

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VIII kadencja

Druk nr 167

Warszawa, 30 grudnia 2015 r.

Panie i Panowie Posłowie
na Sejm
Rzeczypospolitej Polskiej

Uprzejmie przekazuję przedstawiony przez Ministra Skarbu Państwa
w dniu 6 listopada 2015 r. dokument

**- „Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu
Państwa na dzień 31 grudnia 2014 r.”.**

MARSZAŁEK SEJMU

(-)Marek Kuchciński

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VII kadencja
Minister Skarbu Państwa
DMSP.5720.190.2015

Druk nr 4005
Warszawa, 5 listopada 2015 r.

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowna Pani Marszałek

W załączeniu przedkładam dokument pt.

**- Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu
Państwa na dzień 31 grudnia 2014 r.**

Przedłożenie wyżej powołanego dokumentu Sejmowi, stanowi wykonanie dyspozycji art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r., poz. 1224), zgodnie z którym: „Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa przygotowuje i przedkłada Radzie Ministrów oraz, z jej upoważnienia, Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa oraz o ekonomicznych, finansowych i społecznych skutkach prywatyzacji”.

Przedkładane „Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa na dzień 31 grudnia 2014 r.” Rada Ministrów przyjęła w dniu 23 października 2015 r.

Z poważaniem

(-) Andrzej Czerwiński

Ministerstwo
Skarbu
Państwa

SPRAWOZDANIE O STANIE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

**MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA I
PAŃSTWOWYCH OSÓB PRAWNYCH**

STAN NA DZIEŃ 31 GRUDNIA 2014 R.

Spis treści	
WSTĘP	6
1.1. PODSTAWA PRAWNA SPRAWOZDANIA	6
1.2. ZAKRES PRZEDMIOTOWY SPRAWOZDANIA	6
1.3. CELE SPRAWOZDANIA	6
1.4. KLASYFIKACJA MIENIA SKARBU PAŃSTWA	6
1.5. PODMIOTY WYKONUJĄCE UPRAWNIENIA WYNIKAJĄCE Z PRAW MAJĄTKOWYCH SKARBU PAŃSTWA	8
1.6. ŹRÓDŁA DANYCH	10
1.7. ZASADY WYCENY SKŁADNIKÓW MAJĄTKU SKARBU PAŃSTWA	11
2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE	14
2.1. ZABYTKI	14
2.1.1. <i>Prawa Skarbu Państwa do zabytków</i>	14
2.1.2. <i>Organy ochrony zabytków</i>	14
2.1.3. <i>Ewidencja zabytków</i>	14
2.1.4. <i>Zabytki</i>	155
2.2. ZBIORY MUZEÓW PAŃSTWOWYCH	15
2.3. MATERIAŁY BIBLIOTECZNE	16
2.4. ZASOBY ARCHIWALNE	18
2.4.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa</i>	18
2.4.2. <i>Ewidencja</i>	19
2.4.3. <i>Materiały archiwalne</i>	19
3. ZASOBY NATURALNE	20
3.1. WODY	20
3.1.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	20
3.1.2. <i>Ewidencja</i>	21
3.2. ŁASY	21
3.2.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	21
3.2.2. <i>Zasoby leśne</i>	21
3.3. GEOLOGICZNE ZASOBY NATURALNE	21
3.3.1. <i>Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	21
3.3.2. <i>Ewidencja zasobów kopalin</i>	22
3.3.3. <i>Zasoby bilansowe kopalin w Polsce</i>	22
3.3.4. <i>Wody lecznicze, termalne, solanki</i>	24
3.4. ZASOBY CZĘSTOTLIWOŚCI RADIOWYCH	24
3.5. PARKI NARODOWE	25
3.6. ŻYWE ZASOBY MORZA	26
4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA	27
4.1. DYSPONENCI I UŻYTKOWNICY GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	27
4.2. ROZPORZĄDZANIE NIERUCHOMOŚCIAMI SKARBU PAŃSTWA	28
4.3. EWIDENCJA GRUNTÓW I BUDYNKÓW	29
4.4. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA	31
4.5. ZMIANY W STANIE GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA W ROKU 2014	33
4.6. GRUNTY SKARBU PAŃSTWA W MIASTACH	33
4.7. NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA W GOSPODAROWANIU STAROSTÓW I PREZYDENTÓW MIAST	35
4.8. NIERUCHOMOŚCI W GOSPODAROWANIU MINISTRA SKARBU PAŃSTWA	36
4.9. GRUNTY POD AUTOSTRADY	38
4.10. SZACUNKOWA WARTOŚĆ GRUNTÓW SKARBU PAŃSTWA	39
5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY	40
5.1. DROGI	40
5.1.1. <i>Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień</i>	40
5.1.2. <i>Ewidencja sieci dróg krajowych</i>	41
5.1.3. <i>Wartość sieci dróg krajowych</i>	41
5.2. MAJĄTEK SKARBU PAŃSTWA ZWIĄZANY Z GOSPODARKĄ WODNĄ I GOSPODARKĄ MORSKĄ	41
5.3. MELIORACJE WODNE PODSTAWOWE I OBIEKTY PRZECIWPOWODZIOWE	42

5.3.1. Ewidencja	42
5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych	43
5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych	43
5.4. WODNE BUDOWLE INŻYNIERSKIE UTRZYMYWANE PRZEZ URZĘDY MORSKIE.....	44
5.4.1. Zarządzanie i ewidencja.....	44
5.4.2. Wartość budowli.....	44
6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE	45
6.1. LASY PAŃSTWOWE	45
6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych	45
6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe	46
6.2. WŁASNOŚĆ ROLNA SKARBU PAŃSTWA	46
6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	47
6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa	48
6.2.3. Inne mienie Zasobu	49
6.2.4. Wartość Zasobu	49
6.3. MIENIE POWIERZONE AGENCJI MIENIA WOJSKOWEGO	50
6.4. MIENIE POWIERZONE WOJSKOWEJ AGENCJI MIESZKANIOWEJ	51
6.5. REZERWY STRATEGICZNE.....	51
7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH	53
7.1. PAŃSTWOWE JEDNOSTKI BUDŻETOWE.....	53
7.2. AGENCJE WYKONAWCZE	59
7.3. INSTYTUCJE GOSPODARKI BUDŻETOWEJ	60
7.4. PAŃSTWOWE FUNDUSZE CELOWE.....	61
7.5. POLSKA AKADEMIA NAUK I TWORZONE PRZEZ NIĄ JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE.....	62
7.6. PAŃSTWOWE INSTYTUCJE KULTURY.....	62
7.7. SAMODZIELNE PUBLICZNE ZAKŁADY OPIEKI ZDROWOTNEJ	63
7.8. UCZELNIE PUBLICZNE	64
7.9. PARKI NARODOWE	65
7.10. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE UTWORZONE USTAWAMI SZCZEGÓLNYMI	65
7.11. FUNDUSZE UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH	68
8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA	70
8.1. PODMIOTY WYKONUJĄCE PRAWA Z AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA.....	70
8.2. AKCJE I UDZIAŁY Z KTÓRYCH PRAWA WYKONUJE MINISTER SKARBU PAŃSTWA.....	70
8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, w których prawa z akcji wykonuje MSP	71
8.2.2. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w nadzorze MSP	71
8.2.3. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	73
8.3. AKCJE SKARBU PAŃSTWA W SPÓŁKACH PUBLICZNYCH.....	74
8.4. AKCJE I UDZIAŁY Z KTÓRYCH PRAWA WYKONUJĄ INNE ORGANY LUB JEDNOSTKI PAŃSTWOWE	75
8.5. WARTOŚĆ AKCJI I UDZIAŁÓW SKARBU PAŃSTWA	76
9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE	77
9.1. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE	77
9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych	79
9.2. INSTYTUTY BADAWCZE	79
9.3. BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO	80
10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA	81
10.1. NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU ZBYCIA I ODPŁATNEGO KORZYSTANIA Z MIENIA SKARBU PAŃSTWA	81
10.2. NALEŻNOŚCI POZOSTAŁE PO ZLIKWIDOWANYCH JEDNOSTKACH ORGANIZACYJNYCH	81
10.3. NALEŻNOŚCI W EWIDENCJI MINISTRA FINANSÓW	81
10.4. UDZIAŁY W MIĘDZYNARODOWYCH INSTYTUCJACH FINANSOWYCH	82
11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA.....	83
11.1. ZASOBY MAJĄTKOWE SŁUŻĄCE REALIZACJI ZADAŃ PUBLICZNYCH PAŃSTWA.....	83
11.2. ZADANIA PUBLICZNE PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH.....	83
11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw	83
11.2.2. Decyzje właścicielskie na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa	85
11.2.3. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej.....	85
11.2.4. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek.....	87

11.3. ZASÓB NA ZASPOKOJENIE ROSZCZEŃ Z TYTUŁU PORĘCZEŃ I GWARANCJI SKARBU PAŃSTWA	87
11.4. ZOBOWIĄZANIA WOBEC PRACOWNIKÓW, ROLNIKÓW I RYBAKÓW.....	89
11.5. ZAPLANOWANE W BUDŻECIE PAŃSTWA PRZYCHODY Z PRYWATYZACJI.....	89
11.6. PRZEZNACZENIE PRZYCHODÓW Z PRYWATYZACJI NA REALIZACJĘ CELÓW USTAWOWYCH	89
11.6.1. <i>Cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli</i>	89
11.6.2. <i>Pomoc na restrukturyzację przedsiębiorców</i>	89
11.6.3. <i>Cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej</i>	90
11.7. INNE ROZDYSPONOWANIE PRZYCHODÓW Z PRYWATYZACJI.....	90
11.8. ZADŁUŻENIE SKARBU PAŃSTWA	91
11.9. REKOMPENSATY, ODSZKODOWANIA I ŚWIADCZENIA OD SKARBU PAŃSTWA	91
11.9.1. <i>Z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej</i>	91
11.9.2. <i>Dla osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego</i>	92
12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA.....	93
13. ZAŁĄCZNIKI	94
13.1. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 4	95
13.2. ZAŁĄCZNIK DO ROZDZIAŁÓW 6 i 7	97
13.3. ZAŁĄCZNIKI DO ROZDZIAŁU 8	98
<i>Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych</i>	98
<i>Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa</i>	99
SPIS TABEL.....	103

WSTĘP

1.1. Podstawa prawna Sprawozdania

Zgodnie z art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. 2012, poz.1224) „Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa przygotowuje i przedkłada Radzie Ministrów oraz, z jej upoważnienia, Sejmowi coroczne sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa oraz o ekonomicznych, finansowych i społecznych skutkach prywatyzacji”.

Niniejsze *Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa* (zwane dalej *Sprawozdaniem*) sporządzono według stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. w zakresie określonym w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa (Dz. U. z 2015 r., poz. 980) (zwanym dalej *rozporządzeniem*) i na podstawie danych pozyskiwanych przez Ministra Skarbu Państwa w trakcie prowadzenia zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa.

Sprawozdanie o ekonomicznych, finansowych i społecznych skutkach prywatyzacji przedkładane jest Sejmowi jako odrębny dokument.

1.2. Zakres przedmiotowy Sprawozdania

Zgodnie z postanowieniami powoływanego rozporządzenia *Sprawozdanie* dotyczy majątku państwowego objętego zbiorczą ewidencją. W zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa uwzględnia się składniki wyróżnione rodzajowo, składniki mające formę majątków odrębnych oraz prawa majątkowe, które stanowią wkład założycielski w państwowych osobach prawnych. W *Sprawozdaniu* przedstawiono zasoby majątku służące realizacji zadań publicznych państwa, oraz przeznaczone do zbycia.

Sprawozdanie nie porusza natomiast wielu innych kwestii, w tym w szczególności problematyki odpowiedzialności cywilnej Skarbu Państwa.

1.3. Cele Sprawozdania

Celem niniejszego sprawozdania jest przedstawienie informacji o majątku Skarbu Państwa - jego stanie prawnym, strukturze i wartości.

Funkcją *Sprawozdania* jest rejestracja stanu mienia. *Sprawozdanie* ma prezentować mienie Skarbu Państwa w ujęciu zbiorczym, syntetycznym i statycznym, według stanu na określony dzień, przedstawiany na podstawie dokumentów będących źródłem dla ewidencji zbiorczej.

W systemie informacji publicznej zajmuje ono miejsce obok innych dokumentów sprawozdawczych i informacyjnych przedstawiających Skarb Państwa lub określone składniki jego mienia w innych ujęciach szczegółowych i dynamicznych.

1.4. Klasyfikacja mienia Skarbu Państwa

Źródła i funkcje mienia państwowego zostały ustawowo określone wraz z utworzeniem w 1990 r. samorządu gminnego i ustanowieniem mienia komunalnego. Mieniem państwowym zostały składniki, które wówczas¹:

- służyły wykonywaniu zadań publicznych należących do właściwości organów administracji rządowej, sądów oraz organów władzy państwowej;
- należały do przedsiębiorstw państwowych lub jednostek organizacyjnych wykonujących zadania o charakterze ogólnokrajowym lub ponadwojewódzkim;
- należały do Państwowego Funduszu Ziemi.

Zakres własności Skarbu Państwa został od tego czasu znacznie ograniczony. Poza prywatyzacją, wskutek przyjmowania ustaw, zachodziły i inne procesy. Na mocy „ustaw uwłaszczeniowych” państwowe osoby prawne stały się z mocy prawa właścicielami budynków i innych

¹ Ustawa z dnia 10 maja 1990 r. Przepisy wprowadzające ustawę o samorządzie terytorialnym i ustawę o pracownikach samorządowych (Dz. U. Nr 32, poz. 191, z późn. zm.).

urzędzeń oraz lokali na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa², a potem, niektóre z nich, także właścicielami gruntów. Zmiany w organizacji i podziale zadań administracji publicznej przeniosły znaczne mienie Skarbu Państwa, na własność jednostek samorządu terytorialnego.

Do państwa należą zatem - w ujęciu funkcjonalnym:

- mienie gospodarcze (m.in. akcje i udziały w spółkach będących przedsiębiorcami czy majątek rzeczowy przeznaczony do zagospodarowania przez inwestorów prywatnych - jak na przykład zasoby nieruchomości rolnych, albo rzeczy i prawa pozostałe po likwidacji państwowych jednostek organizacyjnych), którego funkcją jest generowanie dochodów lub przychodów pozwalających na finansowanie potrzeb publicznych;
- mienie administracyjne tzn. nieruchomości, obiekty i przedmioty powierzone państwowym jednostkom administracji i usług publicznych, służące wykonywaniu funkcji ustrojowych i zadań w poszczególnych obszarach działań państwa, takich jak obrona, bezpieczeństwo obywateli, administracja;
- mienie publiczne - udostępniane obywatelom i ich organizacjom w celu wspierania ich różnorodnej działalności gospodarczej i niegospodarczej - dotyczy to na przykład dóbr kultury, różnego rodzaju dokumentacji, zasobów naturalnych czy dróg;
- prawa majątkowe uzyskane w zamian za zasoby kapitału, w który wyposażono państwowe osoby prawne utworzone dla prowadzenia działalności naukowej, kulturalnej, edukacyjnej, ochrony zdrowia, lub innej określonej w ustawach.

W niniejszym *Sprawozdaniu*, zgodnie z powoływanym *rozporządzeniem* zastosowano przede wszystkim klasyfikację rodzajową (z uwzględnieniem przeznaczenia, wartości, sposobu zagospodarowania oraz ewidencjonowania poszczególnych składników lub ich grup rodzajowych) i wyróżniono:

1. **Dobra kultury narodowej** – muzealia, zabytki i zasoby biblioteczne – stanowiące publiczne dobra dziedzictwa narodowego, które państwo zamierza utrzymywać bezterminowo ze względu na ich wyjątkowe właściwości historyczne, kulturowe lub środowiskowe;
2. **Zasoby archiwalne;**
3. **Zasoby naturalne**, czyli dobra naturalne w stanie nieprzetworzonym, które mogą być dostępne dla ludności bez ograniczeń w celach niekomercyjnych, ale ich wykorzystywanie gospodarcze wymaga uzyskania koncesji lub pozwolenia:
 - kopaliny,
 - wody,
 - żywe zasoby morza,
 - częstotliwości radiowe i telewizyjne,
 - lasy (obszary leśne i drzewostan);
4. **Grunty:**
 - zasób nieruchomości Skarbu Państwa, którym gospodarują starostowie,
 - grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych, w tym wykorzystywane na cele statutowe przez urzędy organów władzy i administracji państwowej,
 - grunty w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa (dalej „ZWR SP”),
 - grunty zarządzane przez Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe (dalej „PGL LP”),

² Ustawa z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 79, poz. 464) i Ustawa z dnia 7 października 1992 r. zmieniająca ustawę o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. Nr 91, poz. 455).

I stycznia 1999 r. w związku z utworzeniem powiatów i województw samorządowych, na ich własność przekazano składniki majątku służące wykonaniu powierzonych im zadań wydzielone z mienia Skarbu Państwa. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r., poz. 596, z późn. zm.), ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2013 r., poz. 595, z późn. zm.); ustawa z dnia 13 października 1998 r. Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872, z późn. zm.).

- grunty powierzone Agencji Mienia Wojskowego (dalej „AMW”) i Wojskowej Agencji Mieszaniowej (dalej „WAM”),
 - grunty oddane w użytkowanie wieczyste osobom prawnym lub fizycznym;
5. **Urządzenia infrastruktury** (rozumiane tu jako obiekty, urządzenia i instalacje ogólnodostępne lub wykorzystywane dla ułatwienia dostaw dóbr i usług lub zapewnienia niezakłóconego działania państwa i gospodarki):
- drogi, mosty i wiadukty,
 - obiekty budownictwa wodnego śródlądowego i morskiego,
 - inne urządzenia, w tym melioracje;
6. **Budynki i budowle:**
- wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne do realizacji ich zadań administracyjnych i świadczenia usług publicznych,
 - powierzone agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa,
 - pozostałe po likwidacji i upadłości przedsiębiorstw państwowych i spółek z udziałem Skarbu Państwa;
7. **Finansowe składniki majątku trwałego** Skarbu Państwa, w tym przede wszystkim akcje i udziały w spółkach handlowych;
8. **Składniki majątku obrotowego**, w tym należności Skarbu Państwa m.in. z tytułu oddania mienia do odpłatnego korzystania i z innych umów zawartych przez Skarb Państwa bądź jego poprzedników prawnych;
9. **Rezerwy strategiczne;**
10. **Uprawnienia wynikające z wniesienia wkładu majątkowego** do przedsiębiorstw państwowych;
11. **Uprawnienia w stosunku do majątku innych państwowych osób prawnych** utworzonych ustawami (agencji, funduszy, uczelni akademickich) lub na podstawie ustaw (instytucji kultury, instytutów naukowych, państwowych samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej, państwowych szkół wyższych, instytucji gospodarki budżetowej, itd.).

1.5. Podmioty wykonujące uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa

Własność państwowa – ze względu na jej znaczne rozmiary i zróżnicowane przeznaczenie – zarządzana jest w różnorodnych formach. Część z nich należy do wykonywania władzy, a inne są aktami woli właściciela lub uczestnika spółki z zakresu prawa cywilnego.

Sprawy dotyczące gospodarowania i rozporządzania mieniem Skarbu Państwa, w tym szczególnie komercjalizacji i prywatyzacji, obejmuje dział administracji rządowej Skarbu Państwa.

Do tego działu należy też ochrona interesów Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień względem państwowych osób prawnych, jeżeli nie zostały one zastrzeżone na rzecz innych organów³. Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Ministra Skarbu przysługują też prawa majątkowe do składnika mienia państwowego jeżeli z odrębnych przepisów nie wynika, że przysługują one państwowej osobie prawnej.

- **Minister Skarbu Państwa** (jako minister właściwy do spraw Skarbu Państwa):
 - wykonuje prawa z akcji i udziałów w spółkach,
 - zbywa akcje i udziały należące do Skarbu Państwa,
 - składa oświadczenia woli o utworzeniu spółki handlowej lub innej osoby prawnej,
 - wykonuje uprawnienia wynikające z praw majątkowych Skarbu Państwa, w szczególności w zakresie praw z akcji i udziałów, łącznie z wynikającymi z nich prawami osobistymi (chyba że odrębne przepisy stanowią inaczej);
 - gospodaruje nieruchomościami wchodzącymi w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonymi na potrzeby jednostek władz i administracji wymienionych w art.60 ust.1 i art.60a. ust.1 ustawy o gospodarce nieruchomościami⁴;

³ Ustawa z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. 2015 r., poz.812).

⁴ Dz. U. z 2015 r. poz. 782, z późn. zm.

- wyraża zgodę na prywatyzację bezpośrednią przedsiębiorstwa państwowego i wykonuje prawa wynikające z umów sprzedaży lub umów o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania,
- nadzoruje realizację zobowiązań pozacenowych zapisanych w umowach sprzedaży akcji lub udziałów Skarbu Państwa oraz w statutach i umowach spółek powstałych w wyniku prywatyzacji bezpośredniej,
- zgłasza sprzeciw wobec wniosków organów założycielskich przedsiębiorstw państwowych o likwidację przedsiębiorstwa,
- rozpatruje wnioski o zgodę na rozporządzenie przez państwową osobę prawną składnikami aktywów trwałych, (jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość w złotych kwoty 50.000 EURO);
- może udzielać przedsiębiorcom pomocy w celu ratowania lub restrukturyzacji oraz wsparcia nie będącego pomocą publiczną;
- wykonuje uprawnienia Skarbu Państwa w postępowaniu układowym oraz w postępowaniu upadłościowym.
- **Ministrowie kierujący działami** (m.in. gospodarki, finansów publicznych, kultury fizycznej, obrony narodowej, transportu) wykonują prawa z akcji i udziałów należących do Skarbu Państwa w spółkach, których dotyczą przepisy szczególne.
- **Minister Finansów** (jako minister właściwy ds. finansów publicznych) zapewnia realizację dochodów i wydatków budżetu państwa, realizuje politykę zaciągania długu publicznego, emituje skarbowe papiery wartościowe, dochodzi należności i obsługuje zobowiązania oraz udziela poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa.
- **Wojewoda** wykonuje zadania w zakresie gospodarowania mieniem: pozostałym po zlikwidowanych państwowych jednostkach organizacyjnych lub spółkach z udziałem Skarbu Państwa, pozostałym po rozwiązanych bądź wygasłych umowach o oddanie przedsiębiorstwa do odpłatnego korzystania oraz przejętym przez Skarb Państwa z innych tytułów.
Wojewoda uczestniczy również w postępowaniach upadłościowych, w których Skarb Państwa, reprezentowany przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, występuje w charakterze wierzyciela; obejmuje darowizny i spadki przypadające Skarbowi Państwa (w tym długie spadkowe) z zastrzeżeniem kompetencji przyznanych starostom wykonującym zadania z zakresu administracji rządowej oraz konsulom.
- **Kierownicy państwowych jednostek budżetowych** reprezentują Skarb Państwa w odniesieniu do powierzonego im mienia i w zakresie zadań urzędów lub jednostek, a także zarządzają składnikami majątkowymi wykorzystywanymi przez organy władzy i administracji państwowej w realizacji funkcji publicznych państwa (majątek administracyjny). (przepisy o gospodarce finansowej traktują je jak majątek własny jednostki, ewidencjonowany i wykazywany we właściwych dokumentach i sprawozdaniach).
- **Organy władzy wykonawczej i administracji** – bezpośrednio lub poprzez podległe im jednostki organizacyjne – wykonują funkcje zarządcze, regulacyjne, czy inwestorskie wobec mienia o charakterze dóbr publicznych. Specyficzny zakres i sposób wykonywania tych uprawnień przedstawiany jest w *Sprawozdaniu* w wyodrębnionych podrozdziałach.
Niektóre składniki takiego mienia – jak np. grunty i złoża kopalin – bywają obciążane odpłatnie na rzecz osób trzecich. Inne udostępniane są obywatelom nieodpłatnie (n.p. wody, zbiory bibliotek).
Składniki te najczęściej nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu jako należące do całego narodu. Dla takich dóbr nie prowadzi się ewidencji finansowej i nie ujmuje się ich w aktywach bilansów jednostek działających w imieniu Skarbu Państwa. Są one rejestrowane w zbiorach informacji nazywanych ewidencjami przedmiotowymi.
- **Określone ustawowo agencje wykonawcze i jednostki organizacyjne**, które gospodarują szczególnie, oddanymi im w zarząd powierniczy, rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa i wykonują w jego imieniu prawo własności:
 - Agencja Nieruchomości Rolnych (dalej „ANR”),

- Agencja Rezerw Materiałowych (dalej „ARM”),
- Wojskowa Agencja Mieszkaniowa,
- Agencja Mienia Wojskowego,
- Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe;
- **Państwowe osoby prawne sektora finansów publicznych**, które na mocy ustaw wykonują cele publiczne jako zadania własne, tj.:
 - uczelnie publiczne,
 - państwowe instytucje kultury,
 - fundacje, których jedynym fundatorem jest Skarb Państwa,
 - państwowe samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej,
 - instytucje gospodarki budżetowej,
 - agencje wykonawcze,
 - inne państwowe osoby prawne i państwowe fundusze celowe utworzone odrębnymi ustawami w celu wykonywania szczególnych zadań publicznych.

Państwowe osoby prawne wyposażone są przez państwo w składniki majątkowe niezbędne do podjęcia działalności statutowej i władają nimi pod nadzorem ministra wskazanego przez powołujące je rozporządzenie lub statut. Podmioty te występują w obrocie prawnym w swoim imieniu i na swoją rzecz.

Wartość przysługujących im składników mienia państwowego jest ujęta w ich księgach, prowadzonych na podstawie odpowiednich przepisów o gospodarce finansowej i rachunkowości.

1.6. Źródła danych

Obowiązek prowadzenia ewidencji przepisy prawa nakładają na liczne instytucje państwowe, organy administracji i jednostki organizacyjne. Ustanawiając takie obowiązki brano pod uwagę reguły realizacji budżetu państwa, prowadzenie przejrzystej gospodarki powierzonym mieniem, kontrolę wewnętrzną, potrzebę ustalania stanu faktycznego bądź prawnego dla bezpieczeństwa obrotu gospodarczego, albo też inne cele specjalne.

Obowiązujące *rozporządzenie* regulujące ewidencję majątku Skarbu Państwa zobowiązuje dysponentów części budżetu i organy nadzoru nad podmiotami, którym powierzono mienie państwowe, do przekazywania Ministrowi Skarbu Państwa jako źródeł danych dla ewidencji zbiorczej:

- kopii bilansów łącznych jednostek budżetowych i innych podmiotów nie posiadających osobowości prawnej,
- kopii bilansów państwowych osób prawnych będących w ich nadzorze,
- informacji o stanie innego mienia Skarbu Państwa, uzyskiwanych na podstawie odrębnych przepisów, z racji posiadanych uprawnień założycielskich lub nadzorczych albo obowiązku prowadzenia ewidencji przedmiotowych.

Dla potrzeb ewidencji zbiorczej i sporządzania *Sprawozdania o stanie mienia Skarbu Państwa* nie sporządza się żadnych sprawozdań, zestawień lub wycen, które nie mają podstawy w innych przepisach dotyczących działania jednostek państwowych i prowadzonych przez nie ewidencji określonych kategorii składników majątkowych, statystyk, rachunkowości itd.

Dokumenty wykorzystywane w zbiorczej ewidencji majątku Skarbu Państwa – w pierwszym rzędzie bilanse i informacje o stanie mienia – z reguły nie zawierają danych pozwalających na przedstawianie powodów zaistnienia wykazywanych stanów ilościowych bądź zmian wartości. Analizy takie dokonywane są natomiast przez właściwe jednostki w innych dokumentach sprawozdawczych składanych Radzie Ministrów i Sejmowi takich jak „sprawozdania z działalności”. Tym niemniej w *Sprawozdaniu* podejmuje się próbę bardziej szczegółowego objaśnienia zmiany stanów powodowanych decyzjami i działaniami organów (zwłaszcza Ministra Skarbu Państwa) i jednostek (agencji), dla których gospodarowanie mieniem Skarbu Państwa jest głównym bądź należy do istotnych zakresów działalności.

Ze standardowych sprawozdań z działalności agencji pochodzą dane o stanie i wartości mienia Skarbu Państwa, którym te państwowe osoby prawne gospodarują lub zarządzają.

Bilanse łączne dysponentów części budżetu państwa na dzień 31 grudnia 2014 roku sporządzone dla podległych jednostek pozwoliły na przedstawienie w *Sprawozdaniu* m.in. zbiorczej wartości majątku pozostającego w dyspozycji państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, którym przysługuje prawo wykonywania uprawnień majątkowych lub reprezentowania Skarbu Państwa w zakresie mienia powierzonego tym jednostkom dla wykonywania ich zadań z zakresu administracji publicznej. Za pośrednictwem tych urzędów otrzymano też liczne bilanse nadzorowanych państwowych osób prawnych.

Urzędy państwowe i podległe im jednostki organizacyjne dysponują informacjami o majątku Skarbu Państwa, który powinien być uwzględniany w ewidencji choćby w ujęciu rzeczowym. Dla przedstawienia tych składników majątkowych wykorzystano m.in.:

- Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków sporządzane przez urząd Głównego Geodety Kraju,
- zestawienia Ministerstwa Środowiska obejmujące zasoby kopalin, a także dotyczące gruntów zarządzanych przez Lasy Państwowe i Parki Narodowe,
- informację o sieci dróg krajowych przygotowaną przez Generalną Dyрекcyję Dróg Krajowych i Autostrad,
- dane Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi o urządzeniach melioracyjnych,
- informacje Ministerstwa Finansów o należnościach, długu publicznym i innych zobowiązaniach Skarbu Państwa.

Z dokumentacji Ministerstwa Skarbu Państwa w opracowaniu wykorzystano:

- bilanse nadzorowanych spółek i przedsiębiorstw państwowych, dla których organem założycielskim jest Minister Skarbu Państwa,
- posiadane inne informacje o spółkach z udziałem Skarbu Państwa,
- dane o należnościach Skarbu Państwa powstałych w wyniku procesów prywatyzacyjnych,
- rejestry, sprawozdania i dane analityczne, opracowywane na bieżąco lub cyklicznie w komórkach Ministerstwa (w tym informację o nieruchomościach w zarządzie instytucji państwowych).

Z uwagi na zbiorczy charakter opracowania, w prezentacji ustaleń wielokrotnie posługiwano się zaokrągleniami wielkości występujących w danych źródłowych. Konieczność przechodzenia na większe jednostki mogła w niektórych tabelach doprowadzić do tego, że zaokrąglone wielkości cząstkowe nie sumują się dokładnie do również zaokrąglonych wartości zagregowanych.

1.7. Zasady wyceny składników majątku Skarbu Państwa

Majątek Skarbu Państwa wyceniany jest na zasadach określonych w *rozporządzeniu*. Zgodnie z tymi zasadami wyceny dokonują, na podstawie przepisów odrębnych, jednostki ewidencji podmiotowej i przedmiotowej, a tylko jeżeli te przepisy odrębne nie nakładają obowiązku prowadzenia ewidencji w ujęciu wartościowym, Minister Skarbu Państwa może dokonać oszacowania wartości lub ustalić wartość ewidencjonowanych składników mienia na potrzeby ewidencji. Ponieważ *rozporządzenie* nie określa metody tego oszacowania lub ustalenia w niniejszym *Sprawozdaniu dla każdego rodzaju składników mienia przyjmowano możliwie najwłaściwszą metodę wyceny.*

Zasadniczo uznano, że w wycenie majątku Skarbu Państwa można stosować te same metody i udokumentowane dane, które powszechnie wykorzystuje się do szacowania wartości pieniężnej podmiotów gospodarczych i ich mienia, jak również rzeczy i praw majątkowych będących przedmiotem obrotu rynkowego. Takie oszacowanie może być przydatne w ochronie interesów Skarbu Państwa w razie formułowania generalnych programów użycia majątku do zaspokajania różnych rozszczeń lub wsparcia programów państwowych.

Z drugiej strony przyjęto, że do sprawowania funkcji nie polegających na obrocie składnikami majątkowymi wystarczą dane ilościowe i opisowe, ograniczone do charakterystyki rzeczowej i cech prawnych wyodrębniających majątek należący do Skarbu Państwa.

Uwzględnienie tych kryteriów powoduje podział mienia, o którym mowa, na trzy główne grupy:

- dobra nie będące przedmiotem obrotu, stale pozostające własnością Skarbu Państwa, dla których niemożliwe jest określenie wartości ani w oparciu o ceny rynkowe, ani nakłady poniesione na nabycie, wytworzenie lub odtworzenie (mienie w stanie wolnym, złoża kopalin, zabytki),
- dobra nie przeznaczone do obrotu, nabyte lub wytworzone za środki publiczne przez jednostki państwowe w celu wypełniania ich zadań,
- mienie stanowiące obecnie lub w przyszłości przedmiot obrotu, w tym prywatyzacji.

Sprawozdanie o stanie mienia Skarbu Państwa sporządzane jest zatem w ujęciu:

- **rzeczowym** - tylko opisowym lub rodzajowo-ilościowym, bez dokonywania wyceny – dla dóbr w stanie naturalnym, dóbr kultury, zasobów dokumentacyjnych i archiwaliów;
- **wartościowym - szacunkowym**, które w odniesieniu do gruntów uwzględnia (zagregowaną) wartość wg szacunku eksperckiego (w ten sposób ustalono wartość gruntów leśnych) lub przeciętnych cen sprzedaży (rejestrowanych przez Agencję Nieruchomości Rolnych); podejście to (tzn. wyceny eksperckie) wykorzystano także do określenia wartości akcji i udziałów przeznaczanych do zbycia przez Ministra Skarbu Państwa;
- **wartościowym - księgowym**, polegającym na ustalaniu wartości składników podlegających ewidencji księgowej na podstawie sprawozdań sporządzanych zgodnie z przepisami o rachunkowości oraz innymi przepisami szczególnymi dotyczącymi jednostek państwowych;
- **wartościowym - rynkowym**, odwołującym się do cen w rzeczywistych transakcjach, które zastosowano do akcji notowanych w obrocie na Giełdzie Papierów Wartościowych (dalej „GPW”) i akcji/udziałów zbywanych przez Ministra Skarbu Państwa.

Wykorzystanie źródeł i zastosowanie zasad wyceny

Ewidencja źródłowa	Źródła danych do określenia wartości	Metoda wyceny	Rodzaj dóbr
Rodzajowo-ilościowa (niefinansowa)	brak danych	Bez wyceny	Zabytki, Ekspozyty muzealne; Materiały biblioteczne Archiwalia
			Zasoby naturalne, wody
			Kwoty połowowe
Rodzajowo-ilościowa (z wartością szacunkową)	ANR - ceny transakcyjne	Szacunek MSP na podstawie przeciętnych cen transakcyjnych	Grunty zasobu własności rolnej skarbu państwa
	PGL Lasy Państwowe	Szacunek ekspercki	Nieruchomości lasów państwowych
Ilościowo-wartościowa (kosztowa)	Właściwe ministerstwa – informacje uzupełniające	Wg kosztów odtworzenia i ponoszonych nakładów	Drogi i obiekty drogowe
		Wg poniesionych nakładów i stopnia zużycia	Urządzenia wodne, Infrastruktura rolna
Ilościowo-wartościowa (księgowa)	Dysponenci części budżetu i urzędy wojewódzkie – bilanse łączne	Wg wartości księgowej poszczególnych grup rodzajowych aktywów podmiotu	Mienie państwowych jednostek organizacyjnych
	MSP i AMW	Wg operatów szacunkowych – zawarte w bilansach	Należności po likwidacji, mienie przekazane AMW
	MSP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Majątek agencji, przedsiębiorstw oraz innych państwowych osób prawnych
	MSP – na podstawie bilansów podmiotów	Wg wartości netto majątku podmiotu	Pakiety akcji i udziałów Skarbu Państwa
Ilościowo-wartościowa (rynkowa)	GPW, MSP	Wg kursu giełdowego lub ceny zbycia	

Przyjęta metoda wyceny mienia Skarbu Państwa, wykorzystująca zróżnicowaną bazę danych źródłowych, może powodować jednakże niewspółmierność, niekompletność i nakładanie się na siebie poszczególnych wartości, a zatem brak możliwości podania wartości mienia Skarbu Państwa jako jednej kwoty.

Warto jeszcze raz podkreślić, iż „wycena” nie oznacza tu próby ustalenia ceny, po której składniki majątkowe zmieniłyby właściciela. Metodologia „wyceny dla ewidencji” odnosi się do wielkich i wewnątrznie zróżnicowanych agregatów przedmiotów i praw. Ujęcie takie nie pozwala na posługiwanie się ustalonymi tu wartościami w prognozowaniu cen w transakcjach dotyczących konkretnych składników. Dla takich celów niezbędne jest zastosowanie specjalistycznych metod wyceny uwzględniających jednostkowe cechy przedmiotu transakcji i aktualne w okresie transakcji warunki rynkowe. Wycena ewidencyjna jest nietożsama w sensie finansowym z wyceną rynkową i tym samym nie odpowiada potencjalnie uzyskanej cenie zbycia.

Minister Skarbu Państwa przygotowując niniejsze *Sprawozdanie* dążył do stosowania tej samej co w latach poprzednich metodologii wyceny i agregacji zbiorczej. Jednak nowe przepisy dotyczące klasyfikacji i ewidencji lub inna zawartość sprawozdań jednostek gospodarujących mieniem Skarbu Państwa, mogą powodować inny niż poprzednio układ i sposób prezentacji danych szczegółowych w niektórych częściach dokumentu.

W tekście uwzględnia się również szczególnie istotne zdarzenia dotyczące mienia Skarbu Państwa, które miały miejsce w pierwszej połowie roku 2015, w czasie przygotowywania dokumentu.

2. ZABYTKI I ZASOBY ARCHIWALNE

2.1. Zabytki

Zabytkiem jest nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich część lub zespół, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową⁵.

2.1.1. Prawa Skarbu Państwa do zabytków

Własność Skarbu Państwa stanowią przedmioty będące zabytkami archeologicznymi odkrytymi, przypadkowo znalezionymi albo pozyskanymi w wyniku badań archeologicznych. Wojewódzki konserwator zabytków przekazuje je, w drodze decyzji, w depozyt muzeum lub innej jednostce organizacyjnej za jej zgodą.

Na własność Skarbu Państwa w sytuacjach przewidzianych ustawą może być przejęty zabytek należący do innego właściciela. W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku ruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia, uszkodzenia, kradzieży, zaginięcia lub nielegalnego wywiezienia za granicę, wojewódzki konserwator zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia – tzn. przekazania go do muzeum, archiwum lub biblioteki. Jeżeli usunięcie zagrożenia nie jest możliwe, zabytek ruchomy może być przejęty przez wojewódzkiego konserwatora zabytków, w drodze decyzji, na własność Skarbu Państwa, z przeznaczeniem na cele kultury, oświaty lub turystyki, za odszkodowaniem odpowiadającym wartości rynkowej tego zabytku.

W przypadku wystąpienia zagrożenia dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru, polegającego na możliwości jego zniszczenia lub uszkodzenia, starosta na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków może wydać decyzję o zabezpieczeniu tego zabytku w formie ustanowienia czasowego zajęcia do czasu usunięcia zagrożenia. Jeżeli nie jest możliwe usunięcie ww. zagrożenia, zabytek nieruchomy może być na wniosek wojewódzkiego konserwatora zabytków, wywłaszczony przez starostę na rzecz Skarbu Państwa lub gminy, w trybie i na zasadach przewidzianych w przepisach o gospodarce nieruchomościami.

2.1.2. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków są: minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków oraz wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje wojewódzki konserwator zabytków. Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Generalny Konserwator Zabytków sprawuje nadzór nad działalnością wojewódzkich konserwatorów zabytków.

2.1.3. Ewidencja zabytków

Dla zabytków znajdujących się na terenie danego województwa, wojewódzki konserwator zabytków prowadzi rejestr zabytków. Do rejestru nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza muzeum lub wchodzących w skład narodowego zasobu bibliotecznego⁶. Ponadto Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków znajdujących się w ewidencji wojewódzkiej.

⁵ Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2014 r. poz. 1446, z późn. zm.).

⁶ Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. Nr 113, poz.661).

2.1.4. Zabytki

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków

L.p.	Województwo	Zabytki nieruchome	Zabytki ruchome	Stanowiska archeologiczne
		Stan na 31 grudnia 2014		
1	Dolnośląskie	8 304	36 288	1 475
2	Kujawsko-Pomorskie	2 990	9 299	183
3	Lubelskie	3 678	18 726	166
4	Lubuskie	3 978	6 321	540
5	Łódzkie	2 670	14 361	143
6	Małopolskie	5 256	24 773	427
7	Mazowieckie	7 054	22 126	409
8	Opolskie	3 036	8 178	1 203
9	Podkarpackie	4 191	50 724	480
10	Podlaskie	2 268	4 339	276
11	Pomorskie	3 153	5 557	565
12	Śląskie	3 839	6 953	242
13	Świętokrzyskie	1 648	12 708	204
14	Warmińsko-Mazurskie	5 895	4 523	290
15	Wielkopolskie	7 080	21 156	673
16	Zachodniopomorskie	3 599	2 215	371
Razem		68 639	248 247	7 647

Uwaga: Uwzględniono zabytki należące do różnych właścicieli.

Źródło: Narodowy Instytut Dziedzictwa.

2.2. Zbiory muzeów państwowych

Muzeum jest jednostką organizacyjną nienastawioną na osiągnięcie zysku, której celem jest gromadzenie i trwała ochrona dóbr naturalnego i kulturalnego dziedzictwa ludzkości o charakterze materialnym i niematerialnym, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwianie korzystania ze zgromadzonych zbiorów.

Muzealiami są rzeczy ruchome i nieruchomości stanowiące własność muzeum i wpisane do inwentarza muzealiów. Muzealia stanowią dobro narodowe⁷.

Muzeami państwowymi są muzea utworzone przez organy administracji rządowej w formie państwowych instytucji kultury. Na koniec 2014 r. funkcjonowały 23 muzea państwowe.

Wszystkie zabytki przechowywane w muzeach są ewidencjonowane. Wpis w karcie ewidencyjnej, księdze inwentarzowej i księdze depozytów zawiera możliwe do ustalenia, następujące dane identyfikacyjne zabytku: określenie autorstwa lub wytwórcy, pochodzenie, wartość w dniu nabycia, czas i miejsce powstania, materiał, techniki wykonania, wymiary, ewentualnie jego wagę oraz określenie cech charakterystycznych. W razie braku danych identyfikacyjnych wpisuje się w odpowiedniej rubryce księgi wyraz „nieznane”⁸. Państwowe i samorządowe muzea i biblioteki publiczne objęte są jednocześnie stałym badaniem statystycznym, które obejmuje m.in. zasoby i okazy muzealne i biblioteczne.

⁷ Ustawa z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz. U. z 2012 r. Nr 987, z późn. zm.).

⁸ Rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 30 sierpnia 2004 r. w sprawie zakresu, form i sposobu ewidencjonowania zabytków w muzeach (Dz. U. Nr 202, poz. 2073).

Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory

L.p.	Muzea	Liczba muzealiów	
		31 XII 2013	31 XII 2014
1	Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku	13 885	13 982
2	Muzeum Historii Polski w Warszawie	13 277	14 526
3	Muzeum Józefa Piłsudskiego w Sulejówku	5 456	7 270
4	Łazienki Królewskie – Letnia Rezydencja Króla Stanisława Augusta	2 009	1 720
5	Muzeum Łowiectwa i Jeździectwa w Warszawie	9 392	9 416
6	Muzeum Narodowe w Krakowie	718 227	726 481
7	Muzeum Narodowe w Poznaniu	235 204	237 309
8	Muzeum Narodowe w Warszawie	614 778	618 830
9	Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie	12 121	12 817
10	Muzeum Sztuki i Techniki Japońskiej Manggha	1 312	1 511
11	Muzeum Sztuki Nowoczesnej w Warszawie	245	285
12	Muzeum Zamkowe w Malborku	40 249	40 369
13	Muzeum Żup Krakowskich Wieliczka w Wieliczce	17 250	16 427
14	Państwowe Muzeum Auschwitz-Birkenau w Oświęcimiu	95 279	94 807
15	Państwowe Muzeum na Majdanku w Lublinie	6 903	11 966
16	Muzeum Stutthof w Sztutowie	1 160	1 190
17	Zamek Królewski w Warszawie	112 525	115 516
18	Zamek Królewski na Wawelu - Państwowe Zbiory Sztuki	60 177	60 457
19	Muzeum II Wojny Światowej w Gdańsku	28 142	32 267
20	Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie	97 409	98 386
21	Muzeum Wojsk Lądowych w Bydgoszczy	42 096	42 683
22	Muzeum Sił Powietrznych w Dęblinie	615	1 128
23	Muzeum Marynarki Wojennej w Gdyni	30 213	31 579

Źródło: Dane Muzeów za pośrednictwem właściwych Ministerstw.

2.3. Materiały biblioteczne

Biblioteki i ich zbiory stanowią dobro narodowe oraz służą zachowaniu dziedzictwa narodowego. Biblioteki organizują i zapewniają dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Prawo korzystania z bibliotek ma charakter powszechny.

Materiałami bibliotecznymi są w szczególności dokumenty zawierające utrwalony wyraz myśli ludzkiej, przeznaczone do rozpowszechniania, a zwłaszcza: dokumenty graficzne (piśmiennicze, kartograficzne, ikonograficzne i muzyczne), dźwiękowe, wizualne, audiowizualne i elektroniczne. Zbiory bibliotek mające wyjątkową wartość i znaczenie dla dziedzictwa narodowego stanowią w całości lub części, narodowy zasób biblioteczny, który podlega szczególnej ochronie⁹. W Polsce istnieją 3 biblioteki zorganizowane przez ministrów i kierowników urzędów centralnych jako instytucje kultury:

- Biblioteka Narodowa, która jest centralną biblioteką państwa;
- Główna Biblioteka Lekarska;
- Centralna Biblioteka Rolnicza.

Centralna Biblioteka Statystyczna, Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego oraz Centralna Biblioteka Wojskowa mają status państwowych jednostek organizacyjnych. Główna Biblioteka Komunikacyjna wchodzi w skład większej jednostki organizacyjnej. Inne biblioteki stanowią samodzielne samorządowe jednostki organizacyjne albo wchodzi w skład innych jednostek – państwowych lub samorządowych.

⁹ Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz. U. 2012 r. poz. 642 z późn. zm.).

Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych

Zbiory		Biblioteka Narodowa	Główna Biblioteka Lekarska	Centralna Biblioteka Rolnicza	Centralna Biblioteka Statystyczna	Główna Biblioteka Pracy i Zabezpieczenia Społecznego	Centralna Biblioteka Wojskowa	Główna Biblioteka Komunikacyjna
Księgozbiór	Książki	3 266 722	278 823	206 382	320 776	59 714	367337	54 817
	Czasopisma	2 083 829	146 486	135 577	170 962	17 480	156 718	31 601
Wpływające tytuły czasopism bieżących		7 338	462	0	0	121	0	192
Pozostałe zbiory nieelektroniczne		4 446 957	78 101	39 157	5 007	2 319	170 902	25 161
w tym	rękopisy	31 413	0	0	0	0	1 082	0
	stare druki	183 107	3 842	824	0	0	3 183	0
	Mikroformy	276 288	45 178	0	0	0	1 666	0
	druki muzyczne	128 326	0	0	0	0	140	0
	dokumenty kartograficzne	155 449	0	0	5 001	0	39 262	539
	dokumenty graficzne	536 427	17 732	0	6	0	1 656	449
	normy, opisy patentowe	2 548	0	0	0	68	0	17 741
	materiały audiowizualne	218 360	8 456	0	0	137	777	0
	inne zbiory	2 915 039	2 893	38 333	0	2 114	123 129	6 432
Zbiory elektroniczne zinwentaryzowane		185 310	1 011	3 343	6 239	84	0	33
Licencjonowane zbiory elektroniczne, do których biblioteka opłaciła dostęp		231	5	6	8 502	3	0	0
w tym	książki elektroniczne	12	0	0	8 500	0	0	0
	czasopisma elektroniczne	211	0	0		1	0	0
	bazy danych	8	5	6	2	2	0	0
	inne zbiory elektroniczne	0	0	0	0	0	0	0
Materiały zdigitalizowane przez bibliotekę		616 805	1 788	1052	724	0	970	0

Źródło: Sprawozdania K-03 poszczególnych Bibliotek.

Zasady ewidencji materiałów bibliotecznych w bibliotekach wchodzących w skład ogólnokrajowej sieci bibliotecznej określa rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego¹⁰. Ewidencja polega na ujęciu wpływów i ubytków w sposób umożliwiający identyfikację, oraz na ujęciu ilościowym i wartościowym stanu materiałów i zachodzących w nim zmian. Szczegółową ewidencję materiałów włączonych do zbiorów prowadzi się w księdze inwentarzowej. W terminach ustalonych przez kierownika biblioteki, nie rzadziej jednak niż raz w roku, sporządza się zestawienie liczby i wartości zinwentaryzowanych jednostek ewidencyjnych. W ewidencji finansowo-księgowej materiałów wchodzących w skład zbiorów bibliotecznych powinno się ujmować wpływy i ubytki według rzeczywistych kosztów nabycia, a w przypadkach materiałów otrzymanych bezpłatnie - według bieżącej wartości szacunkowej. Zbiory bibliotek objęte są regularnym badaniem statystycznym.

2.4. Zasoby archiwalne

Z mocy prawa własnością Skarbu Państwa są liczne zasoby dokumentacji. Według *Rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencji majątku Skarbu Państwa* w ewidencji zbiorczej uwzględnia się jedynie zasoby archiwalne.

2.4.1. Zakres praw Skarbu Państwa

Materiałami archiwalnymi wchodzącymi do narodowego zasobu archiwalnego są wszelkiego rodzaju akta i dokumenty, korespondencja, dokumentacja finansowa, techniczna i statystyczna, mapy i plany, fotografie, filmy i mikrofilmy, nagrania dźwiękowe i wideofonowe, dokumenty elektroniczne w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (*Dz. U. z 2014 r. poz. 1114*) oraz inna dokumentacja, bez względu na sposób jej wytworzenia, mająca znaczenie jako źródło informacji o wartości historycznej o działalności państwa polskiego, jego poszczególnych organów i innych państwowych jednostek organizacyjnych oraz o jego stosunkach z innymi państwami, o rozwoju życia społecznego i gospodarczego, o działalności organizacji o charakterze politycznym, społecznym i gospodarczym, zawodowym i wyznaniowym, o organizacji i rozwoju nauki, kultury i sztuki, a także o działalności jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostek organizacyjnych – powstała w przeszłości i powstająca współcześnie.

Narodowy zasób archiwalny służy nauce, kulturze, gospodarce narodowej oraz potrzebom obywateli. W zależności od własności materiałów archiwalnych, dzieli się na:

- 1) państwowy zasób archiwalny,
- 2) niepaństwowy zasób archiwalny¹¹.

Państwowy zasób archiwalny stanowią wszelkie zapisy informacji o wartości historycznej, które dokumentują działalność państwa, jego poszczególnych organów i państwowych jednostek organizacyjnych, jego stosunki z innymi państwami oraz życie społeczne i gospodarcze, a także działalność samorządu terytorialnego i samorządowych jednostek organizacyjnych oraz – o ile odpowiednie dokumenty znajdują się na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej – działalność obcych organów władzy i administracji oraz sił zbrojnych. Państwowy zasób archiwalny tworzą również – jeżeli znalazły się w posiadaniu Państwa – mające wartość historyczną zapisy informacji o działalności organizacji politycznych, społecznych, zawodowych i gospodarczych oraz innych niepaństwowych organizacji i jednostek organizacyjnych, o działalności kościołów i związków wyznaniowych, osobistości, rodzin i rodów, które wywarły wpływ na rozwój Państwa, życie polityczne, społeczne i gospodarcze oraz rozwój nauki, techniki, kultury i sztuki.

Materiały archiwalne udostępnia się bezpłatnie jednostkom organizacyjnym i obywatelom dla potrzeb nauki, kultury, techniki oraz gospodarki.

Centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego jest Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych. Nadzór nad Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

¹⁰ *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych (Dz. U. Nr 205, poz. 1283).*

¹¹ *Art. 2 ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (tekst jednolity Dz. U. z 2011 r. Nr 123, poz. 698 i Nr 171, poz. 1016).*

2.4.2. Ewidencja

Jednostki podległe Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych gromadzą spisy przekazywanych im materiałów archiwalnych, sporządzają inwentarze zespołów i zbiorów, a także inne szczegółowe pomoce archiwalne. Ponadto opracowują informatory i przewodniki po zasobach poszczególnych archiwów państwowych.

Wybrane dane o zasobie archiwalnym jednostek podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych objęte są okresowo badaniami statystyki publicznej.

2.4.3. Materiały archiwalne

Tab. 2.4. Ewidencja zasobu

Zasób Archiwów Państwowych		Stan zasobu archiwalnego na koniec 2014		Nabytki w roku sprawozdawczym		Ubytki w roku sprawozdawczym	
		ogółem	zewidencjonowany	ogółem	po podmiotach państwowych i samorządowych		
zespoły (zbiory)		94 317	93 915	1 010	713	35	
dokumenty elektroniczne	liczba dokumentów	19 717	19 717	3 501	0	0	
	liczba plików	100 856	100 856	5 538	0	0	
	rozmiar w GB	16 938,44	16 938,44	49,316	0	0	
tradycyjne materiały archiwalne	metry bieżące	325 897,61	320 943,09	5 625,36	4 869,97	127,64	
	jednostki inwentarzowe	44 075 985	29 888 259	646 856	568 187	10 491	
	aktowe materiały archiwalne	25 466 535	25 061 323				
	w tym następujące rodzaje jednostek	dokumenty pergaminowe i papierowe	142 141	142 039			
		dokumentacja techniczna	920 055	884 159			
		kartografia	725 234	681 154			
		Fotografia	16 523 269	2 828 969			
		Filmy	12 472	11 433			
		nagrania dźwiękowe	44 035	43 126			
		Pieczenie	26 157	24 180			
		Inne	216 087	211 876			
		dokumenty elektroniczne		stan na koniec 2014			
typ		liczba dokumentów	liczba plików	rozmiar w GB			
tekstowe		67	55 100	235,37			
obrazy nieruchome		16 806	20 047	270,82			
obrazy ruchome		8	9 968	16 388,07			
dźwiękowe		1 372	1 629	41,51			
oprogramowanie		0	0	0			
uporządkowane zbiory danych		25	12 673	2,66			
nieuporządkowane zbiory danych		1 439	1 439	0,01			

Źródło: Sprawozdanie statystyczne KN-1 działalność archiwalna według stanu na 31 grudnia 2014 r.

3. ZASOBY NATURALNE

Własność Skarbu Państwa stanowią strategiczne zasoby naturalne kraju¹²:

- 1) wody podziemne oraz wody powierzchniowe w ciekach naturalnych i w źródłach, z których te cieką biorą początek, w kanałach, jeziorach i zbiornikach wodnych o ciągłym dopływie,
- 2) wody polskich obszarów morskich wraz z pasem nadbrzeżnym i ich naturalnymi zasobami żywymi i mineralnymi, a także zasobami naturalnymi dna i wnętrza ziemi znajdującego się w granicach tych obszarów,
- 3) lasy państwowe,
- 4) złoża kopalin nie stanowiące części składowych nieruchomości gruntowej,
- 5) zasoby przyrodnicze parków narodowych.

Zasoby te nie podlegają przekształceniom własnościowym, z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ustawach szczególnych.

Gospodarowanie strategicznymi zasobami naturalnymi jest prowadzone zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju w interesie dobra ogólnego. Oznacza to, że właściwe organy administracji publicznej oraz inne podmioty sprawujące na podstawie odrębnych przepisów zarząd nad zasobami naturalnymi mają obowiązek utrzymać, powiększać i doskonalić zasoby odnawialne oraz użytkować złoża kopalin zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

3.1. Wody

3.1.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Własność Skarbu Państwa stanowią wody morza terytorialnego, morskie wody wewnętrzne wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej, śródlądowe wody powierzchniowe płynące oraz wody podziemne¹³. Własność Skarbu Państwa stanowią także grunty pokryte powierzchniowymi wodami płynącymi oraz wodami morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej.

Wody morza terytorialnego, morskich wód wewnętrznych wraz z morskimi wodami wewnętrznymi Zatoki Gdańskiej oraz płynące wody stanowiące własność Skarbu Państwa i pokryte nimi grunty, z wyjątkiem przypadków określonych w ustawie, nie podlegają obrotowi cywilnoprawnemu.

Uprawnienia właścicielskie Skarbu Państwa w stosunku do wód stojących oraz wody w rowach, znajdujących się na terenie nieruchomości Skarbu Państwa, wykonują na podstawie odrębnych przepisów podmioty reprezentujące Skarb Państwa.

Opłaty za grunty Skarbu Państwa pokryte wodami, wykorzystywane do realizacji przedsięwzięć gospodarczych stanowią dochód budżetu państwa, z tym że opłaty za użytkowanie gruntów pokrytych wodami, w stosunku do których prawa właścicielskie wykonuje Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej, stanowią przychód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Ustawa z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* określa warunki korzystania z wód, które w szczególności polegają na używaniu wód na potrzeby ludności oraz gospodarki. Szczególne korzystanie z wód wymaga uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W ramach korzystania powszechnego każdemu przysługuje amatorski połów ryb na zasadach określonych w przepisach odrębnych.

Organem właściwym do przeprowadzenia postępowania administracyjnego, a następnie wydania pozwolenia wodnoprawnego, jest starosta, a w przypadkach o których mówi art. 140 ust. 2 *Prawa*

¹² Ustawa z dnia 6 lipca 2001 r. o zachowaniu narodowego charakteru strategicznych zasobów naturalnych kraju (Dz. U. Nr 97, poz. 1051, z późn. zm.). Według art. 5 świadczenia pozaprodukcyjne zasobów naturalnych Skarbu Państwa na potrzeby własne ludności, szczególnie rekreację oraz niekomercyjny zbiór runa leśnego są nieodpłatne. Według art. 6 wstęp do lasów państwowych i dostęp do cieków i zbiorników wodnych stanowiących własność Skarbu Państwa jest wolny, a szczegółowe zasady korzystania ludności z zasobów naturalnych określają odrębne przepisy. Według art. 7 roszczenia osób fizycznych, byłych właścicieli i ich spadkobierców z tytułu utraty własności zasobów zaspokojone zostaną w formie rekompensat wypłaconych ze środków budżetu państwa na podstawie odrębnych przepisów.

¹³ Art. 10 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2015 r., poz. 469).

wodnego – marszałek województwa. W szczególnych przypadkach określonych w art. 140 ust. 2a *Prawa wodnego* – pozwolenie wodnoprawne wydaje dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej (dalej „RZGW”).

Dyrektor RZGW oddaje w użytkowanie do rybackiego korzystania publiczne śródlądowe wody powierzchniowe płynące obwodu rybackiego, na mocy umowy za opłatą roczną.

3.1.2. Ewidencja

Zbiorem dokumentów ewidencjonujących zasoby wód śródlądowych, powierzchniowych i podziemnych, rejestrującym dane dotyczące wód oraz urządzeń wodnych jest kataster wodny. Kataster zawiera dane o sieci hydrograficznej, zasobach i zbiornikach wód podziemnych, ilości i jakości zasobów wody, zanieczyszczeń, stanu biologicznego środowiska, obwodów rybackich, stref i obszarów ochronnych oraz narażonych na niebezpieczeństwo powodzi.¹⁴ Prowadzenie katastru wodnego dla obszaru państwa jest obowiązkiem Prezesa Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Niezbędne dane przekazywane są przez organy administracji publicznej, instytuty badawcze, zakłady i właściciele urządzeń wodnych.

3.2. Lasy

3.2.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe¹⁵ - państwowa jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej – które reprezentuje Skarb Państwa w zakresie zarządzanego mienia, prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną, a także prowadzi ewidencję majątku Skarbu Państwa oraz ustala jego wartość¹⁶. Podstawowym zadaniem PGL Lasy Państwowe jest zachowanie trwałości lasów oraz ciągłość i zrównoważone wykorzystanie wszystkich pełnionych przez nie funkcji.

Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości w zarządzie Lasów Państwowych może nastąpić tylko w przypadkach określonych w ustawie. Jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa, kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości. Grunty Skarbu Państwa przeznaczone w planach zagospodarowania do zalesienia przekazuje się decyzją starosty w zarząd Lasów Państwowych.

3.2.2. Zasoby leśne

Powierzchnia lasów i gruntów zalesionych należących do Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów wynosi 7 595 232 ha, z czego:

- w zarządzie PGL Lasy Państwowe jest 7 145 927 ha¹⁷;
- 56 894 ha znajduje się w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa;
- 241 331 ha jest zarządzanych lub pozostaje w gospodarowaniu innych podmiotów reprezentujących Skarb Państwa;
- 151 080 tys. ha użytkują użytkownicy wieczyści.

3.3. Geologiczne zasoby naturalne

3.3.1. Zakres praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnictwo*¹⁸ (dalej „*Prawo geologiczne i górnictwo*”), Skarbowi Państwa przysługuje prawo własności górnictwej, którą objęte są złoża

¹⁴ Informacje katastru wodnego, przygotowuje się do udostępniania w postaci mapy poglądowej

¹⁵ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz. U. z 2014 r. poz. 1153 z późn. zm.). Wg art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

¹⁶ § 8 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1994 r. w sprawie szczegółowych zasad gospodarki finansowej w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe. (Dz. U. Nr 134, poz. 692).

¹⁷ Wg danych PGL Lasy Państwowe lasy w zarządzie PGL miały powierzchnię 7 294 114 ha (por. Rozdział 6.1).

¹⁸ ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnictwo* (Dz. U. z 2015 r. poz. 196).

węglowodorów, węgla kamiennego, metanu występującego jako kopalina towarzysząca, węgla brunatnego, rud metali z wyjątkiem darniowych rud żelaza, metali w stanie rodzimym, złoża rud pierwiastków promieniotwórczych, siarki rodzimej, soli kamiennej, soli potasowej, soli potasowo-magnezowej, gipsu i anhydrytu, kamieni szlachetnych, bez względu na miejsce ich występowania, a także złoża wód leczniczych, wód termalnych i solanek. Inne złoża kopalin są objęte prawem własności nieruchomości gruntowej. Własnością górniczą objęte są także części górotworu położone poza granicami przestrzennymi nieruchomości gruntowej, w szczególności znajdujące się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej. Przykładem działalności, do której mają zastosowanie te regulacje jest podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji lub podziemne składowanie odpadów.

W granicach określonych przez ustawy Skarb Państwa, z wyłączeniem innych osób, może korzystać z przedmiotu własności górniczej albo rozporządzać swoim prawem wyłącznie przez ustanowienie użytkowania górniczego. Ustanowienie użytkowania górniczego następuje w drodze umowy zawartej na czas oznaczony, nie dłuższy niż 50 lat, w której określa się wynagrodzenie z tytułu ustanowienia użytkowania górniczego i sposób jego zapłaty.

Uprawnienia Skarbu Państwa w zakresie wynikającym z własności górniczej w odniesieniu do działalności, która wymaga koncesji wykonują właściwe organy koncesyjne tj. minister właściwy do spraw środowiska, marszałek województwa, a jeżeli przedmiot własności górniczej znajduje się w granicach obszarów morskich Rzeczypospolitej Polskiej, wykonywanie uprawnień właścicielskich wymaga porozumienia z ministrem właściwym do spraw gospodarki morskiej.

Własnością Skarbu Państwa są również złoża eksploatowane odkrywkowo wtedy, gdy nieruchomości gruntowa, w obrębie której występują, stanowi własność Skarbu Państwa. Gospodarowanie tymi złożami może polegać na przeniesieniu praw własności lub innego prawa do gruntu i przeznaczeniu terenu pod wydobycie w planie zagospodarowania przestrzennego za opłatą uwzględniającą wartość złóż znajdujących się w granicach nieruchomości.

Przedsiębiorca wydobywający kopalinę ze złoża uiszcza opłatę eksploatacyjną za wydobytą kopalinę. Wysokość opłaty jest iloczynem stawki kwotowej oraz ilości wydobytej kopaliny, zaś obowiązek jej ustalenia oraz wpłacenia spoczywa na przedsiębiorcy. Opłata eksploatacyjna stanowi dochód Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz gminy, na terenie której prowadzona jest działalność wydobywcza. Podobne przepisy dotyczą opłat za podziemne bezzbiornikowe magazynowanie substancji i podziemne składowanie odpadów.

3.3.2. Ewidencja zasobów kopalin

Przedsiębiorca wydobywający kopaliny jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zasobów na podstawie sporządzanego corocznie operatu ewidencyjnego zasobów złoża kopaliny, dokumentacji geologicznej i projektu zagospodarowania złoża. Prowadzenie ewidencji polega na ustalaniu zmian, których przyczyną jest dokładniejsze rozpoznanie, eksploatacja, zmiana granic lub podział złoża, albo przeklasyfikowanie zasobów.

Na podstawie ewidencji zasobów złóż kopalin państwowa służba geologiczna, którą pełni Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy corocznie, w terminie do dnia 30 czerwca, sporządza krajowy bilans zasobów złóż kopalin. Bilans nie zawiera informacji o właścicielu złoża.

3.3.3. Zasoby bilansowe kopalin w Polsce

Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin

Kopalina	Ilość złóż		Zasoby bilansowe		Wydobycie w r. 2014
	razem	zagospoda- rowane	stan 31.XII.2014	zagospoda- rowane	
			w mln ton; gaz ziemny w mld m ³		
SUROWCE ENERGETYCZNE					
Gaz ziemny*	291	206	127,52	106,13	4,40
Metan pokładów węgla	58	28	86,80	33,04	0,29
Ropa naftowa*	85	67	23,53	23,03	0,92
Węgle brunatne	90	9	23 510,59	1 482,69	64,00
Węgle kamienne	155	51	51 960,43	19 805,65	65,97
SUROWCE METALICZNE	36	9	2 373,73	1 436,44	33,32
Rudy cynku i ołowiu	21	3	86,02	15,14	2,30
<i>w tym: cynk metaliczny</i>			3,68	0,60	
<i>ołów metaliczny</i>			1,45	0,24	
Rudy miedzi	14	6	1 736,88	1 421,30	31,02
<i>w tym: miedź metaliczna</i>			33,78	27,81	
Rudy molibden.-wolfram.-miedziowe	1	-	550,83	-	-
<i>w tym: molibden metaliczny</i>			0,29	-	-
<i>wolfram metaliczny</i>			0,24		
<i>miedź metaliczna</i>			0,80		
SUROWCE CHEMICZNE	49	11	86 588,84	15 161,22	4,82
Baryty	5	-	5,66	-	-
Fluoryt	2	-	0,54	-	-
Siarka	18	5	507,40	21,53	0,63
Sole potasowo-magnezowe	5	-	669,84	-	-
Sól kamienna	19	6	85 405,40	15 139,69	4,19
SUROWCE INNE (SKALNE)	12 646	4 729	59 713,25	19 837,04	274,04
Bentonity i iły bentonitowe	8	1	2,88	0,49	0,00
Dolomity	12	5	403,48	236,15	3,13
Gipsy i anhydryty	15	5	260,03	128,24	1,06
Gliny ceramiczne	28	4	135,55	7,21	0,35
Gliny ogniotrwałe	17	2	54,47	2,76	0,08
Kamienie łamane i bloczne	750	341	10 739,13	5 711,71	64,08
Kreda	191	13	199,88	6,56	0,15
Kwarcyty ogniotrwałe	18	-	6,88	-	-
Kwarc żyłowy	7	2	6,56	3,83	0,01
Magnezyty	6	1	14,11	4,08	0,09
Piaski:					
- formierskie	72	4	92,85	37,85	1,35
- do produkcji betonów komórkowych i cegł wapienno-piaskowej (1,8*)	163	42	748,35	137,81	1,61
- podsadzkowe (1,7*)	33	10	4 263,16	902,90	6,48
Piaski i żwiry	9 525	3 923	18 360,90	5 523,82	146,53
Surowce ilaste:					
- ceramiki budowlanej (2,0*)	1 201	233	4 086,14	534,86	3,90
- do produkcji cementu	28	3	276,54	0,43	-
- do produkcji kruszywa lekkiego (2,0*)	41	2	337,52	32,86	0,20
Surowce kaolinowe	14	2	212,36	79,70	0,28
Surowce skaleniowe	11	3	137,39	14,50	0,07
Surowce szklarskie	35	8	656,05	204,76	2,07
Torf	289	87	94,72	48,70	1,24
Wapienie i margle przemysłu cementowego i wapienniczego	182	38	18 424,30	6 217,82	41,36

* Ropa i gaz – zasoby wydobywalne. Zasoby gazu ziemnego dotyczą ilości kopaliny gazowej w stanie naturalnym o zmiennych parametrach jakościowych.

** Zasoby przeliczone z mln m³ na mln ton, wg podanej gęstości przestrzennej.

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2014 r.

3.3.4. Wody lecznicze, termalne, solanki

Zgodnie z ustawą Prawo geologiczne i górnicze, do wód leczniczych zalicza się wody podziemne, które pod względem chemicznym i mikrobiologicznym nie są zanieczyszczone, cechujące się naturalną zmiennością cech fizycznych i chemicznych, o zawartości:

- rozpuszczonych składników mineralnych stałych — nie mniej niż 1000 mg/dm³ lub
- jonu żelazawego — nie mniej niż 10 mg/dm³ (wody żelaziste), lub
- jonu fluorkowego — nie mniej niż 2 mg/dm³ (wody fluorkowe), lub
- jonu jodkowego — nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody jodkowe), lub
- siarki dwuwartościowej — nie mniej niż 1 mg/dm³ (wody siarczkowe), lub
- kwasu metakrzemowego — nie mniej niż 70 mg/dm³ (wody krzemowe), lub
- radonu — nie mniej niż 74 Bq/dm³ (wody radonowe), lub
- dwutlenku węgla niezwiązanego — nie mniej niż 250 mg/dm³, z tym że od 250 do 1000 mg/dm³ to wody kwasowęglowe, a powyżej 1000 mg/dm³ to szczawa.

Wodą termalną jest woda podziemna, która na wypływie z ujęcia ma temperaturę nie mniejszą niż 20°C, natomiast solanką jest woda podziemna o zawartości rozpuszczonych składników mineralnych stałych, nie mniejszej niż 35 g/dm³.

Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek

Województwo	Liczba udokumentowanych złóż	Zasoby eksploatacyjne (m ³ /godz.)	Pobór (m ³ /rok)
Dolnośląskie	19	520,42	1 092 710,86
Kujawsko-Pomorskie	6	711,90	131 360,00
Lubelskie	1	26,00	3 277,30
Lubuskie	1	5,00	-
Łódzkie	6	682,60	1 555 609,00
Małopolskie	44	1 559,47	5 468 967,80
Mazowieckie	3	89,12	353 677,00
Opolskie	2	26,60	-
Podkarpackie	12	96,93	45 327,26
Pomorskie	3	119,70	29 461,00
Śląskie	6	15,75	8 281,58
Świętokrzyskie	7	52,82	109 791,63
Warmińsko-Mazurskie	2	162,00	5 200,00
Wielkopolskie	7	382,20	10 303,00
Zachodniopomorskie	10	894,47	2 315 613,00
Polska	129	5 344,98	11 129 579,43

Źródło: Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2014 r.

3.4. Zasoby częstotliwości radiowych

System gospodarowania zasobami częstotliwości jest oparty na instrumentach, których stosowanie ma stworzyć warunki do niezakłóconego i efektywnego wykorzystania częstotliwości przez różnych użytkowników. Ponieważ częstotliwości radiowe są zasobem ograniczonym, ich wykorzystanie podlega reglamentacji.

Poza wyjątkami określonymi w ustawie z dnia 16 lipca 2004 r. *Prawo Telekomunikacyjne*¹⁹ (dalej „Prawo Telekomunikacyjne”) i przepisach wydanych na podstawie tej ustawy wykorzystywanie częstotliwości wymaga posiadania rezerwacji częstotliwości i/lub pozwolenia radiowego wydawanego przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej.

¹⁹ustawa z dnia 16 lipca 2004 r. *Prawo Telekomunikacyjne* (Dz. U. z 2014 r. poz. 243).

Opłaty roczne za prawo do dysponowania częstotliwością są pobierane przez Urząd Komunikacji Elektronicznej i stanowią dochód budżetu państwa. W przypadku postępowania o wydanie rezerwacji częstotliwości, o ile brak dostatecznych zasobów, Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej jest zobowiązany do przeprowadzenia przetargu lub aukcji (lub konkursu w przypadku rezerwacji częstotliwości na cele rozpowszechniania lub rozprowadzania programów radiofonicznych lub telewizyjnych). Jednym z kryteriów oceny ofert w przetargu jest wysokość kwoty zadeklarowanej przez uczestnika przetargu. Wyboru najistotniejszego kryterium ofert w przetargu dokonuje Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej spośród kryteriów, o których mowa w art. 118 a ust. 1 pkt 1 i 2 (zachowanie warunków konkurencji i wysokość kwoty zadeklarowanej przez uczestnika przetargu) ustawy – *Prawo Telekomunikacyjne*, mając na uwadze cele regulacyjne i stan konkurencji na rynku. W przypadku aukcji kryterium oceny ofert jest wyłącznie wysokość kwoty zadeklarowanej przez uczestnika aukcji. Opłata jednorazowa w wysokości kwoty zadeklarowanej wnoszona przez zwycięzców przetargu lub aukcji stanowi również dochód budżetu państwa.

3.5. Parki Narodowe

Park narodowy obejmuje obszar wyróżniający się szczególnymi wartościami przyrodniczymi, naukowymi, społecznymi, kulturowymi i edukacyjnymi, o powierzchni nie mniejszej niż 1.000 ha, na którym ochronie podlega cała przyroda oraz walory krajobrazowe.

Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych

Lp.	Park Narodowy	Obszar Parku Narodowego ogółem	W tym: własność Skarbu Państwa		Grunty leśne Skarbu Państwa	Zapasy drewna - własność Skarbu Państwa w tys. m ³
			w użytkowaniu wieczystym Parku Narodowego	w użytkowaniu innych jednostek		
w ha						
1.	Babiogórski	3 394	3 253	17	3 115	919
2.	Białowiecki	10 517	10 517	0	9 974	4 559
3.	Biebrzański	59 223	34 108	200	14 102	2 338
4.	Bieszczadzki	29 202	29 052	66	24 434	9 305
5.	Bory Tucholskie	4 613	4 599	11	3 936	1 071
6.	Drawieński	11 536	11 210	212	9 528	2 950
7.	Gorczański	7 028	6 569	32	6 423	2 569
8.	Gór Stołowych	6344	6 194	26	5 821	1 983
9.	Kampinoski	38 544	32 841	432	27 545	7 113
10.	Karkonoski	5 580	5 565	1	4 038	846
11.	Magurski	19 437	19 347	76	18 557	4 600
12.	Narwiański	7 350	1 642	415	46	11
13.	Ojcowski	2 146	1 417	19	1 182	482
14.	Pieniński	2 372	1 376	42	1 121	544
15.	Poleski	9 760	8 491	20	4 323	891
16.	Roztoczański	8 483	8 339	54	8 083	3 725
17.	Słowiński	32 744	21 297	39	6 184	1 122
18.	Świętokrzyski	7 643	7 475	33	7 198	2 360
19.	Tatrzański	21 197	17 864	106	13 621	4 618
20.	Ujście Warty	8 074	7 492	514	80	0
21.	Wielkopolski	7 597	6 598	118	4 720	1 504
22.	Wigierski	15 079	12 454	6	9 012	3 730
23.	Woliński	10 913	8 135	50	4 648	1985
Ogółem		328 777	265 834	2 489	187 691	59 225

*W kolumnie własność Skarbu Państwa w trwałym zarządzie Parku Narodowego uwzględniono wody morskie (11 171 ha – Słowiński Park Narodowy oraz 2 713 ha Woliński Park Narodowy).

Źródło: Ministerstwo Środowiska.

Park narodowy tworzy się w celu zachowania różnorodności biologicznej, zasobów, tworów i składników przyrody nieożywionej i walorów krajobrazowych, przywrócenia właściwego stanu zasobów i składników przyrody oraz odtworzenia zniekształconych siedlisk przyrodniczych, siedlisk roślin, siedlisk zwierząt lub siedlisk grzybów²⁰.

3.6. Żywe zasoby morza

Utrzymanie i odtwarzanie zasobów ryb w polskich obszarach morskich jest dokonywane przez zarybianie tych obszarów zgodnie z art. 98 ust. 1 ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim²¹. Koszty zarybiania polskich obszarów morskich ponoszone są corocznie przez budżet państwa, z części której dysponentem jest minister właściwy ds. rybołówstwa.

Ustanowienie ogólnego dopuszczalnego połowu w podziale na łowiska i rozdzielenie możliwości połowowych jest kompetencją Rady Unii Europejskiej. Zgodnie z rozporządzeniem Rady z dnia 10 listopada 2014 r. ustalającym uprawnienia do połowów na rok 2015²², dla Polski dopuszczalny połów na Bałtyku w granicach wód terytorialnych Wspólnoty wynosi:

- 1) dorsza – 15 460 ton;
- 2) łososia – 6 030 sztuk;
- 3) śledzia – 43 614 ton;
- 4) szprota – 62 706 tony;
- 5) gładzicy – 511 ton.

²⁰ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2013 r, poz. 627 z późn. zm.).

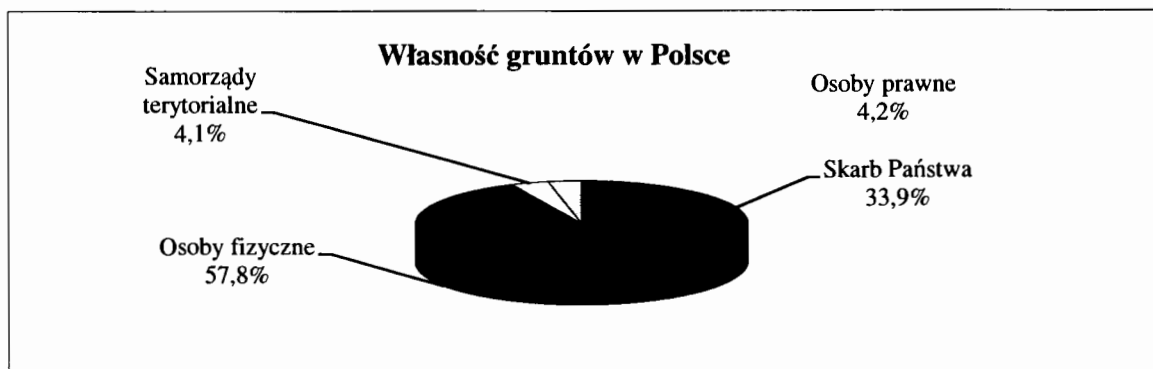
²¹ Dz. U. z 2015 r. poz. 222.

²² Rozporządzenie Rady (UE) Nr 1221/2014 z dnia 10 listopada 2014 r. ustalające uprawnienia do połowów na 2015r. w odniesieniu do pewnych stad ryb i grup stad ryb w Morzu Bałtyckim (Dz.U.UE.L.2014.330.16, ze zm.)

4. GRUNTY I INNE NIERUCHOMOŚCI SKARBU PAŃSTWA

Grunty Skarbu Państwa zajmują 10 601 149 ha co odpowiada 33,9% terytorium kraju.

4.1. Dysponenti i użytkownicy gruntów Skarbu Państwa

Dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz są:

- starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej, do których należy gospodarowanie zasobem nieruchomości Skarbu Państwa²³;
- Agencja Nieruchomości Rolnych w stosunku do gruntów Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa; Wojskowa Agencja Mieszkaniowa i Agencja Mienia Wojskowego - odpowiednio w zakresie powierzonych im mienia;
- Lasy Państwowe działające poprzez Dyрекcję Generalną Lasów Państwowych i regionalne dyrekcje Lasów Państwowych w zakresie gospodarowania lasami i gruntami leśnymi;
- Minister Skarbu Państwa, który gospodaruje nieruchomościami przeznaczonymi na potrzeby statutowe centralnych i naczelnych organów państwa oraz urzędów wojewódzkich; a także rozstrzyga o sposobie zagospodarowania nieruchomości, które pozostały po zlikwidowanej lub sprywatyzowanej państwowej osobie prawnej²⁴;
- Minister właściwy do spraw gospodarki morskiej w odniesieniu do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych.

²³ Zasób nieruchomości Skarbu Państwa stanowią nieruchomości, które są własnością Skarbu Państwa z wyłączeniem gruntów w użytkowaniu wieczystym i gruntów pokrytych wodami powierzchniowymi płynącymi. (ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, Dz. U. z 2015 r. poz. 782, z późn. zm.). Grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi stanowią odrębny zasób nieruchomości Skarbu Państwa. Zgodnie z ustawą Prawo wodne dysponentami gruntów reprezentującymi prawa majątkowe Skarbu Państwa i działającymi w jego imieniu i na jego rzecz są:

- minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w stosunku do gruntów pokrytych wodami morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej;
- Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - w stosunku do gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi istotnymi dla kształtowania zasobów wodnych oraz dla ochrony przeciwpowodziowej.
- dyrektor parku narodowego - w stosunku do gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi znajdującymi się w granicach parku, z wyłączeniem wód, które są sklasyfikowane w klasie wyższej niż klasa I, na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. o żegludze śródlądowej (Dz.U. 2013 r. poz. 1458 z późn.zm.);
- marszałek województwa, wykonujący zadania samorządu województwa z zakresu administracji rządowej - w stosunku do gruntów pokrytych powierzchniowymi wodami płynącymi istotnymi dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służącymi polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy, oraz w stosunku do gruntów pokrytych pozostałymi wodami,
- starosta.

²⁴ Nieruchomości te przechodzą z mocy prawa na rzecz Skarbu Państwa, odpowiednio z dniem likwidacji lub z dniem zakończenia prywatyzacji. Jeżeli Minister lub inny upoważniony organ nie zagospodarował takich nieruchomości, przekazuje je protokolarnie staroście do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa. Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa może także wносить nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa jako wkład niepieniężny (aport) do spółki, jak również może wyposażyć fundację lub dokonać darowizny nieruchomości z zasobu Skarbu Państwa na rzecz fundacji.

W formie trwałego zarządu gruntami Skarbu Państwa władają państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, a wśród nich m.in. Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad w zakresie gruntów położonych w pasach drogowych dróg krajowych oraz pod urządzeniami towarzyszącymi.

Szczególnymi podmiotami władającymi gruntami Skarbu Państwa jako użytkownicy wieczystości z mocy przepisów szczególnych są między innymi Parki Narodowe²⁵, Polskie Koleje Państwowe S.A. i Poczta Polska S.A.

4.2. Rozporządzanie nieruchomościami Skarbu Państwa

Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być przedmiotem obrotu²⁶. W szczególności mogą być przedmiotem sprzedaży, zamiany i zrzeczenia się, mogą być wnoszone jako wkłady niepieniężne (aporty) do spółek, mogą być wyposażeniem tworzonych przedsiębiorstw państwowych oraz jako majątek tworzonych fundacji, a także jako wkład własny podmiotu publicznego w celu realizowania zadań w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego.

Państwowe osoby prawne oraz państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z dniem ich utworzenia, są **wyposażane w nieruchomości niezbędne do ich działalności** odpowiednio przez ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa, organ założycielski lub przez organ nadzorujący. Wyposażenie polega na przeniesieniu na rzecz państwowej osoby prawnej własności nieruchomości albo oddaniu jej nieruchomości gruntowej w użytkowanie wieczyste lub na oddaniu państwowej jednostce organizacyjnej nieruchomości w trwały zarząd.

W przypadku **zbywania nieruchomości** Skarbu Państwa osobom fizycznym i prawnym pierwszeństwo w ich nabyciu przysługuje osobie, która:

- 1) ma roszczenie o nabycie nieruchomości,
- 2) jest poprzednim właścicielem pozbawionym prawa własności tej nieruchomości przed dniem 5 grudnia 1990 r. albo jego spadkobiercą,
- 3) jest najemcą lokalu mieszkalnego, a najem został nawiązany na czas nieoznaczony.

Sprzedaż nieruchomości albo oddanie w użytkowanie wieczyste nieruchomości gruntowej następuje (poza przypadkami określonymi w ustawie) w drodze przetargu²⁷. Zbycia dokonuje starosta (prezydent miasta na prawach powiatu) wykonujący zadania z zakresu administracji rządowej za zgodą wojewody. Sprzedaż, a w określonych przypadkach także nieodpłatne przekazanie, należy do form gospodarowania nieruchomościami przez ANR, AMW, WAM. Zbycie nieruchomości nie może nastąpić, jeśli toczy się postępowanie administracyjne dotyczące prawidłowości nabycia nieruchomości przez Skarb Państwa.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być oddana osobie fizycznej lub prawnej w **użytkowanie wieczyste**. Użytkownik wieczysty korzysta z gruntu z wyłączeniem innych osób w granicach określonych przez ustawy i zasady współżycia społecznego oraz przez umowę o oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste i może swoim prawem rozporządzać. Zatem Skarb Państwa choć jest właścicielem nieruchomości nie korzysta z niej, ani nie może nią rozporządzać. Użytkownik ma obowiązek jej wykorzystywania w sposób określony w umowie. Niewykonanie tego obowiązku może prowadzić do rozwiązania umowy. Oddanie gruntu w użytkowanie wieczyste następuje na okres 99 lat, ale w przypadkach wyjątkowych dopuszczalne jest oddanie terenu na okres krótszy, co najmniej jednak na lat czterdzieści. Nieruchomość może być sprzedana wyłącznie użytkownikowi wieczystemu. Użytkowanie wieczyste ustanawia się za wynagrodzeniem, które stanowi pierwsza opłata i opłata roczna. Stawka procentowa pierwszej opłaty z tytułu użytkowania wieczystego wynosi

²⁵ Z dniem 1 stycznia 2012 r. parki narodowe z mocy prawa (stając się państwowymi osobami prawnymi) uzyskały prawo użytkowania wieczystego gruntów, które wcześniej pozostawały w ich trwałym zarządzie.

²⁶ Podstawowe zasady gospodarowania nieruchomościami państwowymi reguluje Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 782, z późn. zm.). Przepisy dotyczące nieruchomości o szczególnym charakterze lub szczególnych form gospodarowania zawarte są w licznych innych aktach prawnych.

²⁷ Na poczet ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa albo ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa można zaliczyć wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w związku z wojną rozpoczętą w roku 1939.

od 15% do 25% ceny nieruchomości. Wysokość opłaty rocznej dla nieruchomości wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej wynosi 3% ceny.

Osoby fizyczne i prawne będące w dniu 13 października 2005 r. użytkownikami wieczystymi nieruchomości mogą wystąpić z żądaniem przekształcenia prawa użytkowania wieczystego tych nieruchomości w prawo własności. Decyzję o nabyciu prawa własności - w odniesieniu do nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, w tym również nieruchomości, w stosunku do których prawo własności Skarbu Państwa wykonują inne państwowe osoby prawne - wydaje starosta²⁸.

Nieruchomość Skarbu Państwa może być także przedmiotem **darowizny** na cele publiczne. Darowizny nieruchomości stanowiącej własność Skarbu Państwa dokonuje starosta, wykonujący zadanie z zakresu administracji rządowej, za zgodą wojewody. W umowie darowizny określa się cel, na który nieruchomość jest darowana. W przypadku niewykorzystania nieruchomości na ten cel, darowizna może być odwołana. W drodze darowizny przekazuje się m. in.: gminie nieruchomości stanowiące zasób nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego pod budownictwo mieszkaniowe oraz na realizację urządzeń infrastruktury związanych z tym budownictwem.

Państwowe jednostki organizacyjne korzystają z nieruchomości Skarbu Państwa oddanych im w **trwały zarząd**, który stanowi formę prawną władania nieruchomością przez jednostkę organizacyjną nie posiadającą osobowości prawnej. Nabywają one nieruchomości na własność lub użytkowanie wieczyste Skarbu Państwa.

Korzystanie z nieruchomości oddanej w trwały zarząd, polega na:

- 1) korzystaniu do prowadzenia działalności należącej do zakresu działania jednostki;
- 2) zabudowie, odbudowie, rozbudowie, nadbudowie, przebudowie lub remoncie obiektu budowlanego na nieruchomości, za zgodą organu nadzorującego;
- 3) oddaniu nieruchomości lub jej części w najem, dzierżawę albo użyczenie (na czas nie dłuższy niż czas, na który został ustanowiony trwały zarząd, z równoczesnym zawiadomieniem właściwego organu i organu nadzorującego, jeżeli umowa jest zawierana na okres do 3 lat, albo za zgodą tych organów, jeżeli umowa jest zawierana na czas dłuższy niż 3 lata lub czas nieoznaczony, zgoda jest wymagana również w przypadku, gdy strony zawierają kolejne umowy, których przedmiotem jest ta sama nieruchomość).

Nieruchomości stanowiące własność Skarbu Państwa, w stosunku do których trwały zarząd wygasł na skutek likwidacji jednostki organizacyjnej, są przekazywane do zasobu nieruchomości Skarbu Państwa lub, na podstawie odrębnych przepisów, WAM albo AMW. Nieruchomości Skarbu Państwa mogą być **oddawane w najem lub dzierżawę, użyczone osobom fizycznym lub prawnym i obciążone ograniczonymi prawami rzeczowymi**.

4.3. Ewidencja gruntów i budynków

W obowiązującym stanie prawnym starostowie (i prezydenci miast) zobowiązani są do prowadzenia ewidencji nieruchomości stanowiących zasób nieruchomości Skarbu Państwa oraz ewidencji gruntów i budynków.

Ewidencja nieruchomości Skarbu Państwa obejmuje w szczególności²⁹:

- 1) oznaczenie nieruchomości według księgi wieczystej oraz katastru nieruchomości;
- 2) powierzchnie nieruchomości;
- 3) wskazanie dokumentu potwierdzającego posiadanie przez Skarb Państwa praw do nieruchomości, w przypadku braku księgi wieczystej;

²⁸ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości (Dz. U. z 2012 r., poz. 83). Z żądaniem przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości mogą wystąpić również osoby fizyczne będące użytkownikami wieczystymi nieruchomości, niezależnie od jej przeznaczenia, jeżeli użytkowanie wieczyste uzyskały: w zamian za wywłaszczenie lub przejęcie nieruchomości gruntowej na rzecz Skarbu Państwa na podstawie innych tytułów, przed dniem 5 grudnia 1990 r., albo na podstawie dekretu o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy a także ich następcy.

²⁹ Art. 23 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2015 r., poz.782, z późn. zm.).

4) przeznaczenie nieruchomości w planie miejscowym, a w przypadku braku planu - w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy;

5) wskazanie daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu użytkowania wieczystego lub daty ostatniej aktualizacji opłaty rocznej z tytułu trwałego zarządu nieruchomości;

6) informacje o zgłoszonych roszczeniach do nieruchomości;

7) informacje o toczących się postępowaniach administracyjnych i sądowych.

Podobną ewidencję - dla nieruchomości wchodzących w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa przeznaczonych na potrzeby jednostek wymienionych w art. 60 ust.1 i art.60a ust.1 ustawy o gospodarce nieruchomościami – prowadzi Minister Skarbu Państwa.

Zakres danych drugiej ewidencji - ewidencji gruntów i budynków, katastru – prowadzonej także przez starostów na podstawie *Prawa geodezyjnego i kartograficznego*³⁰ reguluje rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa³¹.

Działka ewidencyjna jest tu traktowana jako jednostka powierzchniowa podziału kraju. Danymi o niej są m.in.: położenie, granice, powierzchnia, rodzaje użytków gruntowych oraz ich klas gleboznawczych, oznaczenia ksiąg wieczystych lub zbiorów dokumentów, jeżeli zostały założone. Danymi ewidencyjnymi dotyczącymi budynków i lokali są m.in.: informacje dotyczące funkcji podstawowej, wartości, roku zakończenia budowy, pola powierzchni zabudowy, powierzchni użytkowej.

W rejestrze gruntów i kartotece budynków uwzględnia się informacje dotyczące wartości katastralnej działki, budynku lub lokalu tylko wówczas jeżeli wartość tych nieruchomości jest znana. Starosta prowadzi rejestr cen nieruchomości określonych w aktach notarialnych oraz wartości nieruchomości określonych przez rzeczoznawców majątkowych w operatach szacunkowych. Okresowych badań rynku nieruchomości dokonuje minister właściwy do spraw budownictwa, gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej. Statystyczne badanie transakcji kupna sprzedaży nieruchomości i ich cen prowadzi Główny Urząd Statystyczny.

W gminach, powiatach i urzędach marszałkowskich sporządzane są gminne, powiatowe i wojewódzkie wykazy gruntów według stanu na 1 stycznia każdego roku.

Wykaz gruntów jest spisem danych o ogólnej powierzchni gruntów położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według ich przynależności do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z jednoczesnym podziałem na użytki gruntowe.

Wykaz budynków jest spisem danych o liczbie i wartości budynków, położonych w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności budynków do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych z podziałem na rodzaje budynków oraz wyróżnieniem budynków, które stanowią części składowe gruntów oraz budynków, które stanowią odrębne od gruntu nieruchomości.

Wykaz lokali jest spisem danych o liczbie i wartości lokali, stanowiących odrębne nieruchomości, znajdujących się w granicach jednostki ewidencyjnej, zestawionych według przynależności lokali do poszczególnych grup i podgrup rejestrowych.

Na podstawie wykazów danych ewidencyjnych opracowanych przez starostów sporządza się powiatowe, wojewódzkie i krajowe zestawienie danych ewidencyjnych. Krajowe zestawienia zbiorcze sporządza Główny Geodeta Kraju. Zbiorcze zestawienia danych ewidencyjnych o budynkach i lokalach, sporządzone na dzień 1 stycznia 2014 r. nie obejmują jeszcze całego obszaru kraju i dlatego w *Sprawozdaniu* dane ilościowe o budynkach i budowlach Skarbu Państwa ukazano jedynie ilustracyjnie. W ewidencji gruntów i budynków władających nieruchomościami Skarbu Państwa podzielono na dwie grupy:

grupa 1 - Skarb Państwa, jeżeli nie występuje w zbiegu z użytkownikami wieczystymi, przy czym osoby, organy i jednostki organizacyjne posiadające prawa do nieruchomości należących 1 grupy rejestrowej dzieli się na następujące podgrupy:

1) podgrupa 1.1 – Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa,

2) podgrupa 1.2 – w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe,

³⁰ Ustawa z dnia 17 maja 1989 r. Prawo geodezyjne i kartograficzne (Dz.U. z 2015 r., poz. 520).

³¹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju Regionalnego i Budownictwa z dnia 29 marca 2001 r. w sprawie ewidencji gruntów i budynków (Dz. U. z 2015 r., poz. 542). Zmiany, które weszły w życie 31 grudnia 2013 r. m.in. wprowadzają nowy podział gruntów Skarbu Państwa na podgrupy rejestrowe.

- 3) podgrupa 1.3 – w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej,
 - 4) podgrupa 1.4 – zasoby nieruchomości Skarbu Państwa,
 - 5) podgrupa 1.5 – przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego,
 - 6) podgrupa 1.6 - przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszkaniowej,
 - 7) podgrupa 1.7 – organy, które gospodarują gruntami Skarbu Państwa pokrytymi wodami powierzchniowymi,
 - 8) podgrupa 1.8 – organy, które wykonują zadania zarządcy dróg publicznych Skarbu Państwa
- grupa 2 – grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkownię wieczyste.

Przygotowując niniejsze *Sprawozdanie* dla przedstawienia zagadnień generalnych Ministerstwo Skarbu Państwa skorzystało z danych zebranych w starostwach i opracowanych jako zestawienie zbiorcze przez urząd Głównego Geodety Kraju. W prezentacji problematyki gruntów Lasów Państwowych, Agencji Nieruchomości Rolnych, AMW i WAM w rozdziale 6, posłużono się również danymi przedstawianymi przez te podmioty.

4.4. Grunty Skarbu Państwa

Na grunty Skarbu Państwa składają się przede wszystkim lasy – 70% ogólnej powierzchni gruntów Skarbu Państwa i grunty rolne – 18%. Tylko niewiele ponad 1% stanowią cenne grunty wykorzystywane lub przeznaczone pod zabudowę. Udział Państwa w ogólnym areale gruntów zabudowanych i zurbanizowanych w Polsce wynosi 17,7% i dość szybko spada (na koniec roku 2004 – 27%). W użytkowanie wieczyste przekazano lub oddano w trwały zarząd jednostkom państwowym 82% tych terenów. Wysoki jest udział Skarbu Państwa w puli terenów przemysłowych (57%), komunikacyjnych (34%), zwłaszcza kolejowych (95%), a także pokrytych wodami (94%).

Większa część gruntów Skarbu Państwa znajduje się w zachodnich i północnych rejonach kraju, co wynika z warunków przyrodniczych (większego udziału lasów i wód) i historyczno – politycznych (zagospodarowanie ziemi rolniczej przez państwowe gospodarstwa rolne, a po ich likwidacji przez Agencję Własności Rolnej Skarbu Państwa i Agencję Nieruchomości Rolnych). Znacząco niższy jest udział gruntów Skarbu Państwa w rolniczych rejonach Polski centralnej, południowej i wschodniej. (Załącznik do Rozdziału 4).

Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków

Wyszczególnienie gruntów wchodzących w skład grupy lub podgrupy rejestrowej	Rodzaj jednostki terytorialnej	Pole powierzchni ogólnej	Razem użytki rolne	Razem użytki leśne i grunty zadrzewione	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Razem użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody	Pole powierzchni ogólnej na 1.01.2014
Grunty wchodzące w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	Miasto	62 897	53 669	2 388	388	284	1 563	4 605	65 080
	Wieś	1 341 151	1 189 602	54 505	2 461	4 232	44 416	45 935	1 465 903
	Ogółem	1 404 048	1 243 270	56 894	2 849	4 516	45 979	50 540	1 530 983
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Miasto	337 249	6 230	325 826	670	363	3 714	446	326 105
	Wieś	7 137 875	136 743	6 820 101	2 994	2 493	166 719	8 825	7 159 515
	Ogółem	7 475 125	142 973	7 145 927	3 664	2 856	170 434	9 971	7 485 620
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	M	80 543	4 191	8 115	5 529	12 723	6 256	43 729	78 568
	W	427 675	25 168	80 932	2 869	55 448	24 315	238 944	462 580
	Razem	508 218	29 359	89 047	8 398	68 171	30 571	282 673	541 148
Grunty wchodzące w skład zasobu nieruchomości Skarbu Państwa	M	44 734	7 110	11 928	3 363	11 730	5 161	5 441	47 489
	W	205 680	44 939	55 539	2 028	36 276	15 200	51 697	202 727
	Razem	250 414	52 049	67 467	5 391	48 006	20 361	57 138	250 216
Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Agencji Mienia Wojskowego	M	2 367	88	50	1 298	20	905	5	2 250
	W	1 757	196	395	484	48	635	0	11 758
	Razem	4 124	283	445	1 782	68	1 540	5	14 008
Grunty Skarbu Państwa przekazane do zagospodarowania Wojskowej Agencji Mieszaniowej	M	1 230	258	112	599	19	241	0	1 288
	W	1 067	115	210	151	51	520	20	1 008
	Razem	2 297	373	322	750	70	761	20	2 296
Pozostałe grunty SP	M	69 546	8 015	10 034	4 074	18 456	4 223	24 743	68 934
	W	379 819	63 366	65 357	2 283	73 002	22 617	153 195	392 438
	Razem	449 365	71 381	75 391	6 357	91 458	26 840	177 938	461 371
Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste	M	137 634	12 297	14 328	69 805	27 414	10 231	3 560	139 085
	W	359 965	81 668	136 752	21 546	55 789	39 349	24 860	327 042
	Razem	497 599	93 965	151 080	91 351	83 203	49 580	28 420	466 128
Grunty Skarbu Państwa	M	736 200	91 858	372 781	85 726	71 009	32 294	82 529	728 800
	W	9 854 989	1 541 797	7 213 791	34 816	227 339	313 771	523 476	10 022 971
	Razem	10 591 189	1 633 655	7 586 572	120 542	298 348	346 065	606 005	10 751 771
Skarb Państwa w % ogółu gruntów w kraju		33,9	8,7	78,9	16,9	32,7	46,9	94,0	
Grunty Skarbu Państwa 1.01.2014	Miasto	728 800	93 668	361 289	87 402	71 907	31 724	82 809	
	Wieś	10 022 971	1 671 989	7 266 331	35 330	237 948	283 853	527 520	
	Ogółem	10 751 771	1 765 657	7 627 620	122 732	309 855	315 577	610 329	

Źródło: Główny Geodeta Kraju – Krajowe Zestawienie Zbiorcze danych objętych ewidencją gruntów i budynków – w zakresie gruntów.

4.5. Zmiany w stanie gruntów Skarbu Państwa w roku 2014

Powierzchnia gruntów Skarbu Państwa stale maleje. Decydujący wpływ na ten proces niezmiennie ma zbywanie gruntów rolnych przez Agencję Nieruchomości Rolnych.

Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2014

Rodzaj jednostki terytorialnej	Zmiany ogółem	Użytki rolne	Użytki leśne i grunty zadrzewione	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Wody
M	-7 087	-1 625	-9	-2 510	-845	703	-284
W	-157 710	-129 599	0	-696	-10 572	31 221	-3 730
Razem 2014	-164 797	-131 224	-9	-3 206	-11 417	31 924	-4 014
Razem 2013	-159 946	-146 699	-72 964	-2 024	-6 864	-3 268	1 000
Razem 2012	-147 337	-132 985	569	-2 491	-7 174	-6 858	1 603

Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia MSP.

Wzrasta obszar posiadany przez osoby fizyczne i prawne.

Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2014

Grupa rejestrowa	Powierzchnia w ha		
	31 XII 2014	31 XII 2013	Zmiana
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	1 404 048	1 530 983	-126 935
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego*	7 475 125	7 485 620	-10 496
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL	508 218	541 148	-32 930
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	250 414	250 216	198
Grunty Agencji Mienia Wojskowego	4 865	4 124	-741
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej	2 297	2 296	1
Grunty pozostałe	449 365	461 371	-12 006
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	497 599	466 128	31 471
Grunty Skarbu Państwa	10 601 149	10 751 771	-150 622
Grunty państwowych osób prawnych	62 702	62 184	518
Grunty samorządów terytorialnych	1 257 123	1 253 953	3 170
Grunty osób fizycznych	18 067 804	17 968 008	99 797
Grunty spółdzielni	176 977	181 430	-4 453
Grunty kościołów i związków wyznaniowych	138 211	137 990	222
Grunty wspólnot gruntowych	114 625	117 673	-3 048
Grunty spółek i innych osób prawnych	824 379	770 292	54 088

Tylko grunty zaliczone do grup rejestrowych (powierzchnia ewidencyjna), bez uwzględnienia powierzchni wyrównawczej. Źródło: Jak w tab. 4.1; obliczenia MSP. * Dane PGL Lasy Państwowe zob. tab. 6.1; dane ANR zob. tab. 6.4.

4.6. Grunty Skarbu Państwa w miastach

W granicach administracyjnych polskich miast wyraźnie ponad 50% stanowią grunty rolne i lasy. Dotyczy to tak samo miast dużych (wojewódzkich) jak i mniejszych. Sprawia to, że połową państwowych gruntów „miejskich” zarządzają lub gospodarują terenowe jednostki organizacyjne PGL Lasy Państwowe lub Agencji Nieruchomości Rolnych. Udział Skarbu Państwa we własności gruntów na terenie miast w stosunku do poprzednich lat, wzrósł.

Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach

Właściciel	Użytki rolne	Lasy	Grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Grunty pod wodami	Inne grunty	Razem grunty w miastach	Udział w ogólnej pow. miast
Skarb Państwa 2014	92 043	372 936	84 892	71 062	82 525	32 427	735 885	34,2%
Skarb Państwa 2013	93 668	352 923	87 402	71 907	82 809	31 724	728 800	33,7%
Skarb Państwa 2012	97 053	361 618	88 905	72 184	83 223	32 374	735 357	34,1%

Źródło: Jak w tab. 4.1. Obliczenia MSP.

Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa

Nazwy podgrup rejestrowych	Nieruchomość		Rodzaje budynków										
	gruntowa zabudowana	budynkowa	budynki mieszkalne	budynki przemysłowe	budynki transportu i łączności	budynki handlowo-usługowe	zbiorniki, silosy, budynki magazynowe	budynki biurowe	budynki szpitali i zakładów opieki medycznej	budynki oświaty nauki i kultury oraz budynki sportowe	budynki produkcyjno-usługowe i gospodarcze dla rolnictwa	inne budynki niemieszkalne	
Agencja Nieruchomości Rolnych	28 056	258	3 999	355	1 242	210	444	221	6	51	15 552	6 234	
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	30 084	488	5 150	272	1 425	297	487	561	13	58	6 933	15 376	
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	18 196	780	1 313	410	2 377	429	874	2 897	297	741	1 034	8 604	
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	20 803	2 073	5 063	701	3 112	592	476	569	117	236	5 019	6 991	
Agencja Mienia Wojskowego*	1 990	1	13	82	221	73	595	102	10	37	20	838	
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	2 730	388	1 195	63	983	254	32	35	6	11	27	512	
Pozostałe, nie wymienione powyżej	27 710	4 168	5 618	1 227	3 904	1 257	1 000	1 327	357	577	3 625	12 986	
Skarb Państwa	w miastach	54 601	6 273	7 495	2 274	10 972	2 392	2 555	5 032	774	1 402	2 928	25 050
	na wsi	74 252	1 925	14 869	785	2 534	659	828	621	33	288	29 275	26 285
	razem	128 853	8 198	22 364	3 059	13 506	3 051	3 383	5 653	807	1 690	32 203	51 335

Źródło: Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej. Krajowe zestawienie danych dotyczących budynków stan na 1 stycznia 2015 r.

W zbiorczych zestawieniach budynków i lokali wykazywane są tylko dane dotyczące tych jednostek w których zakończona została modernizacja ewidencji gruntów i budynków w zakresie budynków i lokali. Zestawienie nie obejmuje licznych jednostek ewidencyjnych (m.in. kilku dużych miast).

*Dane otrzymane z Agencji Mienia Wojskowego

Tab.4.5.1. Lokale Skarbu Państwa

Nazwy grup i podgrup rejestrowych	Rodzaj jednostki terytorialnej	Ilość lokali	
		funkcja mieszkalna	funkcja niemieszkalna
Agencja Nieruchomości Rolnych	M	68	16
	W	459	15
	Razem	527	31
Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe	M	67	10
	W	75	9
	Razem	142	19
Państwowe jednostki organizacyjne nie posiadające osobowości prawnej, z wyłączeniem Państwowego Gospodarstwa Leśnego	M	488	334
	W	9	5
	Razem	497	339
Organy administracji gospodarujące zasobem nieruchomości Skarbu Państwa	M	1 142	445
	W	118	2
	Razem	1 260	447
Agencja Mienia Wojskowego	M	48	3
	W	0	0
	Razem	48	3
Wojskowa Agencja Mieszkaniowa	M	2 932	651
	W	507	8
	Razem	3 439	659
Pozostałe osoby, nie wymienione	M	8 117	669
	W	105	18
	Razem	8 222	687
Skarb Państwa z wyłączeniem gruntów przekazanych w użytkowanie wieczyste	M	12 862	2 127
	W	1 273	57
	Razem	14 135	2 184

Źródło: Krajowe zestawienie danych dotyczących nieruchomości lokalowych stan na 1 stycznia 2015 r.

4.7. Nieruchomości Skarbu Państwa w gospodarowaniu starostów i prezydentów miast

Zasób nieruchomości Skarbu Państwa według Krajowego Wykazu Gruntów stanowiły działki o łącznej powierzchni 250,4 tys. ha, w tym 44,7 tys. ha w miastach, ale tylko 3,4 tys. ha przypadało na miejskie grunty zabudowane i przeznaczone pod zabudowę.

Gospodarując zasobem nieruchomości Skarbu Państwa starostowie i prezydenci miast na prawach powiatu w szczególności:

- 1) ewidencjonują nieruchomości;
- 2) zapewniają wycenę tych nieruchomości;
- 3) sporządzają plany wykorzystania zasobu;
- 4) zabezpieczają nieruchomości przed uszkodzeniem lub zniszczeniem;
- 5) wykonują czynności związane z naliczaniem należności oraz prowadzą windykację;
- 6) współpracują z innymi organami, które na mocy odrębnych przepisów gospodarują nieruchomościami Skarbu Państwa i z właściwymi jednostkami samorządu terytorialnego;
- 7) zbywają i nabywają, za zgodą wojewody, nieruchomości wchodzące w skład zasobu;
- 8) wydierżawiają, wynajmują i użyczają nieruchomości wchodzące w skład zasobu;
- 9) podejmują czynności w postępowaniu sądowym, w szczególności w sprawach dotyczących własności lub innych praw rzeczowych, zapłaty należności za korzystanie z nieruchomości, roszczeń ze stosunku najmu, dzierżawy lub użyczenia, stwierdzenia nabycia spadku, stwierdzenia nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie;

10) składają wnioski o założenie księgi wieczystej dla nieruchomości Skarbu Państwa oraz o wpis w księdze wieczystej.

4.8. Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu Państwa

Minister właściwy do spraw Skarbu Państwa gospodaruje nieruchomościami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, na potrzeby statutowe Kancelarii Sejmu, Kancelarii Senatu, Kancelarii Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Trybunału Konstytucyjnego, Rzecznika Praw Obywatelskich, Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego i innych sądów administracyjnych, Najwyższej Izby Kontroli, Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, Krajowego Biura Wyborczego, Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz Państwowej Inspekcji Pracy, ministerstw, urzędów centralnych i urzędów wojewódzkich, Prokuratury Generalnej, a także Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, z wyłączeniem rejonów³².

Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urzędom państwowym

Lp.	Nazwa urzędu (instytucji)	Liczba nieruchomości		Pow. gruntu w trwałym zarządzie (m2)	
		2013	2014	2013	2014
1.	Kancelaria Sejmu RP	7	6	75 308	72 788
2.	Kancelaria Senatu RP	2	2	1 793	1 793
3.	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	14	14	1 636 401	1 633 606
4.	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	13	13	1 174 352	1 174 352
5.	Trybunał Konstytucyjny	1	1	5 729	5 729
6.	Rzecznik Praw Obywatelskich	1	2	1 125	4 418
7.	Sąd Najwyższy	1	2	6 249	4 379
8.	Naczelnny Sąd Administracyjny	2	2	1 849	1 849
9.	Wojewódzkie Sądy Administracyjne	29	30	47 390	47 717
10.	Najwyższa Izba Kontroli	11	11	109 215	109 215
11.	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1	5 840	5 840
12.	Krajowe Biuro Wyborcze	7	8	1 573	1 653
13.	Instytut Pamięci Narodowej	25	27	105 780	108 033
14.	Państwowa Inspekcja Pracy	16	19	34 913	38 733
15.	Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	3	3	4 147	4 147
16.	Ministerstwo Edukacji Narodowej	6	5	22 487	21 336
17.	Ministerstwo Finansów	2	2	69 918	69 918
18.	Ministerstwo Gospodarki	2	2	12 814	12 814
19.	Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego	9	9	531 090	531 090
20.	Ministerstwo Sportu i Turystyki	3	3	428 457	428 457
21.	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	1	1	3 666	3 666
22.	Ministerstwo Obrony Narodowej	10	11	98 649	99 110
23.	Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej	5	5	25 110	25 123
24.	Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	1	15 001	15 001
25.	Ministerstwo Skarbu Państwa	1	1	6 784	6 784

³² Art. 60 i 60a ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami, (Dz. U. z 2015 r. poz. 782, z późn. zm.). Minister Skarbu Państwa w ramach gospodarowania nieruchomościami na potrzeby jednostek administracji rządowej: prowadzi ewidencję, planuje nabywanie albo przejmowanie nieruchomości od starosty oraz sprzedaży albo przekazywania do starosty nieruchomości zbędnych; zapewnia wycenę; dokonuje czynności faktycznych i prawnych związanych z utrzymaniem nieruchomości nieoddanych w trwały zarząd; nieruchomości zbędne sprzedaje, wydzierżawia, wynajmuje, użycza albo przekazuje do starosty; nabywa nieruchomości na własność lub w użytkowanie wieczyste; podejmuje czynności w postępowaniach sądowych i administracyjnych; składa wnioski o założenie księgi wieczystej oraz o wpis w księdze wieczystej; ustanawia ograniczone prawa rzeczowe; ustanawia nieodpłatnie trwały zarząd.

Urzędy państwowe posiadają nieruchomości oddane im w trwały zarząd na podstawie także i innych przepisów przez innych dysponentów nieruchomości Skarbu Państwa.

26.	Ministerstwo Sprawiedliwości	5	5	70 481	70 746
28.	Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	15	15	3 704 299	3 404 899
29.	Ministerstwo Spraw Zagranicznych	11	8	355 390	240 923
30.	Ministerstwo Środowiska	1	1	8 998	8 998
31.	Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju	4	4	26 939	26 939
32.	Ministerstwo Zdrowia	6	6	31 181	31 181
33.	Główny Urząd Geodezji i Kartografii	2	2	26 121	26 121
34.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	5	5	3 412	3 160
35.	Główny Urząd Miar	3	3	9 281	9 281
36.	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego	1	1	1 666	1666
37.	Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych	5	4	7 210	6 146
38.	Główny Inspektorat Sanitarny	1	1	3 002	3 002
39.	Główny Urząd Statystyczny	4	4	42 004	42 004
40.	Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej	1	1	9 813	9 813
41.	Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	297	324	341 831	354 779
42.	Urząd do Spraw Cudzoziemców	6	6	129 171	113 325
43.	Komenda Główna Policji	19	20	313 798	316 619
44.	Komenda Główna Straży Granicznej	5	5	106 848	106 848
45.	Agencja Wywiadu	9	10	961 647	962 847
46.	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	70	69	1 073 174	1 085 733
47.	Centralne Biuro Antykorupcyjne	12	14	42 383	44 275
48.	Służba Kontrwywiadu Wojskowego	5	5	142 331	142 331
49.	Wyższy Urząd Górniczy	1	1	4 442	4 442
50.	Rządowe Centrum Legislacji	1	1	1 298	1 298
51.	Służba Wywiadu Wojskowego	4	4	615 258	612 572
52.	Urząd Patentowy	1	1	5 506	5 506
53.	Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	5	5	3 160	3 160
54.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	44	63	171 438	251 745
55.	Główny Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa	3	3	14 940	14 940
56.	Naczelna Dyrekcja Archiwów Państwowych	1	1	9 464	9 464
57.	Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1	234	234
Razem instytucje centralne		721	778	12 652 247	12 076 591
1.	Dolnośląski Urząd Wojewódzki	8	8	34 134	34 134
2.	Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	10	10	18 247	21 043
3.	Lubelski Urząd Wojewódzki	12	12	64 213	64 213
4.	Lubuski Urząd Wojewódzki	8	9	21 119	21 946
5.	Łódzki Urząd Wojewódzki	10	10	21 929	21 929
6.	Małopolski Urząd Wojewódzki	30	31	242 386	242 130
7.	Mazowiecki Urząd Wojewódzki	13	11	33 404	30 877
8.	Opolski Urząd Wojewódzki	8	8	41 230	40 107
9.	Podkarpacki Urząd Wojewódzki	17	18	39 085	40 200
10.	Podlaski Urząd Wojewódzki	10	10	76 433	77 296
11.	Pomorski Urząd Wojewódzki	7	7	43 079	23 057
12.	Śląski Urząd Wojewódzki	8	8	38 592	38 592
13.	Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	3	3	37 035	37 035
14.	Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	16	24	366 975	448 713
15.	Wielkopolski Urząd Wojewódzki	16	15	31 920	31 536
16.	Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	9	10	47 735	52 409
Razem urzędy wojewódzkie		185	194	1 157 516	1 225 217
Nieruchomości w gospodarowaniu Ministra Skarbu Państwa na podstawie art. 60 i 60a ustawy o gospodarowaniu nieruchomościami		906	972	13 809 763	13 301 808

Źródło: Dane własne MSP.

Pozycja „powierzchnia” odnosi się do sumy powierzchni działek gruntu (lub udziałów w działkach) przekazanych w trwały zarządek na potrzeby statutowe i gruntów pod innymi obiektami na podstawie art. 60 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2015 r. poz. 782, z późn. zm.).

4.9. Grunty pod autostrady

Nabywanie nieruchomości pod autostrady odbywa się w różnych trybach. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji przed dniem 16 grudnia 2006 r., nieruchomości nabywane są na rzecz Skarbu Państwa przez Generalnego Dyrektora Dróg Krajowych i Autostrad w drodze umowy od właścicieli lub użytkowników wieczystych lub w drodze postępowania wywłaszczeniowego przeprowadzanego przez wojewodów, zaś nieruchomości stanowiące własność jednostek samorządu terytorialnego przeznaczone na pasy drogowe stały się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa. Dla autostrad, dla których wydano decyzję o ustaleniu lokalizacji w okresie od dnia 16 grudnia 2006 r. do dnia 10 września 2008 r. lub decyzję o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej wydanej po dniu 10 września 2008 r., nieruchomości przeznaczone pod autostradę stają się własnością Skarbu Państwa z mocy prawa z dniem, w którym ww. decyzje stają się ostateczne.

Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia

L.p.	Sposób nabycia	Ilość w ha			Wartość na 31 XII 2014 w mln zł
		31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014	
1	Grunty przekazane przez kierowników urzędów rejonowych, starostów lub wojewodów	4 886	4 891	4 899	616,5
2	Grunty przekazane przez Agencję Nieruchomości Rolnych	1 696	1 701	1 701	200,5
3	Grunty przekazane przez Lasy Państwowe	2 697	2 701	2 708	306,5
4	Grunty nabyte poprzez zakupy lub wywłaszczenia	13 119	13 164	13 207	3 400,3
Ogółem		22 398	22 457	22 515	4 523,8

Wartości podane w tabeli stanowią sumę wartości podawanych w latach poprzednich (bez waloryzacji) oraz wartości gruntów przekazanych i nabytych w roku 2014.

Źródło: GDDKiA.

Dla przyjętego docelowego układu autostrad³³ niezbędne jest 25 040 ha gruntów.

Tab. 4.8. Grunty pod autostrady

Pas autostrady		Odcinek	Powierzchnia gruntów potrzebnych pod budowę odcinka w ha	Grunty nabyte do 31 XII 2014	
Oznaczenie	Zapotrzebowanie ogółem w ha			powierzchnia w ha	wartość w mln zł*
A1	7 079	Gdańsk - Gorzyczki –granica państwa	7 079	7 079	1 499,2
A2	7 800	granica państwa – Świecko - Stryków – Warszawa; obwodnica Mińska Maz.	5 914	5 453	763,1
A4	8 865	granica państwa - Zgorzelec – Krzyżowa – Przeworsk - Korczowa	8 865	8 625	1 612,2
A6	164	granica państwa – Kołbaskowo - Szczecin	164	163	58,8
A-8	504	autostradowa obwodnica Wrocławia	504	504	295,2
A18	692	granica państwa - Olszyna-Krzyżowa	692	691	295,3
Ogółem			23 218	22 515	4 523,8

* Zob. uwaga do tabeli 4.7. Źródło: GDDKiA.

Pozyskiwanie gruntów pod autostrady skupia się na odcinkach, na których budowa została rozpoczęta lub będzie rozpoczęta w najbliższych latach. W przypadku budowy i eksploatacji autostrad w systemie koncesyjnym, nieruchomości przeznaczone pod autostradę udostępniane są spółkom, które

³³ Według załącznika do Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. Nr 128, poz. 1334). Przedmiotowy załącznik został zmieniony rozporządzeniami z dnia 13 lutego 2007r. (Dz.U. Nr 35, poz. 220) i z dnia 20 października 2009 r. (Dz.U Nr.187, poz.1446).

uzyskują koncesje na ich budowę i eksploatację. Warunki udostępnienia nieruchomości określone są w umowach koncesyjnych.

4.10. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa

Typ użytku	Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju w ha	Wartość w mln zł
Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa*	1 404 048	35 932
grunty rolne ZWRSP	1 243 270	31 818
grunty leśne ZWRSP**	56 894	2 255
inne grunty ZWRSP	103 884	b.d.
Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego**	7 475 125	296 329
leśne	7 145 927	283 279
inne	186 925	7 410
Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych bez PGL*** bez gruntów placówek mających siedzibę za granicą	508 218	51 473
Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	250 414	4 007
- w tym: grunty rolne*	52 049	1 332
grunty leśne**	67 467	2 675
inne	130 896	b.d.
Grunty Agencji Mienia Wojskowego***	4 124	500
Grunty Wojskowej Agencji Mieszkaniowej***	2 297	674
Grunty pozostałe	449 365	b.d.
- w tym: grunty rolne*	71 381	1 827
grunty leśne**	75 391	2 989
inne	302 593	b.d.
Grunty Skarbu Państwa w użytkowaniu wieczystym	497 599	b.d.
- w tym: grunty rolne*	93 965	2 405
grunty leśne**	151 080	5 989
Ogółem	10 751 770	388 915

Powierzchnia wg danych Głównego Geodety Kraju (jak w Tab. 4.1.)

* Wartość na podstawie cen sprzedaży przez ANR gruntów rolnych w roku 2014 (25 592 zł za ha).

** Wartość na podstawie wycień PGL-LP (39 642 zł za ha).

***Wartość na podstawie bilansów jednostek..

Wartość gruntów placówek zagranicznych Ministerstwa Spraw Zagranicznych wynosi 533 mln zł, a placówek Ministerstwa Gospodarki 44 mln zł.

5. OBIEKTY INFRASTRUKTURY

W Sprawozdaniu przedstawiono trzy grupy budowli, urządzeń i obiektów infrastruktury stanowiących własność Skarbu Państwa:

- drogi,
- melioracje i obiekty ochrony przed powodzią,
- infrastruktura zapewniająca dostęp do portów.

Inne elementy składające się na infrastrukturę kraju (rurociągi, sieci energetyczne i telekomunikacyjne, linie kolejowe, lotniska, porty) są z reguły własnością podmiotów gospodarczych i wykazuje się je wartościowo w ewidencji księgowej podmiotu.

5.1. Drogi

5.1.1. Źródła praw Skarbu Państwa i wykonywanie uprawnień

Drogi, ze względu na rodzaj pełnionych funkcji w sieci drogowej, dzielą się na następujące kategorie:

- krajowe,
- wojewódzkie,
- powiatowe,
- gminne.

Drogi krajowe stanowią własność Skarbu Państwa, natomiast drogi wojewódzkie, drogi powiatowe i drogi gminne stanowią własność właściwego samorządu³⁴.

Wykaz autostrad i dróg ekspresowych ustalony jest w rozporządzeniu Rady Ministrów, natomiast wykaz dróg krajowych jest ustalany w rozporządzeniu Ministra właściwego do spraw transportu³⁵. Do dróg krajowych zalicza się drogi międzynarodowe, oraz połączenia między największymi ośrodkami gospodarczymi kraju i głównymi przejściami granicznymi.

Centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach dróg krajowych jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad, który zarządza drogami krajowymi³⁶. Drogi krajowe – z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych – w granicach miast na prawach powiatu zarządzane są przez prezydentów miast.

Zarządcą autostrady wybudowanej zgodnie z art. 19 ust. 3 ustawy o drogach publicznych, do czasu przekazania jej, w drodze porozumienia, spółce, z którą zawarto umowę o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad. Spółka pełni funkcję zarządcy autostrady płatnej na warunkach określonych w umowie o budowę i eksploatację albo wyłącznie eksploatację autostrady.

Zarządcami pozostałych dróg publicznych są:

- dróg wojewódzkich - zarządy województw,
- dróg powiatowych - zarządy powiatów,
- dróg gminnych - wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast,

W miastach na prawach powiatu wszystkimi drogami publicznymi z wyjątkiem autostrad i dróg ekspresowych zarządzają prezydenci miast.

³⁴ Ustawa z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz.U. z 2015 r., poz.460).

³⁵ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury i Rozwoju z dnia 26 czerwca 2015 r. w sprawie ustalenia przebiegu dróg krajowych (Dz. U. z 2015 r. poz. 941) oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 15 maja 2004 r. w sprawie sieci autostrad i dróg ekspresowych (Dz. U. Nr 128, poz. 1334 z późn. zm.).

³⁶ Gdyby drogę krajową budowano na podstawie umowy o partnerstwie prywatno-publicznym, zarządcą może być partner prywatny. Zarządcą może być także drogowa spółka specjalnego przeznaczenia, z którą minister właściwy do spraw transportu zawarł umowę.

5.1.2 Ewidencja sieci dróg krajowych

Obowiązki w zakresie gromadzenia danych dotyczących dróg publicznych regulują przepisy rozporządzenia Ministra właściwego do spraw transportu³⁷. Dane o sieci dróg publicznych dla celów statystycznych składane są przez zarządców dróg, koncesjonariuszy autostrad i spółek budujących lub eksploatujących autostrady. Organem odpowiedzialnym za sporządzanie informacji zbiorczej jest Generalny Dyrektor Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych

Klasa dróg	Długość w km 2012	Długość w km 2013	Długość w km 2014
Autostrady* – A	1 364,875	1 481,561	1 556,341
Drogi ekspresowe – S	1 052,587	1 244,386	1 447,715
Drogi główne ruchu przyspieszonego – GP	11 449,242	11 277,591	11 013,673
Drogi główne – G	5 220,221	5 191,983	5 180,255
Inne drogi	-	-	-
Długość dróg krajowych ogółem	19 181,891	19 295,755	19 197,984

*Uwzględniono również autostrady koncesyjne.

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych

Konstrukcja obiektów	Ilość w 2013	Ilość w 2014	Suma długości w m	Suma powierzchni w m ²
Mosty, wiadukty, estakady i kładki dla pieszych (trwałe)	7 608	8 169	497 610	7 002 123
- stalowe	1 117	1 197	120 820	1 671 629
- z betonu zbrojonego (żelbetowe)	3 311	3 489	115 517	1 495 276
- z betonu sprężonego (strunobetonowe, kablobetonowe)	3 113	3 419	260 580	3 825 949
- betonowe, kamienne, ceglane	67	64	693	9 269
Przejścia podziemne	219	221	10 189	87 346
Tunele	103	104	5 753	90 938

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.1.3. Wartość sieci dróg krajowych

Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych

Opis	Wartość w mln zł
Drogi krajowe zarządzane przez GDDKiA (wartość netto)	127 128
Obiekty mostowe i przejścia podziemne na drogach krajowych zarządzanych przez GDDKiA (wartość netto)	30 326
Drogi krajowe w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	16 796
Obiekty mostowe, tunele i przejścia podziemne na drogach krajowych w miastach na prawach powiatu (wartość odtworzeniowa)	10 234
Ogółem	184 484
Drogi krajowe w budowie	23 171

Źródło: Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad.

5.2. Majątek Skarbu Państwa związany z gospodarką wodną i gospodarką morską

Dział administracji „gospodarka wodna” obejmuje m.in. sprawy utrzymania śródlądowych wód powierzchniowych stanowiących własność Skarbu Państwa wraz z infrastrukturą techniczną związaną z tymi wodami, obejmującą budowle oraz urządzenia wodne, budowę, modernizację, utrzymanie śródlądowych dróg wodnych oraz urządzeń zabezpieczających przed powodzią³⁸. Działem tym kieruje

³⁷ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 lutego 2005 r. w sprawie trybu sporządzania informacji oraz gromadzenia i udostępniania danych o sieci dróg publicznych, obiektach mostowych, tunelach oraz promach (Dz. U. Nr 67 poz. 583).

³⁸ Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. z 2013 r., poz. 743, z późn. zm.).

minister właściwy do spraw gospodarki wodnej, który co dwa lata składa Sejmowi informację o gospodarowaniu wodami.

Na podstawie art. 14 ust. 4 ustawy *Prawo wodne* gospodarowanie mieniem (innym niż wody i grunty pod wodami) związanym z gospodarką wodną, stanowiącym własność Skarbu Państwa wykonują:

- właściwy miejscowo starosta, realizujący zadanie z zakresu administracji rządowej;
- minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w stosunku do wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej;
- Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej - w stosunku do wód istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej;
- dyrektor parku narodowego - w stosunku do wód znajdujących się w granicach parku, z wyłączeniem wód, które są sklasyfikowane w klasie wyższej niż klasa I, na podstawie ustawy z dnia 21 grudnia 2000 r. *o żegludze śródlądowej*³⁹;
- marszałek województwa, jako zadanie z zakresu administracji rządowej wykonywane przez samorząd województwa - w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa, służącym polepszeniu zdolności produkcyjnej gleby i ułatwieniu jej uprawy, oraz w stosunku do wód niewymienionych wyżej.

Prawa te wykonują również jednostki, którym to mienie zostało powierzone.

Utrzymanie wód i urządzeń wodnych - utrzymanie dna i brzegów cieków naturalnych, sztucznych zbiorników wodnych zlokalizowanych na tych ciekach oraz dna jezior przepływowych, zarządzanie budowlami i urządzeniami hydrotechnicznymi i regulacyjnymi niezbędnymi do realizacji zadań statutowych jednostek określonych przepisami *Prawa wodnego* - należy do organów wymienionych powyżej. W stosunku do pozostałego mienia związanego z gospodarką wodną, które nie posiada wskazanego administratora, organem właściwym w gospodarowaniu tym mieniem jest starosta.

5.3. Melioracje wodne podstawowe i obiekty przeciwpowodziowe

Według ustawy *Prawo wodne* urządzeniami melioracji wodnych są urządzenia służące do regulacji stosunków wodnych i polepszenia zdolności produkcyjnej gleby.

Urządzenia melioracji wodnych podstawowych i drogi dojazdowe oraz urządzenia melioracji wodnych szczegółowych na gruntach stanowiących własność Skarbu Państwa są wykonywane (mogą być współfinansowane z publicznych środków wspólnotowych) i utrzymywane na koszt Państwa i stanowią własność Skarbu Państwa⁴⁰. Urządzenia melioracji wodnych szczegółowych mogą być wykonywane na koszt Skarbu Państwa, ale są utrzymywane na koszt ich właścicieli.

5.3.1. Ewidencja

Ewidencję⁴¹ melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych prowadzą marszałkowie województw. Ewidencja obejmuje:

- 1) śródlądowe wody powierzchniowe lub ich części stanowiące własność publiczną, istotne dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa,
- 2) urządzenia melioracji wodnych,
- 3) zmeliorowane grunty.

Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych nie jest ujmowana w księgach jednostek. W zbiorczym sprawozdaniu statystycznym Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi podaje się powierzchnię gruntów zmeliorowanych i nawadnianych, długość rowów i cieków oraz wartość wykonanych prac. Dla melioracji podstawowych wykazuje się długość rzek, kanałów i wałów przeciwpowodziowych; ilość stacji pomp i ich wydajność, powierzchnię i pojemność zbiorników wodnych, oraz wartość wykonanych prac w rozbiciu na rzeki, kanały, wały przeciwpowodziowe i stacje pomp.

³⁹ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. *o żegludze śródlądowej* (Dz. U. z 2015 r., poz. 812).

⁴⁰ Art. 72 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. *Prawo wodne* (Dz. U. z 2015 r. poz. 469).

⁴¹ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 grudnia 2004 r. *w sprawie sposobu prowadzenia ewidencji wód, urządzeń melioracji wodnych oraz zmeliorowanych gruntów* (Dz. U. 2014 r., poz. 1403).

5.3.2 Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych

Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych

Stan ilościowy melioracji wodnych podstawowych

Wyszczególnienie		J.m.	Ogółem wg ewidencji	W tym objętych utrzymaniem
Cieki naturalne ogółem		km	68 641	35 146
W tym - uregulowane			43 331	26 954
Kanały ogółem			6 443	4 601
Wały przeciwpowodziowe			8 449	7 683
Obszar chroniony wałami przeciwpowodziowymi		ha	1 088 393	1 040 674
Stacje pomp odwadniających		szt.	582	552
Zbiorniki wodne administrowane przez Wojewódzkie Zarządy Melioracji i Urzędzeń Wodnych	liczba	szt.	229	175
	powierzchnia	ha	16 658	15 913
	pojemność użytkowa	tys. m ³	272 195	X

Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji

Rodzaje powierzchni i urządzeń		J.m.	Urządzenia wymagające odbudowy lub modernizacji
Powierzchnia użytków rolnych, na których urządzenia wymagają odbudowy lub modernizacji		ha	1 469 699
Urządzenia melioracji podstawowych	na ciekach naturalnych	km	15 817
	kanały		1 521
	wały przeciwpowodziowe		3 780
	zbiorniki	szt.	18
	zbiorniki - pojemność	tys. m ³	26 196
	stacje pomp	szt.	134

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

5.3.3. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

Podstawą dla ustalenia rozmiarów i wartości wykonanych prac dla urządzeń melioracji podstawowych, utrzymywanych przez Państwo, są dane z ewidencji poniesionych wydatków i zobowiązań z tytułu wykonanych prac.

Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych

L.p.	Rodzaj urządzeń	Stan na 31 XII 2013		Stan na 31 XII 2014	
		stan ilościowy	wartość szacunkowa w mln zł	stan ilościowy	wartość szacunkowa w mln zł
1	Obwałowania	8 482 km	3 182	8 449 km	3 250
2	Cieki naturalne i kanały	76 682 km	9 571	75 084 km	9 482
3	Zbiorniki retencyjne	277 mln m ³ (219szt.)	1 338	272 mln m ³ (229szt.)	1 314
4	Stacje pomp	587 szt.	826	582 szt.	819
Ogółem		x	14 917	x	14 865

Źródło: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Szacując wartość urządzeń przyjęto:

- dla obwałowań wymagających pilnej modernizacji (3 780 km) - 40% wartości wałów nowych, a dla pozostałych - 80% wartości wałów nowych (wartość 1 km wału nowego wynosi 619,4 tys. zł);
- dla kanałów uregulowanych (49 774 km) – 60% wartości początkowej robót przy cenie jednostkowej 317,5 tys. zł za 1 km, dla cieków nieuregulowanych - 0;
- dla zbiorników retencyjnych - wartość retencjonowanej wody = 4,83 zł/m³ pojemności zbiornika; dla stacji pomp – 70% sumy wartości początkowej obiektów, przy cenie jednostkowej 2 010 tys. zł/ szt.

5.4. Wodne budowle inżynierskie utrzymywane przez Urzędy Morskie

Własność akwenów portowych wraz z infrastrukturą zapewniającą dostęp do portów lub przystani morskich przysługuje Skarbowi Państwa i jest wyłączona z obrotu.

Budowa, modernizacja i utrzymanie infrastruktury są finansowane ze środków budżetu państwa⁴². Budowa i utrzymywanie obiektów infrastruktury zapewniającej dostęp do portów i przystani morskich należy do zadań organów administracji morskiej⁴³.

Do zadań administracji morskiej finansowanych ze środków budżetu państwa należy także budowa, utrzymanie i ochrona umocnień brzegowych, wydm i zalesień ochronnych.

W przypadku braku podmiotu zarządzającego portem lub przystanią morską akweny portowe znajdujące się w granicach portu lub przystani oraz ogólnodostępne obiekty, urządzenia i instalacje stanowiące majątek Skarbu Państwa związane z funkcjonowaniem portu lub przystani morskiej są zarządzane i utrzymywane przez Urzędy Morskie.

5.4.1. Zarządzanie i ewidencja

Urzędy Morskie w Gdyni, Słupsku i Szczecinie zarządzają morskimi budowlami hydrotechnicznymi oraz innymi obiektami nie będącymi własnością zarządów portów morskich, samorządów lub innych podmiotów prowadzących działalność gospodarczą.

Ewidencja obiektów prowadzona jest w formie zapisów w księgach majątkowych urzędów i podległych im jednostek, a ich wartość z uwzględnieniem umorzenia wykazywana jest w bilansach jako składnik wartości środków trwałych.

5.4.2. Wartość budowli

Zbiorcze wartości z jakimi poszczególne obiekty zostały wprowadzone do ksiąg inwentarzowych mogą znacznie odbiegać od kosztów zastąpienia liczonych na podstawie aktualnych przepisów i cen. Liczne obiekty – w tym największe morskie budowle wodne, jak rynny torów wodnych nie posiadają wartości inwentarzowej. Zostały one przejęte po 1945 r. i były potem rozbudowywane przy wykorzystaniu środków pozainwestycyjnych, przez co ich wartość w ogóle nie figuruje w księgach inwentarzowych.

Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych

Organ zarządzający	Wartość 31 XII 2013 w tys. zł		Wartość 31 XII 2014 w tys. zł	
	brutto	netto	brutto	netto
Urząd Morski w Szczecinie	392 069	b.d.	1 393 938	b.d.
Urząd Morski w Gdyni	588 453	423 598	600 988	421 244
Urząd Morski w Słupsku	374 998	b.d.	478 846	b.d.
Razem	1 355 520	423 598	2 473 772	421 244

Źródło: Urzędy Morskie.

⁴² Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 179.).

⁴³ Art. 42 ust.2 pkt 20 ustawy z dnia 21 marca 1991 r. o obszarach morskich Rzeczypospolitej Polskiej i administracji morskiej (Dz. U. z 2013 r., poz. 934 i 1014).

6. MIENIE SKARBU PAŃSTWA WYDZIELONE W MAJĄTKI ODRĘBNE

Rozdział niniejszy obejmuje zagadnienia dotyczące majątku, który został oddany w zarząd PGL – Lasy Państwowe i powierzony agencjom powołanym do gospodarowania rzeczowymi składnikami majątku Skarbu Państwa, w szczególności nieruchomościami (**Agencja Nieruchomości Rolnych, Agencja Mienia Wojskowego, Wojskowa Agencja Mieszkaniowa**) i rezerwami strategicznymi (**Agencja Rezerw Materiałowych**).

6.1. Lasy państwowe

Lasami Skarbu Państwa zarządza Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe⁴⁴, państwowa jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej. Podstawowe zadanie PGL Lasy Państwowe polega na zachowaniu trwałości lasów oraz ciągłości i zrównoważonego wykorzystania wszystkich funkcji lasów. PGL Lasy Państwowe prowadzi gospodarkę leśną, gospodaruje gruntami i innymi nieruchomościami oraz ruchomościami związanymi z gospodarką leśną. Lasy Państwowe prowadzą działalność na zasadzie samodzielności finansowej i pokrywają koszty działalności z własnych przychodów.

6.1.1. Gospodarowanie nieruchomościami Lasów Państwowych

W stosunkach cywilnoprawnych Skarb Państwa, w zakresie swojego działania, reprezentują: Dyrektor Generalny, dyrektor regionalnej dystrykcji i nadleśniczy. Kierownik jednostki organizacyjnej Lasów Państwowych za zgodą Dyrektora Generalnego, może nabywać grunty i nieruchomości, tylko jeżeli jest to uzasadnione potrzebami gospodarki leśnej i nie narusza interesu Skarbu Państwa. Sprzedaż lasów, gruntów i innych nieruchomości Lasów Państwowych może następować tylko w przypadkach określonych w ustawie.

Lasy i grunty, na których nie jest możliwe prowadzenie racjonalnej gospodarki Lasy Państwowe mogą w drodze umowy przekazywać nieodpłatnie Agencji Nieruchomości Rolnych. W razie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych lub rolnych znajdujących się w zarządzie Lasów Państwowych na cele nieleśne lub nierolnicze, w związku z potrzebami innej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przekazanie gruntów następuje nieodpłatnie, w drodze umowy o przeniesieniu zarządu.

Nieruchomości, stanowiące własność Skarbu Państwa a zarządzane przez Lasy Państwowe, przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu Generalnej Dystrykcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Grunty nieprzydatne dla gospodarki leśnej, budynki i budowle wraz z niezbędnym gruntem mogą być przekazane w użytkowanie wieczyste osobie prawnej lub w użytkowanie innej jednostce organizacyjnej nie posiadającej osobowości prawnej. Lasy, grunty i inne nieruchomości Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych mogą być zamieniane na lasy, grunty i inne nieruchomości w przypadkach uzasadnionych potrzebami i celami gospodarki leśnej.

Dyrektor Generalny Lasów Państwowych, na wniosek zainteresowanego ministra, wojewody, lub gminy, może przekazać w użytkowanie wskazanej przez wnioskodawcę jednostce organizacyjnej lasy, grunty oraz inne nieruchomości, bez zmiany ich dotychczasowego przeznaczenia. W przypadkach uzasadnionych potrzebami obronności państwa lasy mogą być przekazane w zarząd jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Obrony Narodowej.

Dyrektor Generalny może, w imieniu Skarbu Państwa, tworzyć jednoosobowe spółki Skarbu Państwa bądź przystępować do spółek z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółek akcyjnych, ale lasy nie mogą stanowić przedmiotu wkładu niepieniężnego.

⁴⁴ Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach. (Dz. U. z 2014 r. poz. 1153 z późn. zm.). Zgodnie z art. 4 ustawy zasada ta nie dotyczy lasów będących w użytkowaniu wieczystym parków narodowych, wchodzących w skład Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i będących w użytkowaniu wieczystym na mocy odrębnych przepisów.

Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe

Lp.	Rodzaj nieruchomości	Powierzchnia w ha		Wartość w tys. zł	
		2013	2014	2013	2014
1	Lasy	7 285 297	7 294 114	260 004 671	289 154 369
2	Użytki rolne	144 059	141 755	641 099	575 634
3	Nie użytki	100 383	99 658		
4	Wody	8 932	9 109		
5	Tereny różne	14 404	13 734		
6	Grunty zabudowane i zurbanizowane	7 452	7 587		
7	Pozostałe grunty nieleśne	39 171	39 222		
Ogółem		7 599 698	7 605 179	260 645 770	289 730 003

Źródło: Dyrekcja Generalna Lasów Państwowych. Wyliczenie wartości nieruchomości wg metody ustalonej w zarządzeniu Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z 20 maja 2010 r.

6.1.2. Majątek państwowej jednostki organizacyjnej PGL Lasy Państwowe

Państwowa jednostka organizacyjna PGL Lasy Państwowe zarządza i gospodaruje składnikami majątku Skarbu Państwa związanymi z gospodarką leśną o wartości 7,2 mld. zł.

Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe

Rodzaj składnika	Wartość 31 XII 2013	Wartość 31 XII 2014
	w tys. zł	
Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	5 173 698	5 644 386
Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	316 946	308 782
Środki trwałe w budowie	333 255	170 198
Inwestycje długoterminowe	118 325	113 861
- w tym: akcje i udziały	34 122	34 120
Zapasy	171 329	185 991
Należności krótkoterminowe	444 717	398 085
Środki pieniężne i krótkoterminowe aktywa finansowe	2 873 848	2 741 474
Aktywa ogółem bez gruntów	9 530 815	9 651 007
Fundusz własny	7 218 222	7 190 161
<i>W tym: Kapitał zasobów Lasów Państwowych</i>	5 838 823	5 552 763
- Kapitał zasobów LP z aktualizacji wyceny	409 865	394 585
- Fundusz Leśny	663 960	822 516

Źródło: Bilans PGL Lasy Państwowe.

6.2. Własność rolna Skarbu Państwa

Prawo własności i inne prawa rzeczowe na rzecz Skarbu Państwa w stosunku do nieruchomości rolnych, nieruchomości i innych składników mienia pozostałych po likwidacji państwowych przedsiębiorstw gospodarki rolnej oraz ich zjednoczeń i zrzeszeń, a także wobec innych nieruchomości rolnych przejętych przez Skarb Państwa z innych tytułów wykonuje **Agencja Nieruchomości Rolnych**, działająca na podstawie ustawy z dnia 19 października 1991 r. o gospodarowaniu nieruchomościami rolnymi Skarbu Państwa⁴⁵.

Agencja przejęła mienie po PGR-ach i grunty Państwowego Funduszu Ziemi a także nieruchomości z państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej, od państwowych osób prawnych, pozostające w ich użytkowaniu wieczystym i z innych tytułów. Łącznie do końca grudnia 2014 r. Agencja przejęła 4 739 tys. ha gruntów oraz inny majątek o wartości 8,6 mld zł, w tym 337, 2 tys. mieszkań oraz ponad 4 tys. obiektów rolno-przemysłowych i usługowych, 2 136 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

Agencja realizując zadania wynikające z polityki państwa, m.in. restrukturyzuje i prywatyzuje mienie Skarbu Państwa użytkowane na cele rolnicze, administruje zasobami majątko-

⁴⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 1014.

wymi, obraca nieruchomościami i innymi składnikami majątku Skarbu Państwa. Agencja wykonuje również zadania określone odrębnymi przepisami, a w szczególności ustawą o kształtowaniu ustroju rolnego⁴⁶ oraz ustawą o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷.

Inne zadania, które realizuje Agencja dotyczą między innymi:

- tworzenia oraz poprawy struktury obszarowej gospodarstw rodzinnych,
- przeciwdziałania nadmiernej koncentracji nieruchomości rolnych,
- tworzenia warunków sprzyjających racjonalnemu wykorzystaniu potencjału produkcyjnego

ZWR SP,

Agencja reprezentuje Skarb Państwa w jednoosobowych spółkach hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej.

6.2.1. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

Na koniec 2014 r. w Zasobie pozostawały nieruchomości o powierzchni 1 495 227 ha⁴⁸.

Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw

Województwo	Powierzchnia w ha	
	2013	2014
Dolnośląskie	226 591	208 555
Kujawsko-Pomorskie	103 165	93 157
Lubelskie	46 022	41 083
Lubuskie	125 814	113 084
Łódzkie	22 248	20 688
Małopolskie	15 410	14 686
Mazowieckie	34 296	31 380
Opolskie	77 361	71 172
Podkarpackie	33 170	30 022
Podlaskie	37 282	33 979
Pomorskie	122 751	106 418
Śląskie	39 332	37 324
Świętokrzyskie	13 293	11 947
Warmińsko-Mazurskie	182 212	164 124
Wielkopolskie	236 081	221 693
Zachodniopomorskie	317 066	295 917
Ogółem	1 632 098	1 495 227

Źródło: Raporty z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych.

⁴⁶ Dz.U. z 2012 r. poz. 803.

⁴⁷ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090). Agencja zobowiązana jest do przeznaczenia na Fundusz Rekompensacyjny utworzony w celu wypłaty rekompensat z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej przychodów ze sprzedaży co najmniej 400 tys. ha z ich częściami składowymi, realizowanej w trybach przetargowych. W 2014 r. do Funduszu Rekompensacyjnego przekazano 392,5 mln zł.

⁴⁸ Wykazywana w tabeli 6.3. powierzchnia obejmuje pozostające jeszcze w ewidencji zasobu 50,9 tys. ha gruntów, które z mocy prawa przeszły w zarząd lub na własność innych podmiotów, lecz nie zostały jeszcze protokolarnie przejęte; w tej powierzchni dominują grunty pokryte wodami, fizycznie nie przejęte jeszcze z Zasobu przez regionalne zarządy gospodarki wodnej i marszałków województw. Szczegółowe dane o gruntach ANR i gospodarowaniu nimi zawiera „Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych na Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa w 2014 r.”.

6.2.2. Gospodarowanie Zasobem Własności Rolnej Skarbu Państwa

Stan mienia Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, wobec którego prawa Skarbu Państwa wykonuje Agencja Nieruchomości Rolnych ulega zmianie w wyniku:

- sprzedaży mienia;
- oddania na czas oznaczony do odpłatnego korzystania osobom prawnym lub fizycznym;
- wniesienia mienia lub jego części do spółki,
- wniesieniu mienia do spółek Agencji lub spółek, w których Skarb Państwa lub instytut badawczy posiada większość udziałów lub akcji;
- przejmowania gruntów do zasobu (w 2014 r. przejęto 115 ha);
- nieodpłatnego przekazywania lasów i gruntów do zalesienia Lasom Państwowym;
- nieodpłatnego przekazywania nieruchomości na własność:
 - jednostkom samorządu terytorialnego - na realizację inwestycji w zakresie budowy przeciwpowodziowych oraz na inwestycje infrastrukturalne służące wykonywaniu zadań własnych;
 - uprawnionym osobom bezrobotnym - na cele związane z zalesianiem,
 - jednostkom państwowym i komunalnym prowadzącym działalność w zakresie energetyki, usług wodno-kanalizacyjnych, ciepłowniczych i telekomunikacyjnych,
 - kościołom i innym związkom wyznaniowym w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wynikających z postępowania regulacyjnego.

Nieruchomości wchodzące w skład Zasobu przeznaczone na drogi krajowe stają się nieodpłatnie, z mocy prawa, przedmiotem trwałego zarządu ustanowionego na rzecz Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Tab. 6.4. Zagospodarowanie gruntów ANR, powierzchnia w ha

Stan na koniec	Przejęte do zasobu*	Sprzedane *	Przekazane nieodpłatnie**	Grunty w zasobie ***	w tym:		
					w dzierżawie	w zarządzie i użytkowaniu wieczystym	do rozdysponowania
2007	4 723 149	1 797 953	449 512	2 475 684	1 838 679	90 254	345 579
2013	4 739 568	2 485 095	622 381	1 632 092	1 180 534	72 409	306 096
2014	4 739 338	2 608 473	635 637	1 495 227	1 089 386	72 285	268 668

* Narastająco. Dane korygowane przez Agencję** Przekazanie uprawnionym podmiotom i na inne cele (aporty, pod autostrady, wymiany, na rzecz samorządów) – łącznie; *** w tym "grunty obce w Zasobie", do których prawa przeszły na rzecz innych podmiotów – RZGW, uczelni, samorządów. W innym „nietrwałym” rozdysponowaniu pozostaje 14 tys. ha.

Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych.

W 2014 r. Agencja sprzedała nieruchomości rolne o powierzchni 120,6 tys. ha (wynik lepszy od osiągniętego w 2013 r. o ponad 10%). W strukturze sprzedawanych gruntów rolnych dominują nieruchomości o małej powierzchni. W 2014 r. powierzchnia sprzedaży gruntów nie rolnych wyniosła 1 372 ha.

Nieruchomości pozostające do zagospodarowania, przeznaczone są co do zasady do sprzedaży. Jednak nie sprzedaje się nieruchomości Zasobu w przypadkach, gdy toczy się postępowanie w związku z zarzutem o sprzeczne z prawem i nieprawomocne przejęcie nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa.

Cudzoziemcom Agencja od początku działalności sprzedała 1 926 ha gruntów (w 2014 r. 109 ha)⁴⁹. Podmioty polskie z udziałem kapitału zagranicznego nabyły ok. 61,9 tys. ha ziemi (w r. 2014 – 3,6 tys. ha). W dzierżawie cudzoziemców i podmiotów z udziałem zagranicznym znajduje się ok. 111,1 tys. ha gruntów Zasobu.

⁴⁹ Źródło: Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych w 2014 r.

W innych niż sprzedaż formach trwałego rozdysponowania RZGW i Marszałkom Województw przekazano nieodpłatnie 219 tys. ha gruntów pod wodami płynącymi (w 2014 r. – 8 tys. ha). Lasom Państwowym przekazano 153,7 tys. ha (w 2014 r. – 0,5 tys.), kościelnym osobom prawnym 87,8 tys. ha (w 2014 r. – 0,6 tys.), jednostkom samorządu terytorialnego 56 tys. ha, innym jednostkom i podmiotom (m.in. parkom narodowym, byłym właścicielom) 59,8 tys. ha. Do spółek wniesiono 24 tys. ha.

Najczęstszą formą zagospodarowania nieruchomości Zasobu WRSP nadal jest dzierżawa (z jednoczesnym wykupem ruchomych środków trwałych i majątku obrotowego). W roku 2014 wydzierżawiono 55,7 tys. ha na podstawie ok. 5,5 tys. umów. Jest to dwukrotny wzrost w porównaniu do 2013 r.

Obecnie do dzierżawy kierowane są jedynie nieruchomości, które ze względu na występujące uwarunkowania i ograniczenia formalno-prawne, gospodarcze i organizacyjne, nie mogą być sprzedane. Jednocześnie także przedłużanie dotychczasowych umów, stosowane jest w ograniczonym zakresie tak, aby nie stanowić bariery dla działań prywatyzacyjnych. Co do zasady umowy dzierżawy zawierane są na okres nie dłuższy niż 6 lat, zaś przedłużane na okres kolejnych 3 lat. Ewentualne wydłużenie tych okresów może mieć miejsce w wyjątkowo uzasadnionych przypadkach. Przeciętny czynsz oferowany przez dzierżawców za grunty rolne w 2014 r. ukształtował się na poziomie 11,7 (w 2013 – 9,3) decytony pszenicy za ha. (Dla wszystkich trwających umów dzierżawy przeciętny czynsz za grunty stanowił równowartość 3,9 dt pszenicy).

6.2.3. Inne mienie Zasobu

Poza gruntami Zasób stanowią obiekty przemysłu rolnego, usługowe, obiekty zabytkowe i mieszkania. Większość z nich pozostaje w dzierżawie lub administrują nimi jednostki gospodarcze Zasobu. Trwają procesy sprzedaży tych obiektów.

Na koniec 2014 r. na mocy ustawy Agencja wykonuje prawa z akcji lub udziałów 43 spółek o szczególnym znaczeniu w pracach na rzecz postępu biologicznego w rolnictwie i dla gospodarki narodowej⁵⁰ prowadzących działalność w zakresie hodowli roślin uprawnych, hodowli zwierząt gospodarskich, stadnin koni i stad ogierów Spółki te mają status spółek strategicznych nieprzewidzianych aktualnie do prywatyzacji.

6.2.4. Wartość Zasobu

Na koniec grudnia 2014 r. w Zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa znajdowały się nieruchomości o ogólnej powierzchni 1 495 227 ha.

W transakcjach zawieranych przez Agencję w 2014 r. przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych wyniosła 25 592 zł za 1 ha (w r. 2013 - 21 813 zł). Obliczona na tej podstawie **szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych Zasobu WRSP wyniosłaby 38,3 mld zł.**

Tab. 6.5. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP

Stan na koniec roku	Wartość ewidencyjna w tys. zł	Powierzchnia gruntów w ha			Przeciętna cena sprzedaży gruntów rolnych w zł za 1 ha	Szacunkowa wartość rynkowa gruntów rolnych w mld zł
		ogółem	w tym			
			rolne	inne		
2007	8 687 037	2 475 684	2 009 359	466 325	9 773	19,6
2013	6 970 645	1 530 983	1 363 195	167 788	21 813	29,7
2014	5 643 217	1 404 048*	1 243 270*	160 778*	25 592	38,3

*Źródło: Sprawozdanie finansowe i Raport z działalności Agencji Nieruchomości Rolnych. *Powierzchnia gruntów rolnych i „innych” z Krajowych Wykazów Gruntów („grunty inne” nie obejmują wód, a także gruntów oddanych przez Agencję w użytkowanie wieczyste).*

Poza gruntami na Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa składają się **inne składniki o wartości netto 7 782 548 tys. zł⁵¹**. W ZWR SP m. in. pozostaje 8,7 tys. mieszkań, ponad 600 obiektów rolno-przemysłowych, 518 zespołów dworskich i pałacowo-parkowych.

⁵⁰ Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 27 lipca 2011 r. w sprawie wykazu spółek hodowli roślin uprawnych oraz hodowli zwierząt gospodarskich o szczególnym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Dz. U. Nr 161, poz. 974).

⁵¹ Obliczono jako wartość funduszy własnych, którą pomniejszono o wartość gruntów wykazywaną w bilansie.

Tab. 6.6. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa

L.p.	Pozycja bilansu	Wartość w tys. zł		
		31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014
1	Rzeczowe aktywa trwałe	9 327 278	7 770 978	6 325 801
	w tym: grunty ⁵²	8 395 027	6 970 645	5 643 217
	budynki i budowle	905 162	774 440	660 533
	urządzenia techniczne i maszyny	10 682	7 131	7 196
2	Akcje i udziały	522 467	618 109	620 266
3	Majątek obrotowy	4 470 058	6 040 292	7 189 961
4	Wartość funduszu własnego Zasobu WRSP	13 808 283	13 737 561	13 425 765

Źródło: Sprawozdania finansowe ANR.

6.3. Mienie powierzone Agencji Mienia Wojskowego

Skarb Państwa powierzył Agencji Mienia Wojskowego⁵³, wykonywanie prawa własności i innych praw rzeczowych na jego rzecz, w stosunku do mienia będącego w trwałym zarządzie lub użytkowaniu jednostek organizacyjnych podporządkowanych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej oraz Ministra Spraw Wewnętrznych, nie wykorzystywanego do realizacji zadań, oraz do mienia pozostałego po likwidacji lub przekształceniu państwowych osób prawnych, dla których organem założycielskim lub organem nadzoru był Minister Obrony Narodowej.

Mienie przekazane Agencji może zostać sprzedane, oddane w najem, użyczenie, użytkowanie, dzierżawę lub zarząd, może stanowić przedmiot zamiany, oddane do korzystania na podstawie innego stosunku prawnego czy też oddane w administrowanie na podstawie umowy na czas oznaczony za wynagrodzeniem, a grunty mogą być oddawane w użytkowanie wieczyste. Gospodarowanie mieniem może polegać m.in. na wnoszeniu mienia do spółek, a także na nabywaniu i obejmowaniu udziałów w spółkach⁵⁴. Nieruchomości na potrzeby samorządów terytorialnych sprzedawane są w trybie bezprzetargowym lub przekazywane nieodpłatnie.

Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW

L.p.	Rodzaj składnika	Wartość	Wartość	Wartość
		31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014
w tys. zł				
1	Grunty	567 185	531 538	499 662
2	Budynki, lokale i budowle	489 281	355 134	317 035
3	Akcje i udziały	100 254	100 254	100 254
4	Towary	40 617	34 508	28 865
5	Należności	89 900	10 126	6 264
6	Środki pieniężne	145 401	175 050	126 329

Źródło: Sprawozdania finansowe i sprawozdania z działalności AMW za lata 2012 – 2014.

Wartość księgowa netto mienia Skarbu Państwa powierzonego AMW wynosi **1 053 961 tys. zł**.

⁵² Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 30 kwietnia 2012 r. w sprawie szczegółowego trybu sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa i ich części składowych, warunków obniżenia ceny sprzedaży nieruchomości wpisanej do rejestru zabytków oraz stawek szacunkowych gruntów (Dz.U. z 2012 r. poz.540). Wartość gruntów Zasobu do celów ewidencyjnych oblicza się stosując metodę stawek szacunkowych – uwzględniającą cenę żyta, rodzaj i klasę gruntu oraz okręg podatkowy w którym położona jest nieruchomość.

⁵³ Ustawa z dnia 30 maja 1996 r. o gospodarowaniu niektórymi składnikami mienia Skarbu Państwa oraz o Agencji Mienia Wojskowego (Dz. U. z 2013 r. , poz. 712, z późn. zm.).

⁵⁴ Według art. 8 ust. 4 ww. ustawy akcje i udziały w spółkach powstałych w wyniku przekształcenia przedsiębiorstw przemysłu zbrojeniowego nabyte za mienie Skarbu Państwa podlegają przekazaniu ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa, który wykonuje prawa z akcji i udziałów w tych spółkach w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej. Akcje nabyte w innym trybie traktowane są jako własność Agencji na podstawie art. 23 ust.1 pkt 4, który umożliwia wnoszenie mienia do spółek, a także nabywanie i obejmowanie udziałów w spółkach.

Co najmniej 93% dochodów Agencji, pomniejszonych o dochód uzyskany z gospodarowania mieniem jednostek organizacyjnych podległych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych lub przez niego nadzorowanych, przeznaczają się na inwestycje Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁵.

6.4. Mienie powierzone Wojskowej Agencji Mieszkaniowej

Na podstawie ustawy z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁶, Skarb Państwa powierzył Wojskowej Agencji Mieszkaniowej wykonywanie praw własności i innych praw rzeczowych na jego rzecz w stosunku do gruntów, budynków i lokali mieszkalnych stanowiących własność Skarbu Państwa, a wykorzystywanych na zakwaterowanie stałe i tymczasowe żołnierzy zawodowych, zajętych pod zarząd i obiekty infrastruktury technicznej i społecznej związane z tymi nieruchomościami oraz innych nieruchomości uznanych za zbędne na cele obronności i bezpieczeństwa państwa.

Do zadań Agencji należy m.in.: gospodarowanie powierzonym mieniem Skarbu Państwa w trybie sprzedaży lokali mieszkalnych i niezasiedlonych lokali mieszkalnych, nabywania lub nieodpłatnego przejmowania od Skarbu Państwa nieruchomości, które mogą być zagospodarowane lub przeznaczone do obrotu w celu realizacji zadań Agencji; sprzedaż nieruchomości, oddawanie ich w trwały zarząd, dzierżawę, najem, użyczenie albo ich zamiana oraz ustanawianie i nabywanie ustanowionych na nich ograniczonych praw rzeczowych, z wyjątkiem lokali mieszkalnych; sprzedaż innych nieruchomości oraz infrastruktury. Prawo własności lub inne prawa, uzyskane z tytułu zbycia lub obciążenia mienia Skarbu Państwa, przysługują Skarbowi Państwa reprezentowanemu przez Agencję.

Działalność Agencji skupia się na zadaniach związanych z zakwaterowaniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Zadania z zakresu zarządu nieruchomościami, a także gospodarkę hotelową realizują spółki Agencji. WAM może tworzyć i przejmować na podstawie przepisów odrębnych spółki i towarzystwa budownictwa społecznego, wnosić mienie, w tym także jako wkład niepieniężny do tych spółek i towarzystw budownictwa społecznego. Prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza w takich podmiotach wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Prezes Agencji⁵⁷.

Na koniec 2014 r. we władaniu WAM znajdowało się 28 621 lokale mieszkalne, 4 779 nieruchomości gruntowych zabudowanych o powierzchni 1 450,14 ha i 1 639 nieruchomości gruntowych niezabudowanych o powierzchni 1 107,57 ha.

Tab. 6.8. Wartość księgowa niektórych składników majątku WAM

L.p.	Składniki majątku	Wartość 31 XII 2013	Wartość 31 XII 2014
		w tys. zł	
1	Grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego)	599 588	674 073
2	Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	2 173 278	2 302 666
3	Środki trwałe w budowie	115 932	174 462
4	Udziały w spółdzielniach mieszkaniowych	4	4
	Udziały w TBS ach i innych sp. z o.o.	1 243 035	1 211 057

Zródło: Bilans WAM.

Wartość księgowa netto majątku jakim dysponuje Wojskowa Agencja Mieszkaniowa na koniec 2014 r. wynosiła **4 557 271 tys. zł.**

6.5. Rezerwy strategiczne

⁵⁵ W roku 2014 na Fundusz Modernizacji Sił Zbrojnych przekazano 65,5 mln zł, a na Fundusz Modernizacji Bezpieczeństwa Publicznego – 3,1 mln zł.

⁵⁶ Ustawa z dnia 22 czerwca 1995 r. o zakwaterowaniu Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 746).

⁵⁷ Akcje i udziały w spółkach, nabyte lub objęte przez Agencję za mienie Skarbu Państwa, podlegają przekazaniu ministrowi właściwemu do spraw Skarbu Państwa, ale prawa i obowiązki wspólnika lub akcjonariusza, wykonuje, w imieniu Skarbu Państwa, Prezes Agencji.

Rezerwy strategiczne tworzy się na wypadek zagrożenia bezpieczeństwa i obronności państwa, bezpieczeństwa, porządku i zdrowia publicznego oraz wystąpienia klęski żywiołowej lub sytuacji kryzysowej, w celu wsparcia realizacji zadań w zakresie bezpieczeństwa i obrony państwa, odtworzenia infrastruktury krytycznej, złagodzenia zakłóceń w ciągłości dostaw służących funkcjonowaniu gospodarki i zaspokojeniu podstawowych potrzeb obywateli, ratowania ich życia i zdrowia, a także wypełnienia zobowiązań międzynarodowych.

Rezerwy strategiczne mogą stanowić: surowce, materiały, urządzenia, maszyny, konstrukcje składanych wiaduktów, mostów drogowych i kolejowych, elementy infrastruktury krytycznej, produkty naftowe, produkty rolne i rolno-spożywcze, środki spożywcze i ich składniki, wyroby medyczne, produkty lecznicze, produkty lecznicze weterynaryjne oraz substancje czynne w rozumieniu ustawy Prawo farmaceutyczne, a także produkty biobójcze⁵⁸.

Rezerwy strategiczne stanowią wyodrębniony majątek Skarbu Państwa⁵⁹. Tworzy je minister właściwy do spraw gospodarki, a jego decyzję wykonuje Agencja Rezerw Materiałowych, która kupuje i przechowuje określone ilości asortymentu rezerw.

Do zakresu działania Agencji należy także prowadzenie inwestycji związanych z budową lub modernizacją infrastruktury technicznej utrzymywania rezerw strategicznych oraz opracowywanie projektu informacji o asortymencie rezerw strategicznych, ich ilości i wartości oraz ich finansowaniu, wykorzystaniu i rozmieszczeniu.

Na zapasy agencyjne ropy naftowej (do dnia 21 lipca 2014 r. – zapasy państwowe) i produktów naftowych składają się: ropa naftowa oraz określone paliwa ciekłe. Tworzy je minister właściwy ds. gospodarki na wypadek wystąpienia zakłóceń w dostawach na rynek krajowy ropy naftowej lub paliw oraz konieczności wypełniania zobowiązań międzynarodowych. Stan zapasów agencyjnych ma zapewnić 90 – cio dniowe zapasy interwencyjne, z uwzględnieniem zapasów obowiązkowych⁶⁰.

Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne minister właściwy do spraw gospodarki uwalnia w przypadkach i w trybie, o których mowa odpowiednio w ustawie *o rezerwach strategicznych*⁶¹ i *ustawie o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym*⁶².

Z uwagi na brak możliwości wyasygnowania wystarczającej ilości środków z budżetu państwa, Rada Ministrów nie przyjęła Rządowego Programu Rezerw Strategicznych na lata 2014 – 2017.

Wartość rezerw strategicznych oraz zapasów państwowych ropy naftowej i produktów naftowych wynosiła 31 grudnia 2014 r. **2 374 mln zł** (w cenach ewidencyjnych⁶³) wobec 2 389 mln zł na koniec roku 2013.

⁵⁸ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz.U. z 2015 r., poz.1229).

⁵⁹ W przypadkach uzasadnionych rachunkiem ekonomicznym lub szczególnymi względami technologicznymi lub organizacyjnymi dopuszcza się utrzymywanie rezerw strategicznych w postaci asortymentu powierzonego organom administracji publicznej albo stanowiącego własność przedsiębiorców lub podmiotów niebędących przedsiębiorcami, w magazynach będących w ich dyspozycji.

⁶⁰ Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2014 r. poz.1695 z późn. zm)

⁶¹ Ustawa z dnia 29 października 2010 r. o rezerwach strategicznych (Dz.U. z 2015 r., poz.1229).

⁶² Ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o zapasach ropy naftowej, produktów naftowych i gazu ziemnego oraz zasadach postępowania w sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa paliwowego państwa i zakłóceń na rynku naftowym (Dz. U. z 2014 r. poz. 1695 z późn. zm.)

⁶³ „Zapasy” według bilansów Agencji Rezerw Materiałowych.

7. SEKTOR FINANSÓW PUBLICZNYCH

Znaczne zasoby majątku Skarbu Państwa (oraz publiczne środki finansowe) wykorzystywane są do realizacji konstytucyjnych i ustawowych zadań władzy publicznej – organów administracji rządowej, kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądów i trybunałów. Zadania te wykonywane są przez państwowe jednostki budżetowe - tworzone do obsługi organów, a również przez podległe i podporządkowane im i nadzorowane instytucje i służby o różnej formie prawnej świadczące usługi publiczne – których działalność zasilana jest ze środków publicznych.

Sektor finansów publicznych tworzą⁶⁴:

- 1) organy władzy publicznej, w tym organy administracji rządowej, organy kontroli państwowej i ochrony prawa oraz sądy i trybunały;
- 2) jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki;
- 3) jednostki budżetowe;
- 4) samorządowe zakłady budżetowe;
- 5) agencje wykonawcze;
- 6) instytucje gospodarki budżetowej;
- 7) państwowe fundusze celowe;
- 8) Zakład Ubezpieczeń Społecznych i zarządzane przez niego fundusze oraz Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego i fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS;
- 9) Narodowy Fundusz Zdrowia;
- 10) samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej;
- 11) uczelnie publiczne;
- 12) Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne;
- 13) państwowe i samorządowe instytucje kultury;
- 14) inne państwowe lub samorządowe osoby prawne utworzone na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych, z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek prawa handlowego.

7.1. Państwowe jednostki budżetowe

Państwowe jednostki budżetowe pełnią rolę jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, jako że pokrywają swoje wydatki bezpośrednio z budżetu, a pobrane dochody odprowadzają na rachunek dochodów budżetu państwa. Ich inwestycje są finansowane z budżetu państwa.

W odniesieniu do mienia urzędów i w zakresie ich zadań, określonych w odrębnych przepisach Skarb Państwa reprezentują kierownicy urzędów. Kierownicy jednostek podległych lub podporządkowanych organom państwowym mogą reprezentować Skarb Państwa korzystając z udzielonych im pełnomocnictw. Gospodarują oni przydzielonym jednostkom mieniem Skarbu Państwa na zasadach racjonalnej i oszczędnej gospodarki oraz zapewniają ochronę tego mienia.

Jednostki budżetowe mogą zbywać składniki majątku ruchomego⁶⁵. Natomiast nieruchomościami, które mają w trwałym zarządzie, mogą dysponować tylko w ograniczonym zakresie, za zgodą organu nadzorującego.

Zasady gospodarki finansowej jednostek określone są w ustawie o finansach publicznych. Ewidencja majątkowa w jednostkach budżetowych, prowadzona jest według przepisów tejże ustawy o finansach publicznych, ustawy o rachunkowości oraz aktów wykonawczych⁶⁶.

⁶⁴ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. z 2013r. poz.885 z późn. zm.)

⁶⁵ Jednostka sprzedaje powierzone jej składniki majątku ruchomego w trybie przetargu, aukcji albo publicznego zaproszenia do rokowań. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 maja 2010 r. w sprawie sposobu i trybu gospodarowania składnikami rzeczowymi majątku ruchomego, w który wyposażone są jednostki budżetowe (Dz. U. Nr 114, poz. 761).

⁶⁶ Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (Dz. U. z 2013 r., poz. 330 z późn. zm.). Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 5 lipca 2010 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakła-

Wartości wynikające z tej ewidencji ujmowane są w łącznych bilansach dysponentów części budżetowych. Ich kopie wykorzystano przygotowując niniejsze *Sprawozdanie*.

Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju)

Nazwa lub dysponent części budżetowej	Jednostki budżetowe, 31 grudnia 2013 r.	Jednostki budżetowe 31 grudnia 2014 r.
Kancelaria Prezydenta	1	1
Kancelaria Sejmu	1	1
Kancelaria Senatu	1	1
Sąd Najwyższy	1	1
Naczelny Sąd Administracyjny	17	17
Trybunał Konstytucyjny	1	1
Najwyższa Izba Kontroli	16	16
Rzecznik Praw Obywatelskich	1	1
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	1	1
Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	1	1
Krajowe Biuro Wyborcze	50	50
Państwowa Inspekcja Pracy	18	18
Instytut Pamięci Narodowej	12	12
Rzecznik Praw Dziecka	1	1
Krajowa Rada Sądownictwa	1	1
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	1
Minister Administracji i Cyfryzacji	4	3
Minister Finansów	451	3 053
Minister Gospodarki	1	1
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	295	296
Minister Sportu i Turystyki	2	2
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	4	4
Minister Obrony Narodowej	105	101
Minister Edukacji Narodowej	14	14
Minister Pracy i Polityki Społecznej	36	36
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	81	81
Minister Skarbu Państwa	1	1
Minister Sprawiedliwości	510	509
Minister Infrastruktury i Rozwoju	22	22
Minister Środowiska	39	39
Minister Spraw Wewnętrznych	48	49
Minister Spraw Zagranicznych (w kraju)	3	3
Minister Zdrowia	29	29
Urząd Zamówień Publicznych	1	1
Urząd Regulacji Energetyki	1	1
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	1	1
Urząd d/s Kombatantów i Osób Represjonowanych	1	1
Centralne Biuro Antykorupcyjne	1	1
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	17	17
Główny Urząd Statystyczny	20	20
Agencja Wywiadu	2	2
Wyższy Urząd Górniczy	1	1

dów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013 r. poz.289.).

Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	1	1
Główny Urząd Miar	12	12
Polski Komitet Normalizacyjny	1	1
Rzecznik Praw Pacjenta	1	1
Państwowa Agencja Atomistyki	1	1
Komisja Nadzoru Finansowego	1	1
Urząd Transportu Kolejowego	1	1
Prokuratoria Generalna Skarbu Państwa	1	1
Rządowe Centrum Legislacji	1	1
Urząd Komunikacji Elektronicznej	1	1
Regionalne Izby Obrachunkowe	16	16
Jednostki organizacyjne prokuratury	57	57
Samorządowe kolegia odwoławcze	49	49
Urzędy centralne ogółem	2 048*	1 981*
Wojewoda Dolnośląski	66	66
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	52	52
Wojewoda Lubelski	54	54
Wojewoda Lubuski	37	37
Wojewoda Łódzki	52	53
Wojewoda Małopolski	49	49
Wojewoda Mazowiecki	86	86
Wojewoda Opolski	36	36
Wojewoda Podkarpacki	57	57
Wojewoda Podlaski	42	42
Wojewoda Pomorski	48	49
Wojewoda Śląski	50	50
Wojewoda Świętokrzyski	38	38
Wojewoda Warmińsko-Mazurski	52	55
Wojewoda Wielkopolski	77	78
Wojewoda Zachodniopomorski	53	53
Urzędy wojewódzkie ogółem	849	855

Źródło: Dane urzędów. W zestawieniu nie ujęto państwowych jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej nie będących jednostkami budżetowymi jak KRUS i PGL Lasy Państwowe.

Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą

Dysponent części budżetowej	Typ jednostek	Liczba
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	Ambasady	89
	Instytuty Polskie	24
	Konsulaty Generalne	34
	Stałe przedstawicielstwa	7
	Agencje konsularne	2
	Inne	2
Ministerstwo Gospodarki	Wydziały promocji handlu i inwestycji	49
	Wydziały w przedstawicielstwach	4

Źródło: Dane urzędów i instytucji.

Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych w układzie rodzajowym (w tys. zł)

Dysponent części budżetowej	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy, inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności krótkoterminowe	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31 XII 2014	Aktywa ogółem 31 XII 2013
Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	307 889	140 355	15 886	10 021	0	9 134	2 637	1 563	487 656	494 293
Kancelaria Sejmu	257 593	102 459	18 980	11 895	0	6 282	8 109	4 846	411 691	396 224
Kancelaria Senatu	10 301	6 737	12 293	25	0	985	4 744	1 732	34 753	36 020
Sąd Najwyższy	0	186 789	4 237	0	2 425	131	1 302	595	196 534	202 662
Naczelnny Sąd Administracyjny	66 893	371 672	8 338	5 107	39 047	596	5 781	2 106	500 416	505 761
Trybunał Konstytucyjny	3 810	21 269	1 361	0	0	0	1 034	21	27 637	28 154
Najwyższa Izba Kontroli	10 848	87 339	12 818	356	0	2 012	4 912	2 112	122 534	121 794
Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich	14 175	15 872	1 728	0	0	0	635	188	32 863	6 470
Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	0	312	1 632	156	148 593	138	12 072	90 083	253 065	268 120
Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych	0	556	1 045	0	0	0	516	271	2 394	2 405
Krajowe Biuro Wyborcze	583	2 977	3 279	172	0	86	1 049	562	9 408	7 139
Państwowa Inspekcja Pracy	7 784	41 287	11 550	294	0	143	20 726	3 391	90 978	84 038
Instytut Pamięci Narodowej	23 830	143 464	14 513	14 643	2 597	3 822	3 315	1 339	212 000	206 117
Biuro Rzecznika Praw Dziecka	0	0	665	0	0	0	13	4	708	738
Krajowa Rada Sądownictwa	0	0	460	0	0	0	56	97	776	767
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	328 871	51 337	12 923	0	0	550 128	4 105	593	398 852	402 415
Ministerstwo Administracji i Cyfryzacji	37 880	58 422	126 453	117 538	42	55	2 642 481	14 573	3 017 328	2 308 880
Ministerstwo Finansów	420 050	1 805 608	215 318	296 627	90 197	29 917	4 267 102	1 116 660	16 098 447	13 657 309
Ministerstwo Gospodarki	259 774	126 342	33 717	285	0	972	38 848	15 699	476 740	492 834
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa	221 027	682 119	48 069	198 136	0	2 716	783 254	35 931	1 972 866	1 526 455
Ministerstwo Sportu i Turystyki	1 149 946	2 105 534	36 908	0	14 271	515	10 834	327 394	3 661 705	3 727 041
Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego	33 775	1 987	3 812	0	774	375	1 692	178 540	223 699	316 464
Ministerstwo Obrony Narodowej	12 355 867	8 864 567	13 352 630	5 134 726	90 978	20 956 470	3 423	885	65 242 517	62 749 037
Ministerstwo Edukacji Narodowej	64 217	18 786	47 106	365	0	1 266	153 742	3 498	291 823	296 292
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej *	52 614	113 123	27 019	16 792	0	917 296	265 004	8 950 813	9 441 814	9 217 073
Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi	146 084	189 355	37 394	11 178	215	4 218	16 328	11 395	423 031	400 129
Ministerstwo Skarbu Państwa	4 496	67 386	3 230	31	114 884 784	278	681 248	6 963 222	122 617 598	121 625 280
Ministerstwo Sprawiedliwości	973 505	3 986 847	406 978	949 141	84 491	91 679	1 005 386	3 715 040	11 258 546	10 391 030
Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju	23 486 253	160 743 436	418 647	24 002 791	18 962 398	99 001	3 627 248	826 140	232 610 518	214 303 772

Ministerstwo Środowiska	838 819	3 618 651	123 422	4 287 509	1 493 645	3 214	1 315 759	36 884	11 951 848	10 318 163
Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	2 364 797	3 441 933	1 063 254	445 816	42 832	336 526	184 771	295 516	8 312 122	7 669 525
Ministerstwo Spraw Zagranicznych	686 644	1 681 232	385 520	74 804	2 818	5 817	145 515	313 218	3 310 670	3 189 525
Ministerstwo Zdrowia	28 803	123 574	105 655	153 107	1 104	99 368	128 714	99 473	746 155	731 503
Urząd Zamówień Publicznych	0	0	9 433	2 810	0	1 035	87	13	3 820	1 089
Urząd Regulacji Energetyki	0	0	138	817	0	0	6 504	86	7 592	5 161
Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów	799	8 933	6 126	0	540	0	3 581	286	20 482	18 222
Urząd do spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych	0	0	333	0	0	132	202	21	699	695
Centralne Biuro Antykorupcyjne	29 769	35 996	9 433	2 557	0	0	88	565	79 334	72 481
Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego	486	198 406	70 120	19 612	101	4 636	1 130	8 859	305 611	293 808
Główny Urząd Statystyczny	14 427	54 722	34 089	1 354	0	5 081	5 781	1 931	135 333	116 959
Agencja Wywiadu	132 247	129 181	38 592	943	0	1 114	55	3 589	306 981	293 067
Wyższy Urząd Górniczy	4 937	5 367	4 001	58	0	48	478	149	15 080	13 316
Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej	16 518	18 854	3 141	0	0	778	1 171	776	43 850	42 430
Główny Urząd Miar	47 817	18 814	14 160	1 026	0	1 138	5 938	368	90 290	89 387
Polski Komitet Normalizacyjny	7 094	47 404	3 154	61	0	31	502	128	60 633	64 356
Rzecznik Praw Pacjenta	0	0	780	0	0	0	7	21	748	685
Państwowa Agencja Atomistyki	0	0	720	0	0	84	68	84	966	1 012
Komisja Nadzoru Finansowego	19 565	75 375	21 297	11 940	0	0	21 942	1 997	177 074	123 505
Urząd Transportu Kolejowego	0	0	2 909	0	0	0	2 109	195	5 488	3 928
Prokuratoria Generalna	0	0	273	0	0	90	13 854	967	15 333	12 437
Rządowe Centrum Legislacji	6 530	5 860	1 560	276	0	147	248	140	15 879	16 225
Urząd Komunikacji Elektronicznej	5 139	11 528	21 930	251	2 902 631	0	21 731	106 822	3 070 988	55 913
Samorządowe Kolegia Odwoławcze	1 795	10 261	2 529	2	0	43	290	236	15 399	16 102
Prokuratura Generalna	104 323	516 828	53 292	41 371	67 443	962	38 655	205 438	1 032 508	997 062
Urzędy i instytucje centralne ogółem	44 548 574	189 938 856	16 854 850	481 184 719	138 854 929	23 139 036	15 466 953	23 246 088	499 843 780	459 248 087

Ujęcie porównawcze chronologiczne

Urzędy i instytucje centralne ogółem 2013	41 921 864	175 567 139	18 416 475	49 392 647	113 926 901	21 316 422	13 505 298	24 325 915	459 248 087
Urzędy i instytucje centralne ogółem 2012	43 249 294	153 897 612	18 746 055	59 540 023	126 855 920	21 092 599	10 053 431	24 598 661	458 952 749
Urzędy i instytucje centralne ogółem 2011	11 410 349	25 628 912	17 881 836	69 654 427	116 991 536	20 721 535	8 865 111	19 149 631	291 130 805

*W tym w ramach aktywów ogółem ujęte są wartości niematerialne i prawne oraz rzeczowe aktywa trwałe Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych na dzień 31.12.2014 r. w wysokości 5 389 tys. zł. Źródło: Bilanse łączne urzędów i instytucji. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7.

Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Długoterminowe należności i inne aktywa finansowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem 31.12.2014	Aktywa ogółem 31.12.2013
	wartość w tys. zł										
Dolnośląski Urząd Wojewódzki	304 709	59 255	72 044	59 938	9 168	103 360	1 020	125 505	2 017	433 971	401 616
Kujawsko-Pomorski Urząd Wojewódzki	104 460	15 998	59 390	25 032	677	354	6 475	47 904	2 638	161 528	156 335
Lubelski Urząd Wojewódzki	690 136	35 260	577 327	62 708	12 345	1 835	2 095	37 548	3 949	733 869	741 890
Lubuski Urząd Wojewódzki	140 289	18 035	59 165	22 680	8 971	30 644	693	26 848	1 266	169 097	162 300
Łódzki Urząd Wojewódzki	150 341	21 187	65 792	52 110	3 514	5 330	13 381	126 303	2 686	292 793	286 823
Małopolski Urząd Wojewódzki	317 682	98 096	128 740	70 713	9 935	5 282	2 770	46 906	4 159	371 604	371 501
Mazowiecki Urząd Wojewódzki	385 779	137 509	133 474	76 320	32 638	3 392	27 113	160 073	4 702	578 268	544 212
Opolski Urząd Wojewódzki	91 760	16 920	41 756	27 120	2 895	183	1 002	25 850	1 036	119 936	108 503
Podkarpacki Urząd Wojewódzki	495 972	25 060	386 694	76 832	2 046	4 167	5 394	29 273	1 476	532 247	550 374
Podlaski Urząd Wojewódzki	442 641	59 187	248 936	62 260	66 638	2 054	2 676	20 013	2 750	468 220	435 842
Pomorski Urząd Wojewódzki	291 520	39 858	82 932	44 213	955	122 946	2 548	41 360	1 226	336 710	374 845
Śląski Urząd Wojewódzki	180 819	24 388	71 032	67 522	13 514	3 236	7 581	1 078 583	5 666	1 272 834	1 594 147
Świętokrzyski Urząd Wojewódzki	87 697	13 697	32 430	24 218	16 694	8	4 947	47 357	4 839	144 841	118 417
Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki	331 222	31 587	230 200	43 847	25 336	33	8 850	16 719	1 545	358 743	346 758
Wielkopolski Urząd Wojewódzki	299 156	64 344	164 341	62 906	1 745	5 083	8 562	72 893	10 144	390 761	380 176
Zachodniopomorski Urząd Wojewódzki	179 930	54 570	48 457	53 715	22 453	610	3 300	52 285	4 298	239 988	226 216
Urzędy i instytucje wojewódzkie	4 494 114	714 951	2 402 712	832 134	229 524	288 519	98 409	1 955 422	54 397	6 605 410	6 799 955

Ujęcie porównawcze chronologiczne

Dysponent części budżetowej	Aktywa trwałe razem	Grunty	Budynki, lokale, obiekty inżynierii lądowej i wodnej	Maszyny, urządzenia, pojazdy i inne rzeczowe środki trwałe	Środki trwałe w budowie	Należności długoterminowe	Zapasy	Należności i roszczenia	Środki pieniężne	Aktywa ogółem
Urzędy i instytucje wojewódzkie 2014	4 494 114	714 951	2 402 712	832 134	229 524	288 519	98 409	1 955 422	54 397	6 605 410
Urzędy i instytucje wojewódzkie 2013	4 431 145	723 926	2 195 430	813 236	317 746	356 690	105 355	2 203 361	57 921	6 799 955
Urzędy i instytucje wojewódzkie 2012	4 082 925	690 926	1 714 894	766 037	421 301	272 934	105 314	2 098 994	59 939	6 349 251

Źródło: Bilanse łączne urzędów wojewódzkich. Wartości aktywów trwałych i obrotowych razem pobrane z bilansów nie są sumą wartości wyszczególnionych w tabeli grup rodzajowych. Zagregowane dane o wartości pozostałych grup rodzajowych zamieszczono w „Załączniku do Rozdziału 6 i 7”.

Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych

Dysponenci zasobów	31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014
	w tys. zł		
Jednostki i fundusze podporządkowane organom centralnym	446 890 563	437 190 500	534 740 589
Jednostki i fundusze podporządkowane wojewodom	5 646 092	6 029 363	5 754 474
Ogółem	452 536 655	443 219 863	540 495 064

Źródło: Obliczenia MSP na podstawie bilansów dysponentów części budżetowych.

7.2. Agencje wykonawcze

Agencje wykonawcze są państwowymi osobami prawnymi, tworzonymi na podstawie odrębnej ustawy w celu realizacji zadań państwa. Zasady ich działania określają właściwe ustawy, oraz statuty. Agencja wykonawcza jest obowiązana corocznie wpłacać do budżetu państwa ustaloną na koniec roku nadwyżkę środków finansowych. Agencja może otrzymywać dotacje z budżetu państwa, w zakresie określonym w odrębnych ustawach. Plany finansowe agencji wykonawczych stanowią załączniki do budżetu państwa.

Agencjami wykonawczymi w rozumieniu ustawy o finansach publicznych są:

Narodowe Centrum Badań i Rozwoju - agencja wykonawcza powołana do realizacji zadań z zakresu polityki naukowej, naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa, które zarządza strategicznymi programami badań naukowych i prac rozwojowych oraz finansuje lub współfinansuje te programy z dotacji celowych, a także może realizować programy badań naukowych lub prac rozwojowych oraz inne zadania finansowane ze środków pochodzących z innych źródeł niż budżet państwa⁶⁷;

Narodowe Centrum Nauki - agencja wykonawcza powołana do wspierania działalności naukowej w zakresie badań podstawowych z dotacji celowych na finansowanie zadań, a także m.in. ze środków przekazanych przez krajowe i zagraniczne podmioty finansujące programy badawcze⁶⁸;

Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych⁶⁹ który realizuje zadania państwa w zakresie badania i rejestracji odmian roślin, porejestrowego doświadczalnictwa odmianowego, ochrony prawnej odmian roślin;

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, do której należy wspieranie: inwestycji w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach na rzecz rolnictwa; przedsięwzięć warunkujących wykorzystanie posiadanej bazy produkcyjnej gospodarstw rolnych i działów specjalnych produkcji rolnej w celu rozpoczęcia, zwiększenia lub wznowienia produkcji; poprawy struktury agrarnej m.in. ze środków pochodzących z funduszy Unii Europejskiej oraz z innych źródeł zagranicznych, jeśli umowy międzynarodowe tak stanowią⁷⁰;

Agencja Rynku Rolnego, która wykonuje zadania Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej⁷¹ – tzn. realizuje zadania stabilizacji rynków produktów rolnych i żywnościowych oraz administruje obrotem z zagranicą towarami rolnymi w ramach Wspólnej Polityki Rolnej korzystając z dotacji budżetowych;

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości⁷² realizująca zadania z zakresu administracji rządowej określone dla niej w programach rozwoju gospodarki w zakresie wspierania rozwoju małych i

⁶⁷ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju (Dz. U. z 2014 r. poz. 1788 z późn. zm.).

⁶⁸ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Narodowym Centrum Nauki (Dz. U. z 2015 r., poz. 839).

⁶⁹ Ustawa z dnia 25 listopada 2010 r. o Centralnym Ośrodku Badania Odmian Roślin Uprawnych (Dz. U. Nr 239, poz. 1591).

⁷⁰ Ustawa z dnia 9 maja 2008 r. o Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (Dz. U. 2014 r. poz. 1438 z późn. zm.).

⁷¹ Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o Agencji Rynku Rolnego i organizacji niektórych rynków rolnych (Dz. U. z 2012 r. poz. 633 z późn. zm.).

⁷² Ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o utworzeniu Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości (Dz. U. 2014 r., poz. 1804).

średnich przedsiębiorstw, eksportu, rozwoju regionalnego, wykorzystania nowych technik i technologii, tworzenia nowych miejsc pracy, przeciwdziałania bezrobociu.

Agencja Rezerw Materiałowych, Agencja Nieruchomości Rolnych, Wojskowa Agencja Mieszkaniowa, Agencja Mienia Wojskowego, omówione w poprzednim rozdziale, powołane do gospodarowania szczególnymi składnikami majątku Skarbu Państwa:

Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych

Nazwa	Fundusz własny 2013 w tys. zł	Fundusz własny 2014 w tys. zł
Narodowe Centrum Badań i Rozwoju	100	114
Narodowe Centrum Nauki	8	14
Agencja Rezerw Materiałowych*	36 183	43 014
Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych	62 610	67 051
Agencja Nieruchomości Rolnych*	-16 636	-13 832
Agencja Mienia Wojskowego*	32 241	32 241
Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości	31 395	24 832
Agencja Rynku Rolnego	136 260	136 705
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa	133 824	9 515

*Bez majątku rzeczowego stanowiącego własność Skarbu Państwa, oddanego agencji w gospodarowanie.

7.3. Instytucje gospodarki budżetowej

Instytucje gospodarki budżetowej są jednostkami sektora finansów publicznych tworzonymi w celu realizacji zadań publicznych. Wykonują one wyodrębnione zadania odpłatnie, a koszty swojej działalności oraz zobowiązania pokrywają z uzyskiwanych przychodów. Jeżeli odrębne ustawy tak stanowią, mogą one otrzymywać dotacje z budżetu państwa na realizację zadań publicznych.

Z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego instytucja gospodarki budżetowej uzyskuje osobowość prawną.

Instytucje gospodarki budżetowej przejęły przysługujące gospodarstwu pomocniczemu przed jego przekształceniem należności, uprawnienia, obowiązki, środki pieniężne oraz rzeczowe składniki majątkowe inne niż nieruchomości, a także zezwolenia lub koncesje, które zostały przyznane na rzecz gospodarstwa pomocniczego, chyba że odrębne przepisy lub decyzja o udzieleniu zezwolenia lub koncesji stanowią inaczej. Nieruchomości przeznaczone na wyposażenie instytucji organ założycielski może wskazać w statucie.

Instytucja gospodarki budżetowej samodzielnie gospodaruje mieniem, kierując się zasadą efektywności jego wykorzystania. Na jej mienie mogą składać się: przeniesione na własność nieruchomości, mienie stanowiące wyposażenie przekazane przez organ wykonujący funkcje organu założycielskiego w formie użyczenia oraz mienie nabyte z własnych środków.

Tylko za zgodą organu założycielskiego wolno jej zaciągać zobowiązania przewyższające 30 % rocznych przychodów. Również wyłącznie na zasadach określonych przez organ założycielski instytucja gospodarki budżetowej może zbywać środki trwałe.

Wartość majątku instytucji gospodarki budżetowej odzwierciedla *fundusz instytucji gospodarki budżetowej*.

Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej

Nazwa	Organ założycielski	Fundusz instytucji w tys. zł	
		2013	2014
Centrum Obsługi Kancelarii Prezydenta RP	Kancelaria Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej	1 966	2 442
Centrum Usług Wspólnych	Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	317 916	289 873
Centralny Ośrodek Sportu	Minister Sportu i Turystyki	482 629	485 456
Zakład Inwestycji Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego	Minister Obrony Narodowej	968	1 843
Zachodnia Instytucja Gospodarki Budżetowej Piast	Minister Sprawiedliwości	17 123	18 825
Bałtycka Instytucja Gospodarki Budżetowej Baltica	Minister Sprawiedliwości	29 520	30 659
Podkarpacka Instytucja Gospodarki Budżetowej Carpatia	Minister Sprawiedliwości	19 430	19 946
Mazowiecka Instytucja Gospodarki Budżetowej Mazovia	Minister Sprawiedliwości	3 785	4 726
Pomorska Instytucja Gospodarki Budżetowej Pomerania	Minister Sprawiedliwości	30 430	33 625
Centrum Zakupów dla Sądownictwa Instytucja Gospodarki Budżetowej	Minister Sprawiedliwości	2 605	4 322
Centralny Ośrodek Dokumentacji Geodezyjnej i Kartograficznej	Minister Administracji i Cyfryzacji	19 274	19 360
Centralny Ośrodek Informatyki	Minister Spraw Wewnętrznych	33 970	37 874
Centrum Usług Logistycznych	Minister Spraw Wewnętrznych	9 188	12 299
Profilaktyczny Dom Zdrowia w Juracie	Minister Zdrowia	2 913	654
Centrum Badań i Edukacji Statystycznej GUS	Prezes Głównego Urzędu Statystycznego	59,6	107

* Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 04.07.2013 r. połączona z Podlaską Instytucją Gospodarki Budżetowej Bielik.

7.4. Państwowe fundusze celowe

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych⁷³ jest państwowym funduszem celowym i posiada osobowość prawną. Środkami Funduszu dysponuje Zarząd Funduszu. Przychodami Funduszu są wpłaty pracodawców zatrudniających co najmniej 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i nie osiągających 6% wskaźnika zatrudnienia osób niepełnosprawnych, wpłaty pracodawców, którzy nie wydzielili lub nie zorganizowali odpowiedniego stanowiska pracy dla zatrudnionej osoby, która utraciła zdolność do pracy na dotychczasowym stanowisku wskutek wypadku przy pracy lub choroby zawodowej, wpłaty pracodawców prowadzących zakłady pracy chronionej z tytułu zwolnień określonych *ustawą o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz o zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* z podatków i opłat, dotacje z budżetu państwa oraz inne dotacje i subwencje, spadki, zapisy i darowizny, dobrowolne wpłaty pracodawców, dochody z oprocentowania pożyczek oraz wolnych środków przekazanych w zarządzanie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

Wartość netto zasobów (fundusz własny) PFRON na koniec roku 2014 wynosiła **376 115 tys. zł** (na koniec 2013 – 457 784 tys. zł).

⁷³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2011 r. Nr 127, poz. 721, z późn. zm.).

7.5. Polska Akademia Nauk i tworzone przez nią jednostki organizacyjne

Polska Akademia Nauk jest państwową instytucją naukową⁷⁴.

Akademia działa poprzez: organy oraz korporację uczonych; utworzone przez Akademię instytuty naukowe – posiadające osobowość prawną, a także pomocnicze jednostki naukowe i inne jednostki organizacyjne.

Akademia służy rozwojowi, promocji, integracji i upowszechnianiu nauki oraz przyczynia się do rozwoju edukacji i wzbogacania kultury narodowej.

Równowartość netto środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych oraz innych składników majątku stanowiących wyposażenie Akademii odzwierciedla fundusz statutowy Akademii. Fundusz statutowy ulega zwiększeniu o wartość zysku netto Akademii i ulega zmniejszeniu o wartość pokrycia straty netto Akademii. Mienie Akademii jest użytkowane przez działające w jej strukturze instytuty i centra naukowe prowadzące badania naukowe lub prace badawczo – rozwojowe oraz pomocnicze placówki naukowe: archiwa, biblioteki, muzea, stacje zagraniczne, a także domy pracy twórczej, domy zjazdów i konferencji oraz inne jednostki. Na dzień 31 grudnia 2013 r. wartość netto majątku PAN wynosiła **1 071 717 tys. zł.**

7.6. Państwowe instytucje kultury

Ministrowie oraz kierownicy urzędów centralnych organizują działalność kulturalną, tworząc państwowe instytucje kultury, dla których prowadzenie takiej działalności jest podstawowym celem statutowym⁷⁵.

Formami organizacyjnymi działalności kulturalnej mogą być w szczególności: teatry, opery, operetki, filharmonie, orkiestry, instytucje filmowe, kina, muzea, biblioteki, domy kultury, ogniska artystyczne, galerie sztuki oraz ośrodki badań i dokumentacji w różnych dziedzinach kultury.

Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury

Wyszczególnienie		Liczba instytucji	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze instytucji
			w tys. zł		
Organizator instytucji kultury	Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	48	1 896 589	1 922 845	2 011 333
	Minister Obrony Narodowej	5	200 905	201 399	201 346
	Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	1	939	1 013	939
	Minister Zdrowia	1	9 441	13 340	9 441
Instytucje kultury ogółem 2014		55	2 107 874	2 138 597	2 223 059
Instytucje kultury ogółem 2013		55	2 154 312	2 235 366	2 191 001
Instytucje kultury ogółem 2012		52	2 056 329	2 077 978	2 125 242

Źródło: Ministerstwo Skarbu Państwa na podstawie bilansów podmiotów.

Wartość majątku instytucji kultury odzwierciedla fundusz instytucji kultury, który odpowiada wartości mienia wydzielonego instytucji i nabytego.

Organizatorami państwowych instytucji kultury są ministrowie: kultury, rolnictwa obrony narodowej i zdrowia⁷⁶. Organizator zapewnia instytucji środki niezbędne do rozpoczęcia i prowadzenia działalności. Instytucja kultury gospodaruje samodzielnie przydzieloną i nabytą częścią mienia oraz prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków. Koszty bieżącej działalności i zobowiązania pokrywa z uzyskiwanych przychodów. Jej przychodami są wpływy z działalności, dotacje z budżetu, oraz środki z innych źródeł.

⁷⁴ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o Polskiej Akademii Nauk (Dz. U. z 2015 r. poz. 1082).

⁷⁵ Ustawa z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz. U. z 2012 r. poz. 406 z późn. zm.).

⁷⁶ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 8 grudnia 1998 r. w sprawie wykazu instytucji kultury wpisanych do rejestrów prowadzonych przez ministrów i kierowników urzędów centralnych, nie podlegających przekazaniu jednostkom samorządu terytorialnego ze względu na ogólnonarodowy charakter zadań przez nie wykonywanych (Dz. U. Nr 148, poz. 970).

Ostatnia państwowa instytucja filmowa z dniem 1 stycznia 2013 r. została przekształcona w instytucję kultury.

7.7. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej

Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej były tworzone przez ministra lub centralny organ administracji rządowej albo wojewodę w celu udzielania świadczeń zdrowotnych i promocji zdrowia. Publicznymi zakładami opieki zdrowotnej są też jednostki organizacyjne publicznej służby krwi⁷⁷.

Od 1 lipca 2011 r. Skarb Państwa reprezentowany przez ministra, centralny organ administracji rządowej albo wojewodę może utworzyć podmiot leczniczy w celu prowadzenia działalności leczniczej tylko w formie spółki kapitałowej, albo jednostki budżetowej⁷⁸. Istniejące SPZOZ mogą być przekształcane w spółki kapitałowe lub jednostki budżetowe.

Skarb Państwa przekazał SPZOZ nieruchomości i inny majątek w nieodpłatne użytkowanie. Zgodnie z ustawą wartość wydzielonej zakładowi części mienia Skarbu Państwa stanowi fundusz założycielski zakładu.

Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej

Organ, który utworzył SPZOZ	Liczba zakładów	Wartość wkładu Skarbu Państwa	Fundusze	
			własne	założycielskie
tys. zł				
Minister Spraw Wewnętrznych	29 (SP ZOZ i Centrum Krwiodawstwa)	281 554	510 923	469 644
Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego	7 zakładów rehabilitacji rolników	37 078	45 268	38 530
Minister Obrony Narodowej	49 (szpitale ogólne, uzdrowiskowe, przychodnie, centrum krwiodawstwa)	375 920	472 129	573 140
Minister Zdrowia	21 centrów krwiodawstwa	159 239	510 400	172 857
	4 inne spzoz	74 960	140 460	164 182
	Razem	234 199	650 860	337 039
Ogółem 31 XII 2014	110	928 751	1 679 180	1 418 353
Ogółem 31 XII 2013	110	1 015 418	1 719 995	1 443 672
Ogółem 31 XII 2012	111	978 273	1 657 190	1 407 213
Ogółem 31 XII 2011	115	2 303 332	2 951 406	2 842 779

Wartość wkładu majątkowego oznacza fundusz założycielski, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu założycielskiego – sumę funduszy własnych jednostki.

Źródło: Bilanse jednostek.

Samodzielny publiczny zakład opieki zdrowotnej pokrywa z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów koszty działalności i reguluje zobowiązania. Chociaż gospodaruje on samodzielnie przekazany mu w nieodpłatne użytkowanie nieruchomości i majątkiem Skarbu Państwa oraz majątkiem własnym (otrzymanym lub zakupionym), to zbycie aktywów trwałych, oddanie ich w dzierżawę, najem, użytkowanie oraz użyczenie może nastąpić wyłącznie pod warunkiem uzyskania zgody podmiotu tworzącego.

Ujemny wynik finansowy SPZOZ pokrywa we własnym zakresie. Podmiot tworzący może pokryć ujemny wynik finansowy tego zakładu, a w przypadku niepokrycia straty musi przeprowadzić zmianę formy organizacyjno-prawnej albo zlikwidować SPZOZ. Po jego likwidacji mienie, zobowiązania i należności przechodzą na Skarb Państwa. Likwidacja samodzielnego publicznego zakładu opieki zdro-

⁷⁷ Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 2014 r., poz.332).

⁷⁸ Ustawa z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej (Dz. U. z 2013 r., poz. 217 z późn. zm). Rodzajami działalności leczniczej są stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne: szpitalne i inne niż szpitalne oraz ambulatoryjne świadczenia zdrowotne.

wotnej następuje w drodze rozporządzenia, zarządzenia albo uchwały właściwego organu podmiotu tworzącego.

7.8. Uczelnie publiczne

Uczelnie, pełniąc misję odkrywania i przekazywania prawdy poprzez prowadzenie badań i kształcenie studentów, stanowią integralną część narodowego systemu edukacji i nauki. Uczelnia jest autonomiczna we wszystkich obszarach swojego działania na zasadach określonych w ustawie. W swoich działaniach uczelnie kierują się zasadami wolności nauczania, wolności badań naukowych oraz wolności twórczości artystycznej⁷⁹. Publiczne uczelnie akademickie powoływane są ustawą⁸⁰, a publiczne uczelnie zawodowe w drodze rozporządzenia ministra właściwego do spraw szkolnictwa wyższego (wojskowe uczelnie zawodowe albo uczelnie zawodowe służb państwowych powoływane są rozporządzeniami odpowiednio Ministra Obrony Narodowej lub Ministra Spraw Wewnętrznych wydawanymi w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw szkolnictwa wyższego).

Nadzór nad zgodnością działań uczelni z przepisami prawa i statutem, a także nad prawidłowością wydatkowania środków publicznych sprawuje minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego oraz: Minister Obrony Narodowej - w odniesieniu do uczelni wojskowych; minister właściwy do spraw wewnętrznych - w odniesieniu do uczelni służb państwowych; minister właściwy do spraw kultury - w odniesieniu do uczelni artystycznych; minister właściwy do spraw zdrowia - w odniesieniu do uczelni medycznych; minister właściwy do spraw gospodarki morskiej - w odniesieniu do uczelni morskich.

Publiczne uczelnie teologiczne i wydziały teologiczne uczelni publicznych znajdują się także w zakresie określonym przez umowę międzynarodową zawartą ze Stolicą Apostolską oraz ustawy regulujące stosunki między Rzeczpospolitą Polską a innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz przez statuty tych uczelni, pod nadzorem władz kościołów i związków wyznaniowych.

Wartość mienia uczelni publicznej odzwierciedla fundusz zasadniczy.

Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych Skarbu Państwa	Fundusze własne	Fundusze zasadnicze
		w tys. zł		
Kancelaria Prezesa Rady Ministrów	1	31 136	31 136	32 126
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	19	1 003 671	1 009 894	1 007 068
Minister Obrony Narodowej	5	2 144 426	2 175 785	2 144 426
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	95	23 782 314	24 146 916	23 825 729
Minister Infrastruktury i Rozwoju	2	134 260	135 753	134 260
Minister Spraw Wewnętrznych	2	127 698	130 509	127 698
Minister Sprawiedliwości	1	50 139	51 318	50 139
Minister Zdrowia	12	6 186 278	6 257 547	6 240 128
Ogółem	137	33 459 922	33 938 858	33 561 574
Ogółem 31 XII 2013	137	31 790 380	32 171 241	32 030 548
Ogółem 31 XII 2012	137	30 419 668	30 668 477	30 701 324

Obliczenia Ministerstwa Skarbu Państwa na podstawie bilansów jednostek.

Rozporządzenie przez uczelnię publiczną składnikami aktywów trwałych wymaga zgody ministra właściwego do spraw Skarbu Państwa w przypadkach, gdy rynkowa wartość przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość w złotych kwoty 250 000 euro.

⁷⁹ Ustawa z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.).

⁸⁰ Przepisy dotyczące państwowych szkół wyższych stosuje się odpowiednio do mienia i finansów Krajowej Szkoły Administracji Publicznej, Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

7.9. Parki narodowe

Od 1 stycznia 2012 r. Państwowymi osobami prawnymi są parki narodowe imiennie wykazane w ustawie⁸¹. Park narodowy prowadzi samodzielną gospodarkę finansową, pokrywając z posiadanych środków i uzyskiwanych przychodów wydatki na finansowanie zadań określonych w ustawie, w tym zadań Służby Parku Narodowego, oraz kosztów działalności. Parki narodowe mogą wykonywać działalność gospodarczą na zasadach określonych w przepisach ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

Tab. 7.11. Majątek parków narodowych

L.p.	Nazwa parku narodowego	Fundusz własny 31 XI 2013	Fundusz własny 31 XII 2014
		w tys. zł	
1.	Babiogórski	3 426	34 122
2.	Białowiecki	20 151	19 222
3.	Biebrzański	8 399	9 427
4.	Bieszczadzki	1 100 674	1 100 107
5.	Bory Tucholskie	2 613	2 667
6.	Drawieński	6 089	5 990
7.	Gorczański	13 985	14 157
8.	Gór Stołowych	11 945	14 357
9.	Kampinoski	4 605 592	4 604 303
10.	Karkonoski	7 668	5 282
11.	Magurski	9 535	9 370
12.	Narwiański	3 732	3 732
13.	Ojcowski	13 698	14 064
14.	Pieniński	78 093	78 674
15.	Poleski	90 277	90 840
16.	Roztoczański	633 729	633 510
17.	Słowiński	10 380	13 432
18.	Świętokrzyski	366 445	366 062
19.	Tatrzański	2 194 642	2 199 920
20.	Ujście Warty	6 776	8 290
21.	Wielkopolski	11 844	11 917
22.	Wigierski	23 870	24 397
23.	Woliński	31 665	31 665
	Ogółem	9 255 228	9 295 507

7.10. Inne państwowe osoby prawne utworzone ustawami szczególnymi

Przedstawiane w tej części państwowe osoby prawne powołano ustawami dla realizacji wyodrębnionych zadań publicznych innych niż gospodarowanie rzeczowymi składnikami mienia Skarbu Państwa, pod wieloma względami zbliżone do zakresu działania administracji rządowej. Korzystają one z mienia, w które zostały wyposażone przez Skarb Państwa, a przychody uzyskują ze środków funduszy celowych⁸² tworzonych z wpłat budżetu państwa z obowiązkowych wpłat przedsiębiorstw,

⁸¹ Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie przyrody oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 224, poz.1337). Z dniem wejścia w życie ustawy mienie ruchome Skarbu Państwa zarządzane przez parki narodowe będące państwowymi jednostkami budżetowymi stało się mieniem parków narodowych będących państwowymi osobami prawnymi. Parki narodowe nabyły z mocy prawa prawo użytkowania wieczystego nieruchomości oddanych dotychczas w trwały zarząd oraz własność położonych na tych nieruchomościach budynków i innych urządzeń oraz lokali.

⁸² Aktywa funduszy celowych nie posiadających osobowości prawnej – stanowiących tylko wyodrębniony rachunek bankowy, którym dysponuje organ wskazany w ustawie tworzącej fundusz – zostały w Sprawozdaniu potraktowane jako część majątku jednostek budżetowych.

innych opłat (np. koncesyjnych) lub kar, pomocy zagranicznej, dotacji budżetowych, bądź uzyskują przychody z prowadzonej działalności. Wartość praw Skarbu Państwa ustalona została na podstawie wartości funduszy własnych.

Agencja Oceny Technologii Medycznych⁸³ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną, nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw zdrowia. Do zadań Agencji należy przede wszystkim ocena świadczeń opieki zdrowotnej.

Środki **Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej** służą finansowaniu ochrony środowiska i gospodarki wodnej w celu realizacji zasady zrównoważonego rozwoju. Przychodami Funduszu są wpływy z tytułu opłat i administracyjnych kar pieniężnych pobieranych na podstawie ustawy *Prawo ochrony środowiska* i innych przepisów ustawowych, opłat produktowych, wpływy z opłat ustalanych na podstawie ustawy *Prawo geologiczne i górnicze*, wpływy z operacji finansowych, a także wpływy z przedsięwzięć organizowanych na rzecz ochrony środowiska i gospodarki wodnej⁸⁴.

Polską Organizację Turystyczną utworzono w celu promocji Polski w dziedzinie turystyki i tworzenia warunków współpracy organów władzy publicznej z organizacjami przedsiębiorców działających w tej dziedzinie⁸⁵.

Polski Instytut Sztuki Filmowej utworzony w celu wspierania rozwoju kinematografii i realizowania zadań z zakresu polityki państwa w dziedzinie sztuki filmowej⁸⁶. Instytut prowadzi samodzielną gospodarkę w ramach posiadanych środków, kierując się zasadą efektywnego ich wykorzystania, ale nie może wykonywać działalności gospodarczej. Przychodami Instytutu są dotacje podmiotowe z budżetu państwa, wpłaty podmiotów prowadzących kina i dystrybucję nośników z nagranyymi na nich filmami oraz nadawców programu telewizyjnego, operatorów platform cyfrowych i telewizji kablowej.

Osobowość prawną mają **jednostki dozoru technicznego** - Urząd Dozoru Technicznego (dalej „UDT”) i Transportowy Dozór Techniczny (dalej „TDT”).

Do zakresu działania **UDT** należy m.in. nadzór i kontrola przestrzegania przepisów o dozorcze technicznym, a także przepisów i zasad z zakresu bezpieczeństwa techniki, dotyczących urządzeń technicznych, wykonywanie dozoru technicznego nad urządzeniami technicznymi. W zakresie określonym ustawą UDT podlega ministrowi właściwemu do spraw gospodarki.

Do zakresu działania **TDT** należy wykonywanie dozoru technicznego nad m.in.:

- urządzeniami technicznymi zainstalowanymi na obszarze kolejowym, w kolejowych pojazdach szynowych oraz na bocznicach kolejowych, osobowymi i towarowymi kolejami liniowymi oraz wyciągami narciarskimi oraz zbiornikami, wykorzystywanymi w ruchu kolejowym, drogowym i w żegludze śródlądowej,

- urządzeniami technicznymi znajdującymi się na statkach morskich i żeglugi śródlądowej, na pontonach, w dokach, na terenie portów i przystani morskich oraz żeglugi śródlądowej, oraz innymi związanymi z żeglugą morską i śródlądową, w szczególności urządzeniami ciśnieniowymi, bezcisnieniowymi zbiornikami (cysternami) i dźwignicami,

- urządzeniami technicznymi w portowych bazach przeładunkowych żeglugi morskiej.

TDT wydaje świadectwa dopuszczenia pojazdów do przewozu niektórych materiałów niebezpiecznych i wydaje decyzje w sprawach wynikających z wykonywania dozoru technicznego.

UDT i TDT prowadzą samodzielną gospodarkę finansową. Przychodami UDT i TDT są przychody z pobieranych opłat i inne przychody. UDT i TDT 30% zysku przeznaczają na wpłatę do budżetu⁸⁷.

W zakresie określonym ustawą TDT podlega ministrowi właściwemu do spraw transportu.

Do zakresu działania **Polskiego Centrum Akredytacji**⁸⁸ należy w szczególności:

⁸³ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, z późn. zm.)

⁸⁴ Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.).

⁸⁵ Ustawa z dnia 25 czerwca 1999 r. o Polskiej Organizacji Turystycznej (Dz. U. Nr 62, poz. 689, z późn. zm.).

⁸⁶ Ustawa z dnia 30 czerwca 2005 r. o kinematografii (Dz. U. Nr 132, poz. 1111, z późn. zm.).

⁸⁷ Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorcze technicznym. (Dz. U. Nr 122 poz. 1321 z późn. zm.).

- akredytowanie jednostek certyfikujących, jednostek kontrolujących oraz laboratoriów;
- sprawowanie nadzoru nad akredytowanymi jednostkami oraz akredytowanymi laboratoriami w zakresie przestrzegania przez nie warunków akredytacji;
- prowadzenie wykazu akredytowanych jednostek oraz akredytowanych laboratoriów;
- organizowanie szkoleń i prowadzenie działalności wydawniczej w zakresie akredytacji.

Polskie Centrum Akredytacji prowadzi samodzielną gospodarkę finansową. Przychody czerpie z prowadzonej działalności. Nadzór nad nim sprawuje minister gospodarki.

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej⁸⁹ (dalej „PAŻP”) zapewnia w polskiej przestrzeni powietrznej służbę ruchu lotniczego oraz inne służby żeglugi powietrznej: służbę łączności, służbę nawigacji, służbę dozoru oraz służbę informacji lotniczej. Źródłami przychodów Agencji są w szczególności: przychody z opłat pobieranych w ramach systemu CRCO za świadczone usługi nawigacyjnej trasowej i terminalowej. Zgodnie z obowiązującymi przepisami udziela się dotacji celowej z części budżetu państwa, której dysponentem jest minister właściwy do spraw transportu na sfinansowanie kosztów ponoszonych przez PAŻP związanych z zapewnieniem służb w przypadku lotów ustawowo zwolnionych z opłat nawigacyjnych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych⁹⁰ jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną powołaną do realizacji przepisów o ubezpieczeniach społecznych – ustalania obowiązku ubezpieczeń i uprawnień do świadczeń z ubezpieczeń, wymierzania i pobierania składek oraz dysponowania środkami finansowymi funduszy ubezpieczeń społecznych. Podstawowym źródłem przychodów ZUS są odpisy z funduszy i zwrot kosztów poboru składek.

Narodowy Fundusz Zdrowia jest państwową jednostką organizacyjną posiadającą osobowość prawną. Fundusz działając w imieniu własnym na rzecz ubezpieczonych oraz osób uprawnionych do świadczeń zdrowotnych przeprowadza konkursy ofert, rokowania i zawiera umowy o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej, a także monitoruje ich realizację i rozliczanie. Fundusz zarządza środkami finansowymi które stanowią przede wszystkim należne składki na ubezpieczenie zdrowotne⁹¹.

Rzecznik Ubezpieczonych reprezentuje interesy osób ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, członków funduszy emerytalnych, uczestników pracowniczych programów emerytalnych, osób otrzymujących emeryturę kapitałową lub osób przez nieuposażonych. Rzecznika Ubezpieczonych, powołuje Prezes Rady Ministrów. Koszty działalności Rzecznika i jego Biura ponoszą zakłady ubezpieczeń i powszechne towarzystwa emerytalne⁹².

Bezpośrednio na mocy odpowiednich powołujących je ustaw działają także:

- Narodowy Instytut Fryderyka Chopina⁹³,
 - Międzynarodowy Instytut Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie⁹⁴.
- Ich majątek ujęto odpowiednio w częściach o instytucjach kultury i PAN.

⁸⁸ Ustawa z dnia 30 sierpnia 2002 r. o systemie oceny zgodności (Dz.U. z 2010 r. Nr 138, poz. 935, z późn. zm.).

⁸⁹ Ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o Polskiej Agencji Żeglugi Powietrznej (Dz.U. Nr 249 poz. 1829, z późn. zm.).

⁹⁰ Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121)

⁹¹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 581 z późn. zm.)

⁹² Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych (Dz. U. z 2013 r., poz. 290 z późn. zm.).

⁹³ Ustawa z dnia 3 lutego 2001 r. o ochronie dziedzictwa Fryderyka Chopina (Dz. U. Nr 16, poz. 168).

⁹⁴ Ustawa z dnia 26 czerwca 1997 r. o Międzynarodowym Instytucie Biologii Molekularnej i Komórkowej w Warszawie (Dz.U. Nr 106, poz.674).

Tab. 7.12. Majątek agencji, fundacji, funduszy i innych państwowych osób prawnych utworzonych ustawami szczególnymi

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
		31 XII 2013	31 XII 2014
1.	Agencja Oceny Technologii Medycznych	7 474	16 946
2.	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej	10 600 542	10 652 211
3.	Ośrodek Studiów Wschodnich im. Marka Karpia ⁹⁵	776	633
4.	Centrum Badania Opinii Społecznej ⁹⁶	1 596	1 573
5.	Polski Instytut Sztuki Filmowej	15 008	15 826
6.	Polska Organizacja Turystyczna	6 687	4 849
7.	Polskie Centrum Akredytacji	13 585	15 626
8.	Urząd Dozoru Technicznego	337 857	386 480
9.	Transportowy Dozór Techniczny	146 269	162 295
10.	Polska Agencja Żeglugi Powietrznej	711 358	682 744*
11.	Polski Klub Wyścigów Konnych ⁹⁷	7 427	7 106
12.	Zakład Narodowy im. Ossolińskich ⁹⁸	33 192	33 191
13.	Centrum Polsko-Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia ⁹⁹	130	153
14.	Centrum Doradztwa Rolniczego	13 113	13 260
15.	Polski Instytut Spraw Międzynarodowych ¹⁰⁰	5 929	6 167
16.	Rzecznik Ubezpieczonych	319	318
17.	Zakład Ubezpieczeń Społecznych	1 519 175	1 461 361
18.	Narodowy Fundusz Zdrowia	2 274 644	3 335 670

* Dane nieostateczne.

Źródło: Informacje organów nadzorujących, na podstawie bilansów lub bilanse instytucji.

7.11. Fundusze ubezpieczeń społecznych

Organizację, zasady działania i finansowania funduszy ubezpieczeń społecznych¹⁰¹, określa ustawa z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych¹⁰². Nadzór nad zgodnością działań z obowiązującymi przepisami sprawuje minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego.

⁹⁵ Ustawa z dnia 15 lipca 2011 o Ośrodku Studiów Wschodnich im. Marka Karpia (Dz.U. Nr 173, poz.1029), który ma status państwowej osoby prawnej.

⁹⁶ Ustawa z dnia 20 lutego 1997 r. o fundacji - Centrum Badania Opinii Społecznej Dz.U. Nr 30, poz.163 z późn.zm.).

⁹⁷ Ustawa z dnia 18 stycznia 2001 r. o wyścigach konnych (Dz. U. z 2015 r., poz.642).

⁹⁸ Ustawa z dnia 5 stycznia 1995 r. o fundacji - Zakład Narodowy imienia Ossolińskich (Dz.U. Nr 23, poz. 121 z późn.zm.).

⁹⁹ Ustawa z dnia 25 marca 2011 r. o Centrum Polsko – Rosyjskiego Dialogu i Porozumienia (Dz.U. Nr 76, poz. 408).

¹⁰⁰ Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o Polskim Instytucie Spraw Międzynarodowych (Dz. U. Nr 156, poz. 777, z późn. zm.).

¹⁰¹ Fundusz Ubezpieczeń Społecznych - realizuje zadania z zakresu ubezpieczeń społecznych. Fundusz jest podzielony na pięć odrębnych funduszy: emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy oraz fundusze rezerwowe dla ubezpieczeń rentowych oraz chorobowego i ubezpieczenia wypadkowego. Głównym źródłem przychodów FUS są składki na ubezpieczenia społeczne, a kosztami - świadczenia z ubezpieczenia. Uzupelnieniem dochodów Funduszu jest dotacja z budżetu państwa;

Fundusz Rezerwy Demograficznej - gromadzi środki na uzupełnienie niedoboru funduszu emerytalnego wynikającego z przyczyn demograficznych. Od 1 stycznia 2009 r. Skarb Państwa jest zobowiązany do przekazywania Funduszowi 40 % przychodów ze sprzedaży majątku pomniejszonych o kwoty obowiązkowych odpisów na fundusz reprivatyzacyjny. Pozyskane z prywatyzacji środki mają być lokowane w papiery skarbowe, a o innych inwestycjach będą decydować wspólnie ministrowie finansów i pracy;

Fundusz Emerytur Pomostowych - finansuje emerytury pomostowe.

¹⁰² Ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 121)

Ubezpieczenie społeczne rolników¹⁰³ realizuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego z funduszy¹⁰⁴ zarządzanych przez Prezesa KRUS.

Wypłacalność świadczeń z ubezpieczeń społecznych gwarantowana jest przez państwo. W celu zrównoważenia wpływów i wydatków fundusze korzystają z dotacji budżetu państwa.

Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych

L.p.	Nazwa	Fundusze własne w tys. zł	
		31 XII 2013	31 XII 2014
1.	Fundusz Ubezpieczeń Społecznych (fundusz emerytalny, rentowy, chorobowy i wypadkowy razem)	- 31 884 620	-40 321 678
2.	Fundusz Rezerwy Demograficznej	17 656 483	17 827 000
3.	Fundusz Emerytur Pomostowych	293 629	223 973
4.	Fundusze zarządzane przez Prezesa KRUS (fundusz emerytalno-rentowy, prewencji i rehabilitacji oraz administracyjny razem)	436 435	475 542

¹⁰³ Ustawa z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2015 r., poz. 704).

¹⁰⁴ Fundusz Emerytalno-Rentowy, Fundusz Prewencji i Rehabilitacji, Fundusz Administracyjny.

8. AKCJE I UDZIAŁY SKARBU PAŃSTWA

8.1. Podmioty wykonujące prawa z akcji i udziałów Skarbu Państwa

W świetle ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa¹⁰⁵, organem uprawnionym do wykonywania praw z akcji i udziałów jest minister właściwy do spraw Skarbu Państwa¹⁰⁶.

Posiadanie akcji i wykonywanie praw Skarbu Państwa przez innych ministrów wynika z przepisów szczególnych dotyczących określonych sektorów lub zakresów działalności (m.in. górnictwo węgla kamiennego, przemysłowy potencjał obronny, transport kolejowy, świadczenie usług pocztowych, ubezpieczenia eksportowe, specjalne strefy ekonomiczne, zarządzanie obiektami budowlanymi powstałymi w wyniku realizacji przedsięwzięć Euro 2012).

Reprezentowanie Skarbu Państwa w spółkach należy też do zakresu kompetencji agencji gospodarujących mieniem Skarbu Państwa i Dyrektora Generalnego PGL Lasy Państwowe. W dwóch spółkach żeglugowych, w których prawa wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej reprezentacja jest ustalona w umowie międzynarodowej.

Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa

Reprezentacja Skarbu Państwa	Spółki prowadzące działalność		Spółki w likwidacji	Spółki nie prowadzące działalności	Spółki w upadłości	Ogółem
	jednoosobowe	z częściowym udziałem SP				
Minister Skarbu Państwa	98	235	99	56	74	562
Minister Gospodarki	6	14				20
Minister Administracji i Cyfryzacji	1					1
Minister Infrastruktury i Rozwoju	1	3				4
Minister Finansów		2				2
Minister Sportu i Turystyki	2					2
Minister Obrony Narodowej	2	11			1	14
ANR	43					43
PGL Lasy Państwowe		10	6	4	1	21
Prezes WAM	4					4
Prezes AMW	1	1	2	1		5
Ogółem 31 XII 2014	158	276	107	61	76	678*
Ogółem 31 XII 2013	178	313	109	62	85	745
Ogółem 31 XII 2007	410	571	128	52	189	1 343

* W dwóch spółkach Skarb Państwa jest reprezentowany przez dwa organy.

Źródło: Dane organów nadzoru.

Informacje o akcjach i udziałach Skarbu Państwa wykorzystane w niniejszym *Sprawozdaniu* pochodzą z ewidencji Ministerstwa Skarbu Państwa oraz od innych jednostek organizacyjnych zajmujących się nadzorem właścicielskim. Z tych źródeł MSP otrzymuje zestawienia podstawowych danych o spółkach i ich bilanse. Prowadzenie przez te jednostki szczegółowej ewidencji akcji i udziałów regulują przepisy ogólne i wewnętrzne związane z gospodarką finansową i rachunkowością jednostek.

8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa

Dane dotyczące spółek, w których prawa z akcji lub udziałów wykonuje Minister Skarbu Państwa, aktualizowane są w ewidencji MSP na bieżąco, na podstawie informacji wynikających z wyko-

¹⁰⁵ Ustawa z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2012 r. poz. 1224)

¹⁰⁶ Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2013 r. poz. 885 z późn. zm.), jednostki sektora finansów publicznych nie mogą posiadać, obejmować lub nabywać udziałów lub akcji w spółkach (ani nabywać obligacji emitowanych przez podmioty inne niż Skarb Państwa lub jednostki samorządu terytorialnego, a także udziałów w spółdzielniach) chyba, że odrębna ustawa stanowi inaczej.

nywania zadań związanych z nadzorem właścicielskim i prywatyzacją. Dane ewidencji są wykorzystywane również w innych stałych, cyklicznych i doraźnych opracowaniach Ministerstwa, m.in. w celu zobrazowania dynamiki zmiany stanu mienia Skarbu Państwa. W tym dokumencie akcent położono na analizę różnic stanów na koniec poszczególnych lat i przedstawiono tylko najważniejsze zdarzenia jednostkowe będące przyczyną tych zmian.

Nawiązując do wcześniejszych edycji *Sprawozdania* spółki, w których prawa z akcji lub udziałów wykonuje Minister Skarbu Państwa, podzielono na trzy główne grupy: spółki jednoosobowe; spółki z częściowym udziałem – niepubliczne, i spółki publiczne, których akcje znajdują się w obrocie giełdowym.

Tab. 8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa

Typ spółki	Liczba spółek			Wartość nominalna akcji lub udziałów w tys. zł	
	2012	2013	2014	31 XII 2013	31 XII 2014
I. Jednoosobowe Spółki Skarbu Państwa	196	170	155	9 442 346	9 232 574
- prowadzące działalność w tym w upadłości układowej	129 -	107 1	98 -	9 013 737 18 536	8 843 321 -
- w likwidacji, w upadłości z likwidacją majątku lub nie prowadzące działalności	67	63	57	428 609	389 253
II. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa	517	460	407	27 936 474	30 047 196
- niepubliczne – prowadzące działalność	315	262	218	4 707 246	7 526 334
- niepubliczne - w likwidacji, upadłości z likwidacją majątku lub nie prowadzące działalności	185	179	172	639 659	616 890
- publiczne	17	19	17	22 589 569	21 903 973
OGÓŁEM (I+II)	713	630	562	37 378 820	39 279 770

Źródło: Dane własne Ministerstwa Skarbu Państwa.

8.2.1. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa, w których prawa z akcji wykonuje MSP

Spółki prowadzące działalność statutową

W ciągu 2014 r. liczba jednoosobowych spółek Skarbu Państwa pozostających w nadzorze właścicielskim MSP zmalała. Dotyczy to zwłaszcza podmiotów prowadzących działalność statutową (dalej określanych także jako „czynne” lub „aktywne”), których na koniec roku było 98.

Główne czynniki zmniejszające liczbę jednoosobowych spółek Skarbu Państwa to prywatyzacja, komunalizacja i wniesienie na podwyższenie kapitału zakładowego innych podmiotów z udziałem Skarbu Państwa. Od kilku już lat stale zmniejsza się liczba podmiotów przekształcanych w spółki Skarbu Państwa. W 2014 r. skomercjalizowano jedno przedsiębiorstwo państwowe.

Tab. 8.3. Powody zmiany liczby jednoosobowych spółek czynnych w nadzorze MSP w 2014 r.

Stan na 31 grudnia 2013		107
Prywatyzacja		-5
Ogłoszenie upadłości z likwidacją majątku		-1
Postawienie w stan likwidacji		-2
Komunalizacja		-1
Utworzenie nowej spółki (Nowe Centrum Administracyjne Sp. z o.o., Gryf Nieruchomości Sp. z o.o.)		2
Komercjalizacja		1
Inne (podwyższenie kapitału poprzez wniesienie akcji do innego podmiotu)		-3
Stan na 31 grudnia 2014		98

Źródło: Dane własne MSP.

8.2.2. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa w nadzorze MSP

Wartość majątku netto jednoosobowych spółek Skarbu Państwa (dalej „JSSP”) na koniec 2014 r. wynosiła 12,866 mld zł,¹⁰⁷ wobec 12,231 mld zł na koniec roku 2013.

¹⁰⁷ Jednostkowe dane o kapitałach jednoosobowych spółek Skarbu Państwa ujęto w załączniku do Rozdziału 8.

Za wartość majątku JSSP, w którym suma kapitałów własnych jest wielkością ujemną przyjęto 0.

Tab. 8.4. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nadzoruje Minister Skarbu Państwa

Status spółek	Stan na 31 XII 2013			Stan na 31 XII 2014		
	Liczba spółek	wartość nominalna akcji / udziałów w mln zł	Majątek netto spółek w mln zł	Liczba spółek	wartość nominalna akcji / udziałów w mln zł	Majątek netto spółek w mln zł
Prowadzące działalność	107	9 014	12 219	98	8 843	12 859
W upadłości	31	322	0	27	291	0
W likwidacji lub nie prowadzące działalności	32	106	12,2	30	98	7
Ogółem	170	9 442	12 231	155	9 232	12 866

Źródło: Ewidencja MSP.

Największe jednoosobowe spółki Skarbu Państwa nadzorowane przez Ministra Skarbu Państwa realizują zadania restrukturyzacyjne (w tym Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. i Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.) lub inne zadania ustawowe (jak TVP S.A. i spółki radiowe, Totalizator Sportowy Sp. z o.o.). Spośród dużych jednoosobowych spółek infrastrukturalnych w nadzorze MSP pozostał tylko PERN S.A. W 68 spółkach prowadzących działalność statutową utworzono rezerwę akcji, które po rozpoczęciu prywatyzacji zostaną nieodpłatnie udostępnione uprawnionym pracownikom.

Tab. 8.5. Przekształcenia kształtujące łączny majątek wybranych JSSP nadzorowanych przez MSP

Rok	Podmioty przekształcone w jednoosobowe spółki Skarbu Państwa	Majątek netto spółki w mln zł	Spółki, w których zakończono prywatyzację albo akcje zostały zbyte w trybie komunalizacji, wniesienia akcji do innego podmiotu, lub zmienił się organ nadzoru	Majątek netto spółki w mln zł
2012	Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej "PPKS" w Warszawie	13	Towarzystwo Obrótu Nieruchomościami AGRO S.A.	173
			INTRACO S.A.	123
			Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A.	115
	Stołeczne Przedsiębiorstwo Handlu Wewnętrznego "SPHW" w Warszawie	12	Zakłady Tworzyw Sztucznych Gamrat S.A.	107
			Nitroerg S.A.	101
			Stomil - Poznań S.A.	101
	Specjalistyczne Centrum Medyczne w Polanicy-Zdroju*	154	Zakłady Górniczo-Hutnicze Bolesław w Bukownie S.A.	508
Kopalnia Węgla Brunatnego Konin S.A.			328	
Kopalnia Węgla Brunatnego Adamów S.A.			145	
2013	Kopalnia Soli Bochnia	1	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A. (zmiana nadzoru)	5 317
			Polski Holding Nieruchomości S.A.	1 710
			Kopalnie i Zakłady Chemiczne Siarki Siarkopol S.A.	300
2014	SKLEJKA ORZECHOWO S.A.	20	Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Centrum Techniki Morskiej S.A. w Gdyni	51
			Zakłady Górniczo-Metalowe „Zębiec” w Zębcu S.A.	44
			Uzdrowisko Horyniec Sp. z o.o. (komunalizacja)	9,5

*Prawa z akcji Specjalistycznego Centrum Medycznego S.A., na mocy pełnomocnictwa Ministra Skarbu Państwa, wykonuje Minister Zdrowia. Majątek netto podmiotu przekształconego w spółkę wg stanu na koniec roku przekształcenia. Majątek netto spółki przekształconej na koniec roku poprzedzającego.

Źródło: Dane własne MSP.

8.2.3. Spółki z częściowym udziałem Skarbu Państwa w nadzorze MSP

Skarb Państwa reprezentowany przez Ministra Skarbu Państwa 31 grudnia 2014 r. posiadał – obok innych akcjonariuszy lub udziałowców - pakiety akcji lub udziałów w 407 spółkach, z których 235 prowadziło wówczas działalność gospodarczą.

Udział Skarbu Państwa w tych spółkach wynika w głównej mierze z prywatyzacji pośredniej, gdy w posiadaniu Skarbu Państwa pozostają akcje (udziały):

- celowo zatrzymane przez Skarb Państwa w celu realizacji polityki właścicielskiej lub przeznaczone do zbycia po realizacji umownych zobowiązań inwestorów;
- przeznaczone dla uprawnionych pracowników rolników i rybaków i pozostałe po niepełnym wykorzystaniu tej rezerwy.

Jeżeli pominąć spółki o istotnym znaczeniu dla porządku lub bezpieczeństwa publicznego, w których zapisy statutowe gwarantują Skarbowi Państwa szczególny wpływ na strategię, zarządzanie i działalność, w spółkach z niewielkim (do 10%) udziałem Skarbu Państwa, nadzór właścicielski może mieć tylko charakter pasywny. Utrzymywanie takich udziałów powoduje zbędne koszty i rozproszenie czynności nadzorczych. Ministerstwo Skarbu Państwa aktywnie zmierza do pełnej prywatyzacji „resztówek”, o ile nie ma ważnych powodów utrzymywania zaangażowania państwa w niektórych spośród nich (np. mających strategiczny charakter).

W roku 2014 liczba spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa pozostających w nadzorze MSP po raz kolejny wyraźnie zmalała. Głównym czynnikiem zmniejszającym liczbę takich spółek było zakończenie prywatyzacji 50 spółek - w drodze sprzedaży akcji lub udziałów inwestorom¹⁰⁸ i poprzez rozdysponowanie wszystkich akcji posiadanych przez Skarb Państwa między uprawnionych pracowników i rolników.

Po zakończeniu likwidacji lub upadłości z rejestru przedsiębiorców wykreślono 10 spółek.

Jednocześnie wskutek rozpoczęcia prywatyzacji w grupie spółek z częściowym udziałem Skarbu Państwa przybyło 8 podmiotów.

Tab. 8.6. Spółki z udziałem Skarbu Państwa według wielkości udziału Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	do 5%	ponad 5% do 25%	ponad 25% do 50%	ponad 50%	Ogółem
I. Spółki prowadzące działalność – niepubliczne	107	52	32	27	218
II. Spółki publiczne	3	1	7	6	17
III. Nieprowadzące działalności statutowej	40	63	54	15	172
Spółki w likwidacji	17	24	22	8	71
Spółki nie prowadzące działalności	10	25	17	2	54
Spółki w upadłości	13	14	15	5	47
Razem 31 XII 2014	150	116	93	48	407

¹⁰⁸ Warunki zbywania pakietów często są przesądzone w statutach lub umowach spółek. Zbywanie akcji lub udziałów może być dopuszczalne tylko na rzecz akcjonariuszy oraz wspólników, po z góry określonej cenie - może nie być możliwości ich zbycia na rzecz innych podmiotów i po aktualnej wartości rynkowej. Statuty lub umowy mogą również zakazywać zbywania pakietu przed określonym terminem lub spełnieniem określonych warunków. Procesy kończące prywatyzację mogą się przedłużać z powodu trwających postępowań sądowych bądź układowych oraz zobowiązań inwestorów wynikających z umów z inwestorami.

8.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 8.7. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Organ reprezentujący Skarb Państwa						
wielkość udziałów Skarbu Państwa	Minister Skarbu Państwa		Minister Gospodarki		Lasy Państwowe	
	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł	liczba spółek	wartość rynkowa mln zł
do 5%	3	2,66	-	-	2	33,51
5,01 do 25%	1	69,62	-	-	1	56,01
25,01 do 50%	7	46 884	-	-	-	-
więcej niż 50%	6	50 620	1	1 079	-	-
Ogółem 31 XII 2014	17	97 576	1	1 079	3	89,52
Ogółem 31 XII 2013	19	97 663	1	3 484	3	86
Ogółem 31 XII 2010	17	112 896	-	-	4	103

Źródło: Dane własne Ministerstwa Skarbu Państwa.

8.4. Akcje i udziały, z których prawa wykonują inne organy lub jednostki państwowe

Tab. 8.8. Akcje i udziały, z których prawa wykonują pozostałe organy lub jednostki państwowe

Posiadacz	Wartość w tys. zł		Opis
	wg bilansu organu nadzorującego	nominalna	
Minister Finansów	-	70 083	63,31% akcji KUKI S.A.; 1 akcja BondSpot S.A.
Minister Administracji i Cyfryzacji	-	774 140	Poczta Polska S.A.
Minister Sportu i Turystyki	14 000	14 000	2 spółki celowe utworzone w związku z organizacją finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012
Minister Infrastruktury i Rozwoju	18 889 604	10 150 716	PKP S.A.
		9 488 980	PKP PLK S.A. - Minister wykonuje prawa z 59,79% akcji spółki) ¹⁰⁹
		73 750	2 spółki żeglugowe
Minister Gospodarki	-	2 677 125	3 przedsiębiorstwa górnicze – jednoosobowe spółki Skarbu Państwa ¹¹⁰
		321 968	notowana na GPW Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.; udział Skarbu Państwa - 54,84%)
		40 279	2 spółki handlu węglem
		9 605 473	Polskie Sieci Energetyczne S.A. ¹¹¹
		3 771 991	OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.
Minister Obrony Narodowej	-	48 120	12 spółek zarządzających specjalnymi strefami ekonomicznymi ¹¹²
		48 120	2 jednoosobowe spółki Skarbu Państwa oraz 12 z udziałem częściowym (w tym: 1 w upadłości likwidacyjnej)
ANR	-	625 080	43 jednoosobowe spółki Skarbu Państwa
WAM	1 211 057	1 243 035	4 jednoosobowe spółki Skarbu Państwa z o.o.
AMW	100 254	162 611	1 jednoosobowa spółka Skarbu Państwa, 4 spółki z udziałem częściowym (w tym: 2 w likwidacji, a 1 nie prowadzi działalności)
PGL Lasy Państwowe	34 120	20 844	udziały w 21 spółkach (w tym: 7 spółek czynnych niepublicznych i 3 spółki publiczne)
Ogółem		30 047 271	

Źródło: Bilanse spółek dane organów nadzoru.

¹⁰⁹ Skarb Państwa reprezentowany przez ministra właściwego do spraw transportu co roku obejmuje akcje w kapitale zakładowym PLK S.A. podwyższanym o równowartość wydatków budżetu państwa przekazanych w danym roku na finansowanie linii kolejowych o państwowym znaczeniu. Skarb Państwa obejmował także akcje PKP PLK S.A. (ponad 630 tys.) jako spłatę pożyczek otrzymanych z budżetu państwa i w zamian za wygaszanie zobowiązań PKP S.A. z tytułów podatkowych. W 2006 r. Dyrektor Generalny w ówczesnym Ministerstwie Transportu i Budownictwa został przez Ministra Skarbu Państwa umocowany do wykonywania na walnych zgromadzeniach PKP PLK S.A. praw z 299 120 akcji stanowiących na koniec roku 2013 2,10% kapitału zakładowego.

¹¹⁰ Na podstawie ustawy z dnia 7 września 2007 r. o funkcjonowaniu górnictwa kamiennego w latach 2008-2015 (Dz.U. Nr 192, poz. 1379 i Dz. U. z 2011r. Nr 163, poz. 981) w odniesieniu do przedsiębiorstw górniczych, z wyjątkiem Lubelskiego Węgla "Bogdanka" S.A., a także w odniesieniu do CZW "Węglokoks" S.A. i "Węglobył" S.A. kompetencje Ministra Skarbu Państwa wykonuje Minister Gospodarki.

¹¹¹ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne (Dz. U. z 2012 r., poz. 1059 z późn.zm.).

¹¹² Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych (Dz.U. z 2015 r., poz. 282)

8.5. Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa w spółkach zasadniczo ustalono na podstawie wartości majątku netto spółki wykazanej w bilansie i udziału Skarbu Państwa. Odmiennie wyceniono:

- akcje będące w obrocie na rynku regulowanym - według kursu giełdowego z dnia ostatniego notowania w roku 2014;
- akcje i udziały spółek z bardzo małym udziałem Skarbu Państwa, które nie składają bilansu w MSP – ich wartość pominięto;
- akcje spółek, w których kapitały własne są wielkością ujemną, jeżeli nie zostały zbyte lub wycenione - przypisano im wartość zero;
- akcje lub udziały pozostałe po rozwiązaniu rezerwy dla pracowników i rolników zbyte przed zatwierdzeniem bilansu - według uzyskanego przychodu.

Tab. 8.9. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek	Wartość majątku netto spółek w mln zł
Minister Skarbu Państwa	155	12 866
Minister Gospodarki	6	20 760
Minister Infrastruktury i Rozwoju	1	11 949
ANR	43	1 701
WAM	4	1 345
Minister Administracji i Cyfryzacji	1	1 321
Minister Obrony Narodowej	2	10,7
AMW	1	11,8
Minister Sportu i Turystyki	2	2,4
Razem	215	49 967

Tab. 8.10. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych z częściowym udziałem Skarbu Państwa

Organ reprezentujący Skarb Państwa	Liczba spółek	Wartość akcji/udziałów Skarbu Państwa w mln zł
Minister Skarbu Państwa	390	11 182
Minister Gospodarki	13	833
Minister Infrastruktury i Rozwoju	3	9 805
Minister Finansów	2	128
PGL Lasy Państwowe	18	4
AMW	4	109
Minister Obrony Narodowej	12	0
Razem	442	22 058

Tab. 8.11. Szacunkowa wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa

Wyszczególnienie	31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014
	wartość w mln zł		
I. Akcje i udziały jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	51 840	47 121	49 967
II. Akcje spółek w obrocie publicznym	108 371	101 233	98 745
III. Akcje i udziały w pozostałych spółkach	19 479	14 112	22 058
Ogółem (I+II+III)	179 690	162 466	170 770

9. INNE PAŃSTWOWE OSOBY PRAWNE

Do sektora finansów publicznych nie należą państwowe osoby prawne będące przedsiębiorstwami, instytucjami badawczymi, bankami.

Ich mienie jest w całości mieniem państwowym¹¹³. Z mocy ustaw szczególnych, Skarb Państwa ma określone uprawnienia majątkowe, które ograniczają ich prawo własności. Państwu przysługuje prawo do nadzoru nad gospodarką danej jednostki oraz prawo jej zlikwidowania i przejęcia - na warunkach określonych w ustawach - mienia jednostki.

Swoboda państwowych osób prawnych w zakresie gospodarowania majątkiem państwowym jest ograniczona. Szczególną formą kontroli i nadzoru Skarbu Państwa nad celowością działania i gospodarnością państwowych osób prawnych jest konieczność uzyskiwania przez nie zgody Ministra Skarbu Państwa na rozporządzenie składnikami aktywów trwałych, jeżeli wartość rynkowa przedmiotu rozporządzenia przekracza równowartość kwoty 50.000 EURO¹¹⁴.

W niniejszym *Sprawozdaniu*, zgodnie z par. 27 rozporządzenia w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa¹¹⁵, za wartość praw majątkowych Skarbu Państwa przyjęto wartość wkładu założycielskiego. Wartość ta z reguły równa się funduszowi podstawowemu¹¹⁶, ale w jednostkach których majątek netto jest mniejszy od funduszu podstawowego, za aktualną wartość praw majątkowych uznano wielkość funduszu własnego.

9.1. Przedsiębiorstwa państwowe

Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach

Rok	Ogółem	Prowadzące działalność	W likwidacji	W upadłości
2014	52*	20	17	15
2013	58	21	20	17
2012	68	23	20	25
2011	83	28	21	34
2010	122	45	30	47
2009	166	58	40	68
2008	246	103	59	84
2007	419	206	79	134

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

Stan na koniec roku. Nie uwzględnia przedsiębiorstw, których dotyczą wiążące umowy prywatyzacyjne zawarte przed 31 grudnia danego roku, nawet jeśli wykreślono je z rejestru dopiero w roku następnym. Za przedsiębiorstwa państwowe są natomiast uznawane podmioty, dla których sporządzono akt komercjalizacji i wykreślone z rejestru w grudniu, bowiem skutek wykreślenia z rejestru nastąpił 1 stycznia roku następnego (w pierwszym dniu miesiąca przypadającego po wpisaniu spółki do rejestru przedsiębiorców), jeżeli nowopowstała spółka nie została uwzględniona w częściach *Sprawozdań* dotyczących spółek.

*W tabeli nie uwzględniono przedsiębiorstwa państwowego, wobec którego zostało wydane postanowienie o umorzeniu postępowania upadłościowego.

Status przedsiębiorstwa państwowego w końcu 2014 r. zachowały jeszcze:

- podmioty o specyficznym charakterze ze względu na dotyczące je przepisy i szczególne zadania: PP Porty Lotnicze (nadzorowane przez Ministra Infrastruktury i Rozwoju jako ministra właściwego ds. transportu,); Polska Żegluga Morska, Biuro Urządzania Lasu i Geodezji Leśnej (w nadzorze

¹¹³ Art. 1a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2012 r. poz. 1224).

¹¹⁴ Art. 5a ustawy o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa.

¹¹⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1999 r. w sprawie szczegółowych zasad ewidencjonowania majątku Skarbu Państwa (Dz. U. Nr 77, poz. 864, z późn. zm.) wyłącza z ewidencji majątek Narodowego Banku Polskiego.

¹¹⁶ Dla jednostek wykazujących w bilansie obok funduszu podstawowego fundusz z aktualizacji wyceny uwzględniono sumę obu tych funduszy.

założycielskim Ministra Skarbu Państwa) oraz Państwowe Przedsiębiorstwo Użyteczności Publicznej Zakład Unieszkodliwiania Odpadów Promieniotwórczych (od 1 stycznia 2012 r. w nadzorze Ministra Gospodarki)¹¹⁷.

- przywieźzione zakłady pracy w nadzorze założycielskim Ministra Sprawiedliwości (Centralnego Zarządu Służby Więziennej)¹¹⁸;
- kilka podmiotów, których prywatyzacja 31 grudnia 2014 r. była w toku (Polskie Ratownictwo Okrętowe w prywatyzacji) albo też nie powiodła się ze względu na szczególne sytuacje majątkowe wymagające uregulowania, z powodu skali działania i słabej kondycji ekonomicznej.

Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich

Organ nadzorujący	Prowadzące działalność			W likwidacji	W upadłości	Razem
	31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014	31 XII 2014		
Minister Gospodarki	1	1	1			1
Minister Infrastruktury i Rozwoju	1	1	1			1
Minister Skarbu Państwa	3	3	3	3		6
Minister Sprawiedliwości	13	13	13	1		14
Wojewoda Kujawsko-Pomorski	1	1	0	1	1	2
Wojewoda Lubelski	0	0	0		2	2
Wojewoda Łódzki	0	0	0	1		1
Wojewoda Małopolski	1	1	2	1		3
Wojewoda Mazowiecki	1	0	0	6	3	9
Wojewoda Opolski	0	0	0	1		1
Wojewoda Podlaski	1	0	0		1	1
Wojewoda Pomorski	0	0	0		3	3
Wojewoda Śląski	0	0	0	2	2	4
Wojewoda Świętokrzyski	0	0	0		1	1
Wojewoda Wielkopolski	1	1	0	1	1	2
Wojewoda Zachodniopomorski	0	0	0		1	1
Ogółem	23	21	20	17	15	52

Źródło: Informacje przekazane przez właściwe ministerstwa i urzędy wojewódzkie.

W roku 2014 przekształcone zostało jedno czynne przedsiębiorstwo państwowe, nadzorowane przez wojewodę wielkopolskiego, które zostało przekształcone w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa, nadzorowaną przez Ministra Skarbu Państwa.

¹¹⁷ Na podstawie ustawy z dnia 13 maja 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo atomowe oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 132, poz. 766)

¹¹⁸ Ustawa z dnia 28 sierpnia 1997 r. o zatrudnianiu osób pozbawionych wolności (Dz. U. Nr 123, poz. 777, z późn. zm.).

Tab. 9.3. Procesy likwidacji lub upadłości przedsiębiorstw państwowych

Procesy zakończone wykreśleniem w roku	Ogółem	w tym rozpoczęte w latach								
		prze d 1996	1996 - 1999	2000 - 2001	2002 - 2003	2004 - 2005	2006 - 2007	2008 - 2009	2010 - 2011	2012 - 2014
2008	80	21	15	6	20	12	6	0	-	-
2009	38	10	10	1	8	5	3	1	-	-
2010	33	9	9	3	2	5	3	2	0	-
2011	26	4	3	5	2	2	3	7	0	-
2012	13	3	2	3			1	2	1	1
2013	8		3	2				1	2	
2014	7	0	1	0	1	1	1	0	2	1
Procesy trwające 31 XII 2014	32	3	1	6	2	4	3	2	3	8

9.1.1. Wartość majątku przedsiębiorstw państwowych

Wartość majątku przedsiębiorstwa odzwierciedlają: fundusz założycielski, fundusz przedsiębiorstwa, fundusz z aktualizacji wyceny¹¹⁹. Fundusz założycielski przedsiębiorstwa odzwierciedla wartość wydzielonej przedsiębiorstwu części mienia państwowego. Wartości praw majątkowych Skarbu Państwa odpowiada suma funduszy własnych.

Tab. 9.4. Majątek przedsiębiorstw państwowych

Organ nadzorujący/ przedsiębiorstwo	Suma funduszy własnych 31 XII 2013 (w tys. zł)	Suma funduszy założycielskich 31 XII 2014 (w tys. zł)	Suma funduszy własnych 31 XII 2014 (w tys. zł)
Minister Infrastruktury i Rozwoju	1 906 045	386 188	1 817 403
Minister Skarbu Państwa	89 466	19 038	84 262
Minister Gospodarki	28 860	32 006	30 403
Minister Sprawiedliwości	135 076	22 834	122 637
Wojewoda Małopolski	1 017	790	2 499
Razem	2 160 464	460 856	2 057 204

Tylko przedsiębiorstwa „czynne”. Źródło: Obliczenia MSP na podstawie danych urzędów i bilansów przedsiębiorstw.

Za wartość majątku przedsiębiorstwa, w którym suma funduszy własnych jest wielkością ujemną (zobowiązania przewyższają wartość aktywów) przyjęto 0, bowiem Skarb Państwa nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania przedsiębiorstw państwowych.

Zgodnie z przepisami rozporządzenia w sprawie ewidencji majątku Skarbu Państwa w zestawieniu wykazano księgową wartość wkładu założycielskiego.

9.2. Instytuty badawcze

Instytutem badawczym jest państwowa jednostka organizacyjna, wyodrębniona pod względem prawnym, organizacyjnym i ekonomiczno-finansowym, która prowadzi badania naukowe i prace rozwojowe ukierunkowane na ich wdrożenie i zastosowanie w praktyce. Instytut posiada osobowość prawną.

Instytut tworzy Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia.

Przy tworzeniu instytutu Minister nadzorujący wyposaża go w środki niezbędne do prowadzenia działalności. Równowartość majątku według stanu na dzień rozpoczęcia działalności odzwierciedla fundusz statutowy.

¹¹⁹ Ustawa z dnia 31 stycznia 1989 r. o gospodarce finansowej przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1992 r. Nr 6 poz. 27, z późn. zm.).

Z zysku tworzy się fundusz rezerwowy na pokrycie strat oraz zakładowy fundusz świadczeń społecznych. Instytut może też tworzyć inne fundusze¹²⁰.

Tab. 9.5. Majątek instytutów badawczych

Organ nadzorujący	Liczba jednostek	Wartość praw majątkowych	Fundusze własne	
			Fundusz statutowy*	
w tys. zł				
Minister Administracji i Cyfryzacji	2	28 650	29 391	28 650
Minister Gospodarki	51	1 374 984	1 568 357	1 380 784
Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego	3	3 652	4 109	3 986
Minister Sportu i Turystyki	1	5 908	6 432	5 908
Minister Nauki i Szkolnictwa Wyższego	3	66 749	183 953	68 833
Minister Obrony Narodowej	9	648 698	773 547	655 025
Minister Edukacji Narodowej	1	2 074	3 414	2 074
Minister Pracy i Polityki Społecznej	3	33 116	40 442	33 116
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi	12	756 586	837 463	758 719
Minister Infrastruktury i Rozwoju	7	231 243	246 949	231 277
Minister Środowiska	5	270 857	295 358	270 857
Minister Spraw Wewnętrznych	3	39 554	41 755	39 554
Minister Spraw Zagranicznych**	1	132	147	132
Minister Zdrowia	16	374 570	420 741	898 384
Ogółem 31 XII 2014	117	3 839 060	4 452 718	4 378 925
Ogółem 31 XII 2013	116	4 477 662	4 443 475	4 324 222
Ogółem 31 XII 2012	118	4 123 810	4 554 463	4 544 879
Ogółem 31 XII 2011	119	4 599 821	4 576 195	4 588 186

Wartość praw majątkowych (Skarbu Państwa) oznacza fundusz statutowy, a w jednostkach wykazujących w bilansach wartość majątku netto niższą od funduszu statutowego – sumę funduszy własnych jednostki.

* Dla jednostek nie wykazujących „funduszu statutowego” uwzględniono fundusz podstawowy i – jeżeli jest wykazywany - fundusz z aktualizacji wyceny.

**Bez PISM będącego państwową osobą prawną sektora finansów publicznych.

Źródło: Bilanse jednostek lub informacje od organów nadzorujących.

9.3. Bank Gospodarstwa Krajowego

Do zadań Banku Gospodarstwa Krajowego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych¹²¹. Zadania te realizowane są poprzez zarządzanie funduszami utworzonymi, powierzonymi lub przekazanymi na podstawie ustaw i poprzez obsługę programów rządowych.

Na koniec 2014 r. BGK dysponował funduszami własnymi i zyskiem o łącznej wartości 9 547 mln zł.

¹²⁰ Ustawa z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. z 2015 r. poz. 1095).

¹²¹ Ustawa z dnia 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2014 r. poz. 510 z późn. zm.). Bank prowadzi również działalność własną na zasadach komercyjnych.

10. INNE SKŁADNIKI MIENIA SKARBU PAŃSTWA

10.1. Należności z tytułu zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Mienie przedsiębiorstwa państwowego oddane do odpłatnego korzystania spółce z udziałem pracowników (tzw. leasing pracowniczy) pozostaje własnością Skarbu Państwa do chwili całkowitej spłaty lub wcześniejszego przeniesienia własności. Wartość takiego mienia oceniana jest według kwoty pozostałej do spłaty.

Do powstania należności Skarbu Państwa dochodzi również w wyniku rozłożenia na raty zapłaty za przedsiębiorstwa, akcje lub udziały.

Właściwe wywiązywanie się inwestorów z zobowiązań umownych dotyczących ratalnej płatności ceny sprzedaży czy też zapłaty za korzystanie z mienia przedsiębiorstwa jest zabezpieczone odpowiednimi klauzulami gwarancyjnymi lub poręczeniami.

Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Stan na koniec roku			
	liczba umów		należności w tys. zł	
	2013	2014	2013	2014
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	125	117	340 631	325 722
Sprzedaż przedsiębiorstw	49	49	145 155	153 051
Wniesienie do spółki	6	5	10 669	11 277
Sprzedaż majątku	5	4	1 466	880
Sprzedaż akcji i udziałów	199	106	661 465	663 521
Ogółem	384	281	1 139 386	1 154 451

Podano liczbę umów, z których wynikają należności.

Źródło: Dane własne MSP.

W roku 2014 liczba niezakończonych rozliczeń spadła w wyniku wywiązywania się inwestorów z umów. Jednocześnie zmniejszyła się ilość nowo zawartych umów. Natomiast wzrost stanu należności w 2014 r. w stosunku do roku poprzedniego, wynika głównie z tytułu naliczonych odsetek od zobowiązań, które dotyczą umów zawartych w latach wcześniejszych.

Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa

Przedmiot umowy	Tytuł należności (w tys. zł)			
	raty kapitałowe	oprocentowanie rat i odsetki	kary umowne, odsetki i zastępstwo procesowe	pozostałe
Odpłatne korzystanie z mienia Skarbu Państwa	100 224	115 671	46 393	63 434
Sprzedaż przedsiębiorstw	16 659	40 030	85 569	10 793
Wniesienie do spółki	0	0	11 277	0
Sprzedaż majątku	581	299	0	0
Sprzedaż akcji i udziałów	48 526	66 796	541 849	6 350
Ogółem	165 990	222 796	685 088	80 577

Źródło: Dane własne MSP

10.2. Należności pozostałe po zlikwidowanych jednostkach organizacyjnych

Na koniec roku 2014 stan należności pozostałych po zlikwidowanych jednostkach państwowych wynosił 141 607 tys. zł, z czego 85 734 tys. zł przypadało na odsetki. Wzrost stanu należności w stosunku do roku poprzedniego, wynika z naliczenia bieżących odsetek ustawowych z tytułu zaległości w spłacie należności.

10.3. Należności w ewidencji Ministra Finansów

Minister Finansów ewidencjonuje należności podatkowe, niepodatkowe, a także inne – powstałe z tytułu pożyczek, kredytów i gwarancji udzielonych ze środków budżetu państwa.

Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Finansów w układzie prezentowanym w Sprawozdaniu z wykonania budżetu państwa

Wyszczególnienie	Stan na:	
	31.12.2013r.	31.12.2014r.
	w mln zł	
Razem	89.143,7	111.492,3
1. Należności podatkowe i niepodatkowe pozostałe do zapłaty	46.848,6	59.518,7
1) Należności podatkowe, w tym:	35.595,8	45.001,9
1.1) Podatki pośrednie	27.694,8	36.286,7
1.2) Podatek dochodowy od osób prawnych	1.883,8	2.190,0
1.3) Podatek dochodowy od osób fizycznych	6.002,9	6.425,8
1.4) Podatki zniesione	14,4	86,9
2) Należności niepodatkowe, w tym:	11.252,8	12,6
2.1) Wpłaty z zysku od przedsiębiorstw państwowych oraz spółek SP	6,8	14.516,9
2.2) Cło	910,7	10,7
2.3) Pozostałe dochody	10.335,3	13.752,4
2. Należności z tytułu przejściowego wykupienia odsetek od kredytów mieszkaniowych	4.618,2	4.392,0
3. Należności z tytułu pożyczek udzielonych ze środków budżetu państwa:	31.814,0	40.985,0
1) Pożyczka dla Funduszu Ubezpieczeń Społecznych	30.877,5	39.801,9
2) Pożyczki na prefinansowanie dla jednostek sektora finansów publicznych	391,3	385,1
3) Pożyczki dla publicznych zakładów opieki zdrowotnej i jednostek badawczo-rozwojowych	50,4	47,0
4) Pożyczki udzielane sędziom i prokuratorom na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych	292,7	288,9
5) Pożyczka dla KUKE	78,2	62,4
6) Pożyczki udzielone jednostkom samorządu terytorialnego	123,8	399,8
4. Należności bieżące i zaległe z tytułu udzielonych kredytów zagranicznych	5.006,5	5.810,5
5. Należności z tytułu gwarancji i poręczeń Skarbu Państwa, w tym:	316,5	306,9
1) z tytułu poręczeń i gwarancji krajowych	306,9	296,7
2) z tytułu gwarancji zagranicznych	9,6	10,2
6. Należności z tytułu udostępnienia środków z kredytów zagranicznych podmiotom krajowym	195,2	131,8
7. Inne należności	344,8	347,3

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa w 2014 r.

10.4. Udziały w międzynarodowych instytucjach finansowych

Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych

Lp.	Organizacja	Waluta	Udziały opłacone
1.	Międzynarodowy Bank Odbudowy i Rozwoju*	USD	79 595 576,18
2.	Międzynarodowe Stowarzyszenie Rozwoju	USD	42 006 738,00
		SDR	3 879 040,00
3.	Wielostronna Agencja Gwarancji Inwestycyjnych	USD	826 648,00
4.	Międzynarodowa Korporacja Finansowa	USD	7 236 000,00
5.	Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju	EUR	80 130 000,00
6.	Bank Rozwoju Rady Europy	EUR	16 224 000,00
7.	Europejski Bank Inwestycyjny	EUR	775 045 557,32

Polska jest także członkiem Międzynarodowego Funduszu Walutowego. Na podstawie art. 5.1a Ustawy o Narodowym Banku Polskim wydatki związane z członkostwem Rzeczypospolitej Polskiej w MFW pokrywa ze środków własnych NBP. Wpłaty do MFW wykazywane są w księgach i bilansie NBP.* w tym kwota 71 636 018,56 USD została zapłacona w PLN.

11. OBCIĄŻENIA PUBLICZNOPRAWNE I ZOBOWIĄZANIA SKARBU PAŃSTWA

11.1. Zasoby majątkowe służące realizacji zadań publicznych państwa

Część zasobów majątkowych Skarbu Państwa służy realizacji zadań z zakresu sprawowania władzy publicznej.

Taką rolę według stanu prawnego na 31 grudnia 2014 roku pełnią:

- 1) majątek rzeczowy i środki finansowe państwowych jednostek sektora finansów publicznych;
- 2) zasoby majątku podmiotów o zadaniach niegospodarczych utworzonych ustawami (m.in. Lasów Państwowych, agencji i funduszy i innych, o których była mowa w rozdziałach 6 i 7), a również niektórych przedsiębiorców – przedsiębiorstw, banków i spółek, na które ustawy nakładają szczególne obowiązki o charakterze publicznym;
- 3) prawa udziałowe w spółkach wykorzystywane w polityce rządu i Ministra Skarbu Państwa dla realizacji celów publicznych dzięki zachowaniu przez Skarb Państwa pozycji właściciela decydującego o przekształceniach własnościowych albo dzięki posiadaniu szczególnych praw korporacyjnych pozwalających wywierać wpływ na kluczowe decyzje spółki;
- 4) zasoby (rezerwy w akcjach i udziałach) przeznaczone na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa oraz na nieodpłatne udostępnienie uprawnionym;
- 5) określone części przychodów z prywatyzacji lub zbywania składników majątku przeznaczone na finansowanie zadań ustawowych.

11.2. Zadania publiczne podmiotów gospodarczych

11.2.1. Zadania realizowane na podstawie ustaw

Przepisy ustawowe ustanawiając zadania publiczne określają nazwę, formę prawną i przedmiot działalności podmiotu powołanego do realizacji zadań. Niekiedy ustawy określają minimalny udział Skarbu Państwa w kapitale zakładowym i dopuszczalny udział innych akcjonariuszy. Podmioty te z reguły mogą prowadzić inną zarobkową działalność gospodarczą, jeżeli nie pozostaje ona w sprzeczności z zadaniami określonymi w ustawie.

Takie szczególne zadania wykonują:

- **Zarządy portów o podstawowym znaczeniu dla gospodarki narodowej (Gdańsk, Gdynia, Szczecin i Świnoujście)** - spółki akcyjne, w których Skarb Państwa ma co najmniej po 51% akcji i sumy głosów – utworzone przez ustawę o portach i przystaniach morskich w celu zarządzania gruntami i infrastrukturą portową¹²²;
- **Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A.** - jednoosobowa spółka akcyjna Skarbu Państwa, która organizuje oraz inspiruje przedsięwzięcia zwiększające zainteresowanie podmiotów zagranicznych inwestowaniem kapitału w Polsce;
- **Telewizja Polska S.A., Polskie Radio S.A. i regionalne rozgłośnie radia publicznego** – wykonujące zadania jednostek publicznej radiofonii i telewizji i realizujące misję publiczną, które mogą działać wyłącznie w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa¹²³;
- **Polskie Linie Kolejowe S.A.**, zarządzające liniami kolejowymi oraz pozostałą infrastrukturą kolejową określoną w przepisach o transporcie kolejowym;
- **Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.**, która prowadzi działalność w zakresie ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa¹²⁴;

¹²² Ustawa z dnia 20 grudnia 1996 r. o portach i przystaniach morskich (Dz. U. z 2010 r. Nr 33, poz. 179). Poza Skarbem Państwa akcjonariuszami Zarządów tych portów mogą być jedynie odpowiednie gminy. Przekształcenia własnościowe tych spółek będą polegać na udostępnianiu akcji uprawnionym pracownikom i sprzedaży akcji spółek świadczących usługi portowe. „Strategia rozwoju portów morskich do 2015 roku” przewiduje sukcesywne wykupywanie gruntów usytuowanych w granicach portów ze środków budżetu i przekazywanie ich spółkom Skarbu Państwa zarządzającymi portami. „Strategia...” dopuszcza także przejęcie uprawnień Ministra Skarbu Państwa w zakresie praw z akcji podmiotów zarządzających portami morskimi przez ministra właściwego do spraw gospodarki morskiej. Trzema innymi portami morskimi zarządzają spółki powołane przez właściwe gminy.

¹²³ Ustawa z dnia 29 grudnia 1992 r. o radiofonii i telewizji (Dz. U. z 2011 r. Nr 43, poz. 226, z późn. zm.).

- **Polski Rejestr Statków S.A.** – działający na rzecz bezpieczeństwa statków i ochrony środowiska morskiego, prowadzący rejestr statków¹²⁵;
- **Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.**, do którego należy prowadzenie depozytu papierów wartościowych, prowadzenie rozliczeń i rozrachunku transakcji w papierach wartościowych, prowadzenie systemu zabezpieczania płynności rozliczeń oraz wykonywanie czynności w zakresie prowadzenia systemu rejestracji, rozliczeń i rozrachunku instrumentów finansowych niebędących papierami wartościowymi¹²⁶;
- **Poczta Polska S.A.**, w której ustawowo Skarb Państwa jest jedynym akcjonariuszem, a przedmiotem działalności gospodarczej spółki jest m.in. prowadzenie działalności polegającej na świadczeniu usług pocztowych, w tym usług o charakterze powszechnym¹²⁷;
- **PP Porty Lotnicze**, przedsiębiorstwo państwowe, prowadzące działalność w zakresie rozwoju i eksploatacji portów lotniczych w Polsce służących do obsługi krajowego i międzynarodowego ruchu lotniczego¹²⁸;
- **Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.** wykonująca zadania ustalone m.in. w ustawach o restrukturyzacji finansowej przedsiębiorstw i banków, specjalnych strefach ekonomicznych, wspieraniu restrukturyzacji przemysłowego potencjału obronnego, różnych przepisach o udzielaniu pomocy na ratowanie i na restrukturyzację przedsiębiorców. Przedmiotem działalności spółki jest m.in.:
 - wspieranie procesów restrukturyzacji przedsiębiorców, między innymi w ramach pomocy finansowej, szkoleniowej i organizacyjnej; prowadzenie prac w zakresie wykorzystania środków finansowych pochodzących ze źródeł zagranicznych,
 - doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania, pełnienie funkcji inwestora w odniesieniu do restrukturyzujących się przedsiębiorców, zarządzanie mieniem i udziałami Skarbu Państwa i innych państwowych osób prawnych na zlecenie; wykonywanie na zlecenie praw z akcji i udziałów w spółkach kapitałowych; udział w tworzeniu przez organy państwowe oraz samorządowe rozwiązań prawnych i instytucjonalnych dla dalszej transformacji gospodarki, organizowanie specjalnych stref ekonomicznych, centrów innowacji, parków przemysłowych i technologicznych,
 - realizacja zadań restrukturyzacyjnych określonych przez rządowe programy strategiczne;
- **Bank Gospodarstwa Krajowego**, będący bankiem państwowym działającym na podstawie szczególnej ustawy¹²⁹, do którego należy wspieranie rządowych programów społeczno-gospodarczych oraz programów samorządności lokalnej i rozwoju regionalnego, realizowanych ze środków publicznych. Bank wykonuje również inne zadania powierzone lub przekazane wynikające z ustaw i umów zawieranych z ministrami¹³⁰. Bank specjalizuje się w obsłudze sektora publicznego i

¹²⁴ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeniach eksportowych (Dz. U. z 2015 r., poz. 489). Korporacja prowadzi rozliczenia finansowe związane z prowadzeniem ubezpieczeń eksportowych gwarantowanych przez Skarb Państwa na wyodrębnionym rachunku bankowym pod nazwą „Interes Narodowy”. Stan środków na tym rachunku na koniec 2014 r. wyniósł 98,2 mln zł.

¹²⁵ Ustawa z dnia 26 października 2000 r. o Polskim Rejestrze Statków (Dz. U. Nr 103, poz. 1098, z późn. zm.); Skarb Państwa może zbyć do 51% akcji PRS S.A..

¹²⁶ Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2014 r., poz. 94, z późn. zm.).

¹²⁷ Ustawa z dnia 5 września 2008 r. o komercjalizacji państwowego przedsiębiorstwa użyteczności publicznej „Poczta Polska” (Dz. U. Nr 180 poz. 1109).

¹²⁸ Ustawa z dnia 23 października 1987 r. o przedsiębiorstwie państwowym „Porty Lotnicze” (Dz. U. Nr 33, poz. 185, z późn. zm.). Trwają prace nad projektem ustawy o komercjalizacji PPL. Projektowana ustawa będzie zawierała elementy regulacji stanu prawnego gruntów na warszawskim Lotnisku Chopina, co podniesie wartość Przedsiębiorstwa.

¹²⁹ Ustawa z 14 marca 2003 r. o Banku Gospodarstwa Krajowego (Dz. U. z 2014 r. poz. 510 z późn. zm.)

¹³⁰ BGK obsługuje m.in. Krajowy Fundusz Drogowy, Fundusz Kredytu Technologicznego, Fundusz Pożyczek i Kredytów Studenckich, rachunek rezerw poręczeniowych, windykację należności Skarbu Państwa z tytułu umów poręczeń i gwarancji. BGK prowadzi obsługę bankową rachunków państwowych funduszy celowych,

jednostek samorządu terytorialnego, krajowego i zagranicznego długu publicznego, finansowaniu dużych projektów inwestycyjnych (np. drogowych, jest akcjonariuszem **Polskich Inwestycji Rozwojowych S.A.**), budownictwa mieszkaniowego, działalności poręczeniowo-gwarancyjnej, wspierania eksportu (w tym także jako akcjonariusz KUKA SA);

- **Polska Agencja Prasowa S.A.** - publiczna agencja prasowa, zobowiązana między innymi do upowszechniania stanowiska naczelnych organów państwa¹³¹;
- **Totalizator Sportowy Sp. z o.o.** wykonujący monopol państwa w zakresie gier liczbowych¹³²;
- **podmioty zarządzające specjalnymi strefami ekonomicznymi** – spółki, w stosunku do których Skarb Państwa albo samorząd województwa posiada większość głosów, które mogą być oddane na walnym zgromadzeniu lub zgromadzeniu wspólników¹³³;
- **Uzdrowisko Krynica-Żegiestów Spółka Akcyjna** z siedzibą w Krynicy-Zdroju jako zakład lecznictwa uzdrowiskowego który nie będzie podlegać prywatyzacji¹³⁴;
- spółki utworzone w celu przygotowania i wykonania przedsięwzięć Euro 2012¹³⁵.

11.2.2. Decyzje właścicielskie na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa

W 2014 roku kontynuowano ścieżkę konsolidacji przemysłu obronnego w oparciu o nową spółkę Skarbu Państwa pod firmą Polska Grupa Zbrojeniowa S.A. („dalej PGZ S.A.”)

W dniu 29 maja 2014 r. podpisano umowy wniesienia akcji/udziałów 11 spółek z grupy Wojskowych Przedsiębiorstw Remontowo-Produkcyjnych, Huty Stalowa Wola S.A., Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Centrum Techniki Morskiej S.A. oraz podmiotów skupionych w Agencji Rozwoju Przemysłu S.A., w tym: Wytwórni Sprzętu Komunikacyjnego „PZL-Kalisz” S.A., Fabryki Broni „Łuczniczka” – Radom sp. z o.o., Nano Carbon sp. z o.o., Funduszu Inwestycyjnego Zamkniętego Aktywów Niepublicznych MARS oraz mniejszościowego pakietu akcji Huty Stalowa Wola S.A. Rejestracja podwyższenia kapitału zakładowego PGZ S.A. nastąpiła w dniu 8 września 2014 roku.

W dniu 9 października 2014 roku odbyło się NWZ PGZ S.A., które dokonało podwyższenia kapitału zakładowego spółki o pakiety akcji/udziałów podmiotów produkcyjnych i handlowych skupionych dotychczas w Grupie Polskiego Holdingu Obronnego, tj.: Mesko S.A., Przemysłowe Centrum Optyki S.A., PIT-RADWAR SA, Zakłady Mechaniczne „Bumar-Łabędy” S.A., Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Mechanicznych „OBRUM” sp. z o.o., Stomil-Poznań S.A., Cenxin sp. z o.o., Cenrex sp. z o.o. Ponadto, zostało wniesionych 100% akcji MS Towarzystwa Funduszy Inwestycyjnych S.A. będących w posiadaniu Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. Rejestracja podwyższenia kapitału zakładowego PGZ S.A. nastąpiła w kolejnym roku, tj. 22 kwietnia 2015 roku.

11.2.3. Bezpieczeństwo energetyczne w polityce właścicielskiej

agencji wykonawczych, państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek), zgodnie z art. 196 ust. 5 ustawy o finansach publicznych. BGK od 1 maja 2011 r. dokonuje na zlecenie Ministra Finansów wszelkich czynności prawnych i faktycznych związanych z przyjmowaniem wolnych środków - agencji wykonawczych, Narodowego Funduszu Zdrowia, innych państwowych osób prawnych utworzonych na podstawie odrębnych ustaw w celu wykonywania zadań publicznych (z wyłączeniem przedsiębiorstw, instytutów badawczych, banków i spółek) oraz państwowych funduszy celowych - w depozyt lub zarządzanie oraz ich zwrotem, co jest przejawem tzw. konsolidacji środków publicznych.

¹³¹ Ustawa z dnia 31 lipca 1997 r. o Polskiej Agencji Prasowej (Dz.U. Nr 107, poz. 687, z późn. zm.). W PAP S.A. Skarb Państwa ma zachować co najmniej 51% akcji.

¹³² Ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz.U. z 2015 r., poz.612).

¹³³ Ustawa z dnia 20 października 1994 r. o specjalnych strefach ekonomicznych.(Dz. U. 2007 r. Nr 42, poz.274).

¹³⁴ Ustawa z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych (Dz. U. z 2012 r. poz. 651 i poz. 742). Rozporządzenie Ministra Skarbu Państwa z dnia 21 listopada 2012 r. w sprawie wykazu zakładów lecznictwa uzdrowiskowego prowadzonych w formie jednoosobowych spółek Skarbu Państwa, które nie będą podlegać prywatyzacji (Dz.U. poz.1332).

¹³⁵ Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o przygotowaniu finałowego turnieju Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012 (Dz. U. z 2010 Nr 26, poz. 133, z późn. zm.).

Politykę energetyczną Polski do 2030 roku (dalej „*Polityka energetyczna do roku 2030*”) określa uchwała Rada Ministrów z 10 listopada 2009 r.¹³⁶ wskazująca m.in. kierunki oddziaływania organów właścicielskich na spółki sektora energetycznego. W 2014 roku prowadzone były prace nad przygotowaniem Polityki energetycznej Polski do 2050 roku.

Sektor elektroenergetyczny

Polityka energetyczna do roku 2030 przewiduje utrzymanie przez Skarb Państwa większościowego pakietu akcji w PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. oraz kontrolnego, na poziomie pozwalającym zachować władztwo korporacyjne Skarbu Państwa, pakietu akcji w spółce Tauron Polska Energia S.A. Utrzymanie nadzoru właścicielskiego Skarbu Państwa ma na celu prowadzenie aktywnego nadzoru nad polityką inwestycyjną oraz efektywnością ekonomiczną tych podmiotów.

Spółka Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A., z uwagi na znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju, nie będzie podlegała prywatyzacji¹³⁷.

Sektor górnictwa węgla kamiennego

Przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 31 lipca 2007 r. Program działalności górnictwa węgla kamiennego w Polsce w latach 2007 – 2015 za kluczowy cel polityki Państwa w stosunku do sektora uznaje zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju poprzez zaspokojenie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób technicznie i ekonomicznie uzasadniony, przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska. Struktura wytwarzania energii elektrycznej w Polsce w zdecydowanej większości oparta jest na paliwach konwencjonalnych tj. węgiel kamienny 51% oraz węgiel brunatny 35%.

Priorytetem obecnej polityki Państwa w stosunku do sektora górnictwa węgla kamiennego jest racjonalne i efektywne gospodarowanie złożami węgla znajdującymi się na terytorium RP, tak aby zasoby te służyły kolejnym pokoleniom Polaków. W tym celu zakładane są przekształcenia organizacyjne sektora. Aby zwiększyć efektywność ekonomiczną spółek i efektywność zarządzania w uzasadnionych ekonomicznie przypadkach, dopuszcza się możliwość zmian konsolidacyjnych w zakresie przekształceń strukturalnych i kapitałowych spółek węglowych.

Bierze się pod uwagę również tworzenie związków organizacyjno-kapitałowych na bazie spółek węglowych i/lub kopalń oraz spółek produkujących energię i sieci przesyłowych, po uzgodnieniu ze stroną społeczną zainteresowanych podmiotów.

Prywatyzacja spółek sektora górnictwa węgla kamiennego może być prowadzona w warunkach makroekonomicznych gwarantujących korzystne ulokowanie emitowanych papierów.

Z dniem 4 lutego 2015 r. weszła w życie *ustawa z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw*¹³⁸, na mocy, której nadzór właścicielski nad przedsiębiorstwami górnictwami ponownie sprawuje minister właściwy do spraw Skarbu Państwa.

Sektor gazowniczy

OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A., z uwagi na znaczenie dla bezpieczeństwa energetycznego kraju nie będzie podlegał prywatyzacji.

Polityka energetyczna do roku 2030 przewiduje wykorzystanie instrumentów polityki właścicielskiej do:

1. zachęcania Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A. do inwestycji w złoża krajowe;
2. zabezpieczenia interesów Skarbu Państwa w spółce EuRoPol Gaz S.A. w ramach uprawnień właścicielskich wynikających z posiadanych akcji PGNiG S.A. oraz uprawnień osobistych przysługujących Skarbowi Państwa zgodnie ze statutem spółki PGNiG S.A.

¹³⁶ *Obwieszczenie Ministra Gospodarki w sprawie polityki energetycznej państwa do 2030 r. z dnia 21 grudnia 2009 r. (M.P. z 2010 r. Nr 2, poz. 11)*

¹³⁷ *Nadzór i nad operatorem systemu przesyłowego energii elektrycznej należy do Ministra Gospodarki.*

¹³⁸ *Ustawa z dnia 22 stycznia 2015 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu górnictwa węgla kamiennego w latach 2008-2015 oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2015 r.)*

3. ewentualnego dokapitalizowania PGNiG S.A. poprzez wniesienie do niej akcji innych podmiotów, gdy wymagać tego będzie bezpieczeństwo energetyczne Polski.

Sektor paliwowo - naftowy

Dokumenty Rady Ministrów określające politykę Rządu Rzeczypospolitej Polskiej wobec sektora naftowego (*Polityka Rządu RP dla przemysłu naftowego w Polsce; Polityka energetyczna do roku 2030*) w części dotyczącej polityki właścicielskiej przewidują pozostawienie przez Skarb Państwa co najmniej dotychczasowego udziału w kapitale zakładowym PKN ORLEN S.A., oraz pozostanie przez Skarb Państwa jedynym akcjonariuszem PERN „Przyjaźń” S.A., OLPP Sp. z o.o.

11.2.4. Szczególne zasady prywatyzacji i restrukturyzacji spółek

Polskie Koleje Państwowe S.A., restrukturyzowane są zgodnie z ustawą o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego *Polskie Koleje Państwowe*¹³⁹.

Spółka pełni dominującą rolę w Grupie PKP, którą tworzą spółki zarządzające infrastrukturą kolejową, spółki przewozowe i inne spółki świadczące usługi na rzecz spółek grupy. Do jej podstawowych zadań należą:

- realizacja procesów restrukturyzacji,
- zagospodarowanie zbędnego majątku,
- zarządzanie płynnością finansową spółek Grupy PKP,
- koordynacja przedsięwzięć związanych z rozwojem spółek Grupy PKP,
- przygotowanie projektów prywatyzacyjnych dla spółek Grupy,

W celu wykonania tych zadań PKP S.A. powinna uregulować stan prawny posiadanych składników majątkowych i sukcesywnie wносить je jako aporty do spółek.

Spółki utworzone przez PKP S.A. mogą podlegać prywatyzacji, z wyjątkiem spółki PKP PLK S.A., której akcje będące własnością PKP S.A. mogą być zbywane wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa. (w październiku 2013 r. na GPW PKP S.A. zbyły mniejszościowy pakiet akcji PKP Cargo S.A., zaś w czerwcu 2014 r. PKP S.A. dokonała zbycia kolejnej transzy akcji tej Spółki, na dzień 31.12.2014 r. udział PKP S.A. w kapitale zakładowym PKP Cargo S.A. stanowił 33,01%). Przychody PKP ze sprzedaży akcji i udziałów będą w pierwszej kolejności przeznaczone na spłatę zadłużenia PKP S.A.

Akcje **Krajowej Spółki Cukrowej S.A. z siedzibą w Toruniu** (dalej „KSC”) nie podlegające nieodpłatnemu udostępnieniu dla uprawnionych pracowników i plantatorów mogą zostać zbyte przez Ministra Skarbu Państwa wyłącznie plantatorom buraków cukrowych związanych umowami kontraktacji z KSC oraz pracownikom spółki¹⁴⁰.

11.3. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Na mocy art. 25 ustawy o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne¹⁴¹, został utworzony zasób majątkowy Skarbu Państwa jako alternatywne, obok budżetu państwa, źródło spłaty poręczonych i gwarantowanych przez Skarb Państwa kredytów¹⁴². Na zasób składają się akcje i udziały uzyskane w wyniku dochodzenia przez ministra finansów, w imieniu Skarbu Państwa, wierzytelności z tytułu udzielonych poręczeń i gwarancji oraz akcje i udziały w spółkach stanowiące własność Skarbu Państwa wyodrębnione przez Radę Ministrów do 17 lipca 2009 r.

¹³⁹ Ustawa z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe” (Dz. U. z 2014 r., poz.1160).

Polskie Koleje Państwowe S.A., utworzyły spółki, wnosząc do nich składniki materialne wyodrębnione z przedsiębiorstwa. Akcje i udziały spółek utworzonych przez PKP S.A. – z wyjątkiem spółki PKP Polskie Linie Kolejowe S.A. – mogą być zbywane. Nie podlega sprzedaży mienie wchodzące w skład linii kolejowych o znaczeniu państwowym, będące własnością PKP S.A., PLK S.A. lub Skarbu Państwa.

¹⁴⁰ Ustawa z dnia 26 sierpnia 1994 r. o przekształceniach własnościowych w przemyśle cukrowniczym (Dz. U. Nr 98, poz. 473, z późn. zm.).

¹⁴¹ Ustawa z dnia 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (Dz. U. z 2015 r. poz.1052).

¹⁴² O należnościach Skarbu Państwa z tytułu poręczeń lub gwarancji spłaty kredytów zob. w części 10.3.

Tab. 11.1. Zasób majątkowy na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa

Nazwa podmiotu	Akcje udziały stanowiące rezerwę na poręczenia i gwarancje
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	1 240 000
Chłodnia Szczecińska Sp. z o.o.	7 440
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	930 786
Lubinex Sp. z o.o.	16 168
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	321 843
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno-Spożywcze	53 070
Przedsiębiorstwo Produkcyjno – Handlowe FERMA-POL Sp. z o.o.	38 148
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp .z o.o.	100 800
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	6 171
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	627 900
Zakłady Przemysłu Ciągnikowego URSUS S.A.	3 388 657
Zakłady Przemysłu Wełnianego "WELUX" S.A.	110 106
Zakłady Przemysłu Wełnianego 9 MAJA S.A.	40 586
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	230 785

Akcje i udziały składające się na zasób zbywa minister właściwy do spraw Skarbu Państwa w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych. Środki pochodzące ze zbycia tych papierów wartościowych, a także z opłat prowizyjnych od udzielonych gwarancji i poręczeń oraz przychodów z prywatyzacji w wysokości stanowiącej 0,5% łącznej kwoty poręczeń i gwarancji udzielonych w roku poprzednim, wpływają na rachunek rezerw poręczeniowych i gwarancyjnych Skarbu Państwa.

Na dzień 31 grudnia 2014 r. Minister Finansów nie dysponował środkami zgromadzonymi na ww. rachunku i stan rachunku wyniósł 0 zł w związku z przekazaniem ich w pełnej wysokości, tj. **1.020.277.794 zł** na finansowanie potrzeb pożyczkowych budżetu państwa oraz zarządzanie długiem Skarbu Państwa, będących skutkiem nowelizacji ustawy o poręczeniach i gwarancjach (na 31 grudnia 2013 – 932 933 797 zł).

Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń

Tytuł	31.12.2011	31.12.2012	31.12.2013	31.12.2014
	w mln zł			
Poręczenia i gwarancje krajowe	34.615,9	37.843,9	37 818,3	31 990,7
Gwarancje zagraniczne	59.687,8	59.609,5	67 028,8	78 840,8
łącznie	94.303,7	97.453,4	104 847,1	110 831,5

(łączna kwota ewentualnych wypłat z budżetu w przypadku, gdyby kredytobiorcy nie wywiązali się ze spłaty poręczonych lub gwarantowanych kredytów).

Źródło: Dane Ministerstwa Finansów.

Na podstawie odrębnych przepisów szczególnych Skarb Państwa jest gwarantem i poręczycielem zobowiązań PKP S.A. Na zabezpieczenie ewentualnych wierzytelności, zgodnie z art. 32 ust. 15 ustawy z dnia 8 września 2000 r. o komercjalizacji, restrukturyzacji i prywatyzacji przedsiębiorstwa państwowego „Polskie Koleje Państwowe”, PKP SA przewłaszczyła na rzecz Skarbu Państwa, reprezentowanego przez Ministra Finansów, akcje lub udziały w spółkach zależnych¹⁴³.

Z tytułu przewłaszczenia Skarb Państwa nie wykonuje uprawnień właścicielskich z akcji PKP SA¹⁴⁴. Zgodnie z zawartymi umowami prawa i obowiązki zarówno majątkowe jak i korporacyjne w

¹⁴³ Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 22 grudnia 2010 r. w sprawie określenia spółek utworzonych przez Polskie Koleje Państwowe S.A., których akcje lub udziały zostaną przeznaczone na zabezpieczenie wierzytelności Skarbu Państwa z tytułu poręczeń i gwarancji (Dz. U. Nr 258, poz. 1757).

¹⁴⁴ Art. 1b ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa (Dz. U. z 2012r., poz. 1224).

tych spółkach (wykonywanie prawa głosu, podział zysku) przysługują Polskim Kolejom Państwowym S.A., przy czym Minister Finansów: wyraża pisemną, uprzednią zgodę na zaciąganie przez ww. Spółki zobowiązań lub rozporządzanie prawami o wartości przekraczającej jednorazowo równowartość 100 mln zł (w przypadku PKP PLK S.A. 200 mln zł); wyraża zgodę na zmiany Statutów lub Umów Spółek, z wyłączeniem zmian wynikających z podwyższenia kapitału zakładowego; wyznacza jedną osobę do składu Rady Nadzorczej.

11.4. Zobowiązania wobec pracowników, rolników i rybaków

W razie zbycia przez Skarb Państwa akcji spółki powstałej w wyniku komercjalizacji przedsiębiorstwa państwowego na zasadach ogólnych lub w przypadku połączenia spółki powstałej w wyniku komercjalizacji z inną spółką, podziału tej spółki, jej przekształcenia lub wniesienia akcji do innej spółki Skarbu Państwa, uprawnionym pracownikom przysługuje prawo do nieodpłatnego nabycia do 15% akcji lub udziałów spółki objętych przez Skarb Państwa w dniu wpisania spółki do rejestru. Takie samo prawo przysługuje pracownikom przedsiębiorstw zlikwidowanych w celu wniesienia do spółki. Analogiczne prawa mają rolnicy lub rybacy dostarczający przedsiębiorstwu surowiec¹⁴⁵.

Na wywiązanie się z tego zobowiązania Ministerstwo Skarbu Państwa utworzyło rezerwę akcji i udziałów (zob. w R.8.).

11.5. Zaplanowane w budżecie państwa przychody z prywatyzacji

Planowane kwoty oraz przeznaczenie przychodów z prywatyzacji określa ustawa budżetowa¹⁴⁶.

Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji

Tytuł	Plan [tys. zł]	Wykonanie [tys. zł]
Przychody ogółem	3 700 000	1 003 661
<i>Prywatyzacja pośrednia</i>	<i>3 686 000</i>	<i>980 525</i>
<i>Prywatyzacja bezpośrednia</i>	<i>14 000</i>	<i>21 428</i>
<i>Pozostałe przychody</i>	<i>-</i>	<i>1 709</i>

Źródło: Sprawozdanie z wykonania budżetu państwa za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2014 r.

11.6. Przeznaczenie przychodów z prywatyzacji na realizację celów ustawowych

Na podstawie ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji lub innych ustaw szczególnych z części przychodów uzyskanych z prywatyzacji tworzy się państwowe fundusze celowe. Dysponentami tych Funduszy są właściwi ministrowie.

11.6.1. Cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli

Państwowy fundusz celowy pn. Fundusz Reprywatyzacji został utworzony na podstawie art. 56 ust. 1 pkt. 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz. U. z 2015 r. poz. 747). Na rachunku Funduszu gromadzone są środki pochodzące ze sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji oraz odsetki od tych środków z przeznaczeniem na cele związane z zaspakajaniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa. Minister Skarbu Państwa dokonuje wypłaty odszkodowań na podstawie tytułów prawnych tj.: decyzji administracyjnych, wyroków oraz ugód sądowych przekazanych do realizacji przez organy, przed którymi toczą się postępowania, bądź reprezentujące Skarb Państwa przed sądami we właściwych postępowaniach o ustalenie odszkodowania z tytułu przejęcia mienia niezgodnie z obowiązującymi na datę przejęcia przepisami prawa.

Przychody Funduszu w 2014 r. zostały zrealizowane w kwocie 133 022 tys. zł, w tym: pochodzące ze sprzedaży 5% akcji należących do Skarbu Państwa w każdej ze spółek powstałych w wyniku komercjalizacji w kwocie 3 072 tys. zł.; odsetki od środków zgromadzonych na rachunku Funduszu Reprywa-

¹⁴⁵ Ustawa z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji art. 36.1. i 37.1 (Dz. U. 2015 r., poz. 747), a także inne ustawy szczególne przyznające podobne uprawnienia.

¹⁴⁶ Art. 56 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 30 sierpnia 1996 r. o komercjalizacji i prywatyzacji (Dz.U. 2015 r., poz. 747).

tyzacji w kwocie 128 254 tys. zł. oraz przychody w kwocie 1 696 tys. zł z tytułu zwrotów wypłaconych odszkodowań ze środków Funduszu, w wyniku pozytywnie rozpatrzonych kasacji pozwanego przez Sąd Najwyższy (art. 411 pkt 1 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.).

Wydatki Funduszu w 2014 roku zostały zrealizowane w kwocie 413 976 tys. zł. Na wydatki Funduszu Reprywatyzacji złożyły się: wydatki na cele związane z zaspokojeniem roszczeń byłych właścicieli mienia przejętego przez Skarb Państwa w kwocie 212 612 tys. zł;; dotacje przekazane z państwowych funduszy celowych na realizację zadań bieżących dla jednostek sektora finansów publicznych w kwocie 170 543 tys. zł. ; odsetki ustawowe od wyroków sądowych w kwocie 29 391 tys. zł;; koszty postępowań sądowych w kwocie 1 376 tys. zł;; kary i odszkodowania wypłacone na rzecz osób fizycznych tj. wypłaty równowartości mienia przejętego przez Skarb Państwa w wyniku orzeczenia przepadku lub konfiskaty, za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego zrealizowano w kwocie 54 tys. zł,

Stan Funduszu Reprywatyzacji na 31.12.2014 r. wynosił **5 179 mln zł.**

11.6.2. Pomoc na restrukturyzację przedsiębiorców

Minister Skarbu Państwa zgodnie z ustawą o zasadach wykonywania uprawnień przysługujących Skarbowi Państwa jest dysponentem państwowego funduszu celowego pn. Fundusz Restrukturyzacji Przedsiębiorców (dalej „FRP”). Środki gromadzone w Funduszu pochodzą z 15% odpisu uzyskiwanego z corocznych przychodów z prywatyzacji zgodnie z art. 56 ust.1 pkt 2 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji oraz z odsetek od tych środków. Przychody Funduszu w 2014 r, wyniosły **234 601 tys. zł.**

Ze środków znajdujących się na rachunku FRP Minister Skarbu Państwa ma możliwość udzielania przedsiębiorcom pomocy publicznej na ratowanie i restrukturyzację, wsparcia finansowego niebędącego pomocą publiczną, a także realizacji innych zadań określonych w odrębnych przepisach. Ponadto zgodnie z art. 56 ust. 5 ustawy o komercjalizacji i prywatyzacji za środków FRP Minister Skarbu Państwa corocznie podwyższa kapitał zakładowy Agencji Rozwoju Przemysłu S.A. o kwotę stanowiącą 1/3 przychodów Funduszu (należność wobec ARP z tego tytułu za rok 2014 wyniosła 67 077 tys. zł.

Stan funduszu na koniec roku 2014 wynosił **1 344 mln zł.**

11.6.3. Cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej

Na cele związane z rozwojem nauki i technologii polskiej przeznaczają się 2% przychodów z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków. Środki te wspierają szczególnie ważne kierunki badań naukowych lub prac rozwojowych określone w założeniach polityki naukowo-technicznej państwa, inwestycje służące potrzebom badań naukowych lub prac rozwojowych oraz promocję i upowszechnianie nauki.

Środki te tworzą Fundusz Nauki i Technologii Polskiej, a ich dysponentem jest minister właściwy do spraw nauki. W 2014 r. na konto Funduszu przekazano **20,1 mln zł.**

11.7. Inne rozdysonowanie przychodów z prywatyzacji

Przychody ze sprzedaży niektórych¹⁴⁷ należących do Skarbu Państwa akcji i udziałów minister właściwy do spraw Skarbu Państwa przekazuje na finansowanie zadań ministra właściwego do spraw pracy na rzecz przeciwdziałania bezrobociu. Z tego tytułu przekazano w 2014 r. 3,5 mln zł.

Przychody ze sprzedaży akcji/udziałów spółek przemysłowego potencjału obronnego Minister Skarbu Państwa przekazuje do dyspozycji ministra właściwego do spraw gospodarki oraz Ministra Obrony Narodowej, z przeznaczeniem na wsparcia restrukturyzacji spółek przemysłu obronnego. W 2014 r. nie dokonano prywatyzacji spółek przemysłu obronnego

Na Fundusz Skarbu Państwa¹⁴⁸ przekazano z przychodów z prywatyzacji **20,1 mln zł.**

¹⁴⁷ Akcje te stanowią do 1 kwietnia 2002 r. rezerwę na cele uwłaszczenia. Minister właściwy do spraw pracy może przekazać uzyskane środki do Funduszu Pracy lub Banku Gospodarstwa Krajowego - z przeznaczeniem na wypłatę pożyczek dla osób fizycznych podejmujących działalność gospodarczą (przy czym środki pochodzące ze zwrotu pożyczek BGK zwraca na wyodrębniony rachunek ministra właściwego do spraw pracy).

¹⁴⁸ Na rachunku Funduszu Skarbu Państwa gromadzi się 2% przychodów uzyskanych z prywatyzacji w danym roku budżetowym oraz odsetki od tych środków, z przeznaczeniem na pokrycie kosztów prywatyzacji, gospoda-

Fundusz Rezerwy Demograficzne¹⁴⁹ został zasilony kwotą 400,3 mln zł.

Na Rachunek Rezerw Poręczeniowych i Gwarancyjnych Skarbu Państwa w Banku Gospodarstwa Krajowego do dyspozycji ministra finansów przekazano 54,8 mln zł.

11.8. Zadłużenie Skarbu Państwa

Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (wg nominalu w mln zł)	Stan na dzień		
	31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014
	793 853,7	838 025,4	779 938,4
I. Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	542 969,9	584 273,0	503 079,0
II. Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	250 883,8	253 752,3	276 859,4
Kurs przyjęty do obliczeń (EUR/PLN)	4,0882	4,1472	4,2623
Kurs przyjęty do obliczeń (USD/PLN)	3,0996	3,0120	3,5072

Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta

Zadłużenie Skarbu Państwa ogółem (według nominalu w mln zł)	Stan na dzień		
	31 XII 2012	31 XII 2013	31 XII 2014
	793 853,7	838 025,4	779 938,4
Zadłużenie krajowe Skarbu Państwa	361 478,4	403 314,7	323 045,9
Zadłużenie zagraniczne Skarbu Państwa	432 375,3	434 710,7	456 892,6

Źródło: Ministerstwo Finansów.

Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych

Waluta	Udziały nieopłacone wymagalne na 31.12.2014	Zobowiązania wynikające ze statutów do zapłacenia na żądanie
USD	1 195 648	1 251 228 002
SDR	2 358 700	-
EUR	51 746 000	4 987 725 475

Dane NBP

11.9. Rekompensaty, odszkodowania i świadczenia od Skarbu Państwa

11.9.1. Z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej

Prawo do rekompensaty z tytułu pozostawienia mienia poza obecnymi granicami państwa polskiego w wysokości równej 20 % wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej w wyniku wypędzenia z byłego terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub jego opuszczenia w związku z wojną rozpoczętą w 1939 r., przysługuje właścicielowi, który był w dniu 1 września 1939 r. obywatelem polskim, zamieszkiwał w tym dniu na byłym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz posiada obywatelstwo polskie.

W przypadku śmierci właściciela nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej, prawo do rekompensaty przysługuje wszystkim spadkobiercom albo niektórym z nich, wskazanym przez pozostałych spadkobierców, jeżeli posiadają obywatelstwo polskie¹⁵⁰.

rowania mieniem Skarbu Państwa, podwyższenie kapitału zakładowego spółek z udziałem Skarbu Państwa oraz na wykonywanie przez Ministra Skarbu Państwa innych zadań. Nadwyżka podlega przekazaniu na przychody budżetu państwa.

¹⁴⁹ Ustawa z dnia 9 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. (Dz.U. nr 14, poz. 75)

¹⁵⁰ Ustawa z dnia 8 lipca 2005 r. o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2014 r. poz. 1090). Dla zasadniczej grupy właścicieli ostateczny termin składania wniosków o stwierdzenie prawa do rekompensaty upłynął 31 grudnia 2008 r. W roku 2014 grupę uprawnionych nieznacznie rozszerzono (Ustawa z dnia 12 grudnia 2013 r. o zmianie ustawy o realizacji prawa do rekompensaty z tytułu pozostawienia nieruchomości poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej Dz. U. nr 2014 poz. 195) i nowe wnioski można było składać do października 2014.

Na realizację rekompensat w formie świadczenia pieniężnego¹⁵¹, wypłacanego ze środków Funduszu Rekompensacyjnego, przeznaczane są przychody ze sprzedaży nieruchomości pochodzących z Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, z ich częściami składowymi, o łącznej powierzchni nie mniejszej niż 400.000 ha oraz odsetki od wolnych środków przekazanych w zarządzenie zgodnie z przepisami o finansach publicznych.

W roku 2014 przychody ogółem Funduszu Rekompensacyjnego wyniosły 405,3 mln zł, z czego 392,5 mln zł pochodziło ze sprzedaży nieruchomości Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa, a 12,8 mln zł z odsetek.

Wypłat świadczeń pieniężnych dokonuje Bank Gospodarstwa Krajowego. W 2014 roku wypłacono łącznie 4 514 rekompensat na kwotę 553 336 tys. zł. Stan Funduszu na koniec roku wynosił 352 793 tys. zł. Wg stanu na koniec grudnia 2014 r. w urzędach wojewódzkich znajdowało się 52,4 tys. nierozpatrzonej wniosków w sprawie potwierdzenia prawa do rekompensaty. Szacuje się, że pozostała do realizacji wielkość rekompensat wynikająca ze zgłoszonych roszczeń wyniesie co najmniej 5 mld zł.

11.9.2. Dla osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego

Jeżeli sąd stwierdzi nieważność orzeczenia wydanego przez polskie organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości lub przez organy pozasądowe w okresie od rozpoczęcia ich działalności na ziemiach polskich, począwszy od 1 stycznia 1944 r. do 31 grudnia 1956 r., jeżeli czyn zarzucony lub przypisany był związany z działalnością na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego, jak również orzeczenia wydanego za opór przeciwko kolektywizacji wsi i obowiązkowym dostawom, osobie, wobec której stwierdzono nieważność orzeczenia, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę. Zadośćuczynienia za krzywdę wypłaca Ministerstwo Sprawiedliwości.

Osobie uprawnionej zwraca się mienie, którego przepadek lub konfiskatę orzeczono na rzecz Skarbu Państwa, oraz przedmioty zatrzymane w toku postępowania jeżeli znajdują się one w posiadaniu państwowej jednostki organizacyjnej. W razie niemożności zwrotu - ich równowartość wypłaca się ze środków Funduszu Reprywatyzacji¹⁵².

W roku 2014 zrealizowano cztery odszkodowania za mienie przejęte za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego.

¹⁵¹ Prawo do rekompensaty może być także zrealizowane w formie zaliczenia wartości nieruchomości pozostawionych poza obecnymi granicami Rzeczypospolitej Polskiej na poczet: a) ceny sprzedaży nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa, b) ceny sprzedaży prawa użytkowania wieczystego przysługującego Skarbowi Państwa, c) opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości gruntowych stanowiących własność Skarbu Państwa i ceny sprzedaży położonych na nich budynków oraz innych urządzeń lub lokali, d) opłaty za przekształcenie prawa użytkowania wieczystego w prawo własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa.

¹⁵² Ustawa z dnia 23 lutego 1991 r. o uznaniu za nieważne orzeczeń wydanych wobec osób represjonowanych za działalność na rzecz niepodległego bytu Państwa Polskiego (Dz. U. z 2014 r. poz. 1851).

12. ZESTAWIENIE ZBIORCZE MIENIA SKARBU PAŃSTWA

Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa (w mln zł)

a) Mienie wykorzystywane przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzone Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa

Składniki	31 XII 2013	31 XII 2014
1. Zabytki	bez wyceny	bez wyceny
2. Zasoby naturalne	bez wyceny	bez wyceny
3. Grunty	348 790	388 915
4. Budynki (bez tych, którymi gospodarują starostowie), budowle i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	220 712	201 209
Drogi, mosty i wiadukty*	172 618	184 484
Melioracje**	14 917	14 865
5. Środki trwałe w budowie i zaliczki na środki trwałe w budowie	50 563	37 491
6. Wartości niematerialne i prawne	425	500
7. Urządzenia techniczne i maszyny	6 022	6 101
8. Środki transportu	10 820	9 206
9. Inne środki trwałe	2 740	2 711
10. Należności długoterminowe	1 883	5 391
11. Udziały i akcje	162 466	135 733
12. Inne aktywa długoterminowe	118	80
13. Długoterminowe rozliczenia	13	13
14. Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	28	16
15. Zapasy	24 019	24 361
16. Rezerwy strategiczne i zapasy agencyjne	2 389	2 374
17. Należności i rozszczenia krótkoterminowe	21 791	27 955
18. Środki pieniężne	28 139	33 583
19. Krótkoterminowe papiery wartościowe	2	21
20. Rozliczenia międzyokresowe	162	8 001
21. Należności budżetu ewidencjonowane przez Ministra Finansów	89 144	111 492

b.) Prawa majątkowe z tytułu wkładu majątkowego Skarbu Państwa

1. Agencje wykonawcze	416	300
2. Instytucje gospodarki budżetowej	1 703	962
3. Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych	458	376
4. Instytucje kultury	2 154	2 108
5. Samodzielne publiczne zakłady opieki zdrowotnej	1 015	929
6. Uczelnie publiczne	31 790	33 460
7. Agencje, fundacje, fundusze i inne państwowe osoby prawne realizujące szczególne niegospodarcze zadania ustawowe	15 688	16 796
8. Jednostki ubezpieczeń społecznych	-13 498	-21 795
- w tym: Fundusz Ubezpieczeń Społecznych	-31 885	-40 322
9. Przedsiębiorstwa państwowe	2 160	2 057
10. Instytuty badawcze	4 478	3 839
11. Parki narodowe	9 255	9 296
12. Polska Akademia Nauk	1 135	1 072
13. Bank Gospodarstwa Krajowego	8 079	9 547

*Obejmuje także drogi krajowe i obiekty drogowe w miastach na prawach powiatu.

**Wartość nieujmowana w bilansach jednostek

Wartości składników majątku wykorzystywanego przez państwowe jednostki organizacyjne i powierzonego Agencjom wykonującym zadania z zakresu gospodarowania składnikami majątku Skarbu Państwa, nie ukazane w częściach szczegółowych przedstawiono w Załączniku (Tab. 13.2.).

Przyjęte zasady wyceny powodują, że poszczególne wartości są niewspółmierne, a w związku z tym podanie łącznej wartości mienia Skarbu Państwa wyrażonej w jednej kwocie obarczone jest dużym ryzykiem.

13. ZAŁĄCZNIKI

13.1. Załączniki do rozdziału 4

Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw
a) wg grup rejestrowych

Województwo	Zasób Własności Rolnej Skarbu Państwa	Grunty Państwowego Gospodarstwa Leśnego	Grunty w trwałym zarządzie państwowych jednostek organizacyjnych	Zasób nieruchomości Skarbu Państwa	Grunty Agencji Mienia Wojskowego	Grunty Wojskowej Agencji Mieszkańcowej	Pozostałe grunty Skarbu Państwa	Grunty Skarbu Państwa przekazane w użytkowanie wieczyste			
								osób fizycznych	państwowych osób prawnych	spółdzielni mieszkaniowych	pozostałych osób
Dolnośląskie	201 861	586 778	21 915	12 267	600	567	11 379	3 466	24 732	42	21 361
Kujawsko-Pomorskie	87 535	382 992	26 851	17 511	75	27	25 910	2 029	6 286	44	8 547
Lubelskie	38 929	326 688	26 938	10 005	117	359	29 744	1 091	18 784	42	9 693
Lubuskie	112 053	711 231	13 269	7 459	178	121	13 536	935	8 228	7	13 704
Łódzkie	16 756	252 170	10 722	7 192	83	29	37 884	1 548	5 299	48	7 005
Małopolskie	11 876	190 131	45 343	18 103	44	26	23 560	1 300	9 707	56	9 612
Mazowieckie	28 968	426 209	60 404	27 969	842	253	34 326	1 733	26 943	85	10 895
Opolskie	69 413	244 565	14 292	5 712	393	87	2 776	1 085	4 331	16	7 299
Podkarpackie	26 895	501 451	34 430	4 639	42	25	17 867	942	40 830	65	14 507
Podlaskie	30 766	388 640	19 771	6 016	54	0	37 160	1 041	43 409	6	11 211
Pomorskie	95 932	616 835	33 926	17 130	394	290	27 084	947	32 522	22	8 856
Śląskie	34 516	319 010	15 008	23 058	132	12	26 189	3 880	10 208	609	21 265
Świętokrzyskie	11 420	233 036	8 379	2 685	2	12	19 150	823	3 616	31	13 399
Warmińsko-Mazurskie	157 183	756 705	75 590	4 367	270	58	74 950	1 633	7 643	14	5 759
Wielkopolskie	189 349	690 140	20 285	51 443	261	74	51 221	3 424	18 511	48	12 846
Zachodniopomorskie	290 596	848 544	81 095	34 858	636	357	16 629	1 474	25 895	50	6 160
Skarb Państwa razem	1 404 048	7 475 125	508 218	250 414	4 124	2 297	449 365	27 351	286 944	1 185	182 119

b) wg użytków

L.p.	Województwo	Razem użytki rolne	Razem użytki leśne i grunty zadrzewione	Razem grunty zabudowane i zurbanizowane	Tereny komunikacyjne	Wody	Razem użytki ekologiczne, tereny różne, nieużytki	Razem	Udział SP w powierzchni województwa/ kraju
1	Dolnośląskie	225 266	590 264	12 977	19 777	16 319	20 294	884 897	44,4%
2	Kujawsko-Pomorskie	95 507	382 817	6 423	20 145	43 030	18 182	566 104	31,5%
3	Lubelskie	51 051	355 369	4 261	20 295	16 880	14 707	462 563	18,4%
4	Lubuskie	123 617	698 565	3 721	12 734	23 753	18 197	880 587	62,9%
5	Łódzkie	33 232	259 076	5 887	20 369	10 154	10 055	338 773	18,6%
6	Małopolskie	25 736	234 362	8 776	15 286	17 084	8 267	309 511	20,4%
7	Mazowieckie	50 463	470 959	12 261	29 906	39 818	14 305	617 712	17,4%
8	Opolskie	77 220	242 910	4 790	8 558	12 184	4 436	350 098	37,2%
9	Podkarpackie	46 527	549 029	74 621	12 756	18 286	10 447	711 666	39,9%
10	Podlaskie	39 151	402 047	2 392	13 299	26 336	54 963	538 188	26,7%
11	Pomorskie	112 102	606 067	5 833	16 532	67 932	26 044	834 510	45,6%
12	Śląskie	53 460	323 283	23 395	29 010	15 951	8 786	453 885	36,8%
13	Świętokrzyskie	18 479	241 952	4 185	15 208	7 911	4 851	292 586	25,0%
14	Warmińsko-Mazurskie	172 973	716 468	3 230	13 948	136 593	41 265	1 084 477	34,9%
15	Wielkopolskie	233 361	700 482	7 900	34 644	38 434	22 936	1 037 757	34,8%
16	Zachodniopomorskie	275 817	821 097	8 703	15 970	115 349	69 406	1 306 342	57,1%
Skarb Państwa razem		1 633 962	7 594 747	189 355	298 437	606 014	347 141	10 669 656	34,12%

Źródło: Krajowy Wykaz Gruntów.

13.2. Załącznik do Rozdziałów 6 i 7

Tab. 13.2. Wartość grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych

Składniki	Urzędy i instytucje centralne		Urzędy i instytucje wojewódzkie	Zasób WRSP	WAM	AMW	ARM	PGL Lasy Państwowe	Ogółem 31 XII 2014	Ogółem 31 XII 2013
	razem	w tym placówki zagraniczne								
Wartości niematerialne i prawne	456 047		24 979	18	3 628	231	323	14 379	500 409	424 598
Grunty	44 548 571	576 458	714 949	5 643 217	674 073	499 662	42 602	108 227	52 156 818	50 877 833
Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	189 938 856	1 682 818	2 402 712	660 533	2 302 666	317 035	71 848	5 644 386	201 208 649	186 301 550
Urządzenia techniczne i maszyny	5 658 687		250 101	7 196	8 049	4 140	3 336	169 698	6 100 940	6 022 341
Środki transportu	8 699 199	85 946	422 380	1 287	385	633	2 504	79 876	9 206 420	10 819 630
Inne środki trwałe	2 486 213	294 130	159 653	1 483	3 187	328	1 346	59 208	2 711 213	2 740 184
Środki trwałe w budowie	35 814 595	69 958	229 524	12 084	174 462	53	736	170 198	36 343 123	50 177 525
Środki przekazane na poczet inwestycji	1 147 919		0	0	0	0	0	13	1 147 932	385 322
Należności długoterminowe	5 096 437		288 519	0	310	0	0	6 157	5 391 449	1 882 940
Akcje i udziały	133 735 510		0	620 266	1 211 062	100 254	0	34 120	135 733 189	114 387 688
Papiery wartościowe długoterminowe	0		0	0	0	0	0	0	0	0
Inne aktywa długoterminowe	0		0	0	0	0	0	79 741	79 741	118 203
Długoterminowe rozliczenia	0		0	0	4 962	4 792	170	3 434	13 132	13 139
Wartość mienia zlikwidowanych jednostek	14 713		1 296	0	0	0	0	0	16 009	28 332
Zapasy	21 671 467		98 409	35	130	28 894	2 375 703	185 991	24 360 668	24 019 208
Należności i roszczenia	18 886 203	30 797	1 955 422	6 525	141 361	6 264	19 563	398 085	27 955 196	21 790 736
Środki pieniężne	23 758 176	316 139	54 399	465 413	126 570	126 329	14 219	2 703 074	27 564 319	28 235 385
Krótkoterminowe papiery wartościowe	0		0	0	0	21 400	0	0	21 400	103 338
Rozliczenia międzyokresowe	7 929 627	2 592	3 066	67	2 148	1 188	331	64 248	8 003 267	162 478
Sumy bilansowe 2014	499 843 780	3 058 838	6 605 409	14 136 046	4 654 282	1 111 203	2 531 945	9 759 235	547 472 468	
Sumy bilansowe 2013	459 248 087	2 830 894	6 799 955	14 429 427	4 522 041	1 239 761	2 536 179	9 618 914	498 394 365	

Źródło: Obliczenia własne na podstawie bilansów łącznych dysponentów części budżetu i bilansów Agencji.

Wartość w tys. zł. Liczby w kolumnach mogą się nie sumować z powodu zaokrągleń w trakcie kolejnych agregacji.

Mienie powierzone AMW - bez wyróżniania mienia zasobu i mienia własnego Agencji.

13.3. Załączniki do Rozdziału 8

Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych

I. Akcje, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa

Podmiot	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Skarbu Państwa	Kurs w zł	Wartość giełdowa w tys. zł
PGE Polska Grupa Energetyczna S.A.	1 091 681 706	58,39	18,89	20 621 867
Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A.	4 271 717 836	72,40	4,45	19 009 144
Powszechny Zakład Ubezpieczeń S.A.	30 385 253	35,19	486	14 767 233
PKO Bank Polski S.A.	392 406 277	31,39	35,76	14 032 448
KGHM Polska Miedź S.A.	63 589 900	31,79	108,85	6 921 761
Polski Koncern Naftowy ORLEN S.A.	117 710 196	27,52	48,92	5 758 383
ENERGA S.A.	213 326 317	51,52	23,03	4 912 905
ENEA S.A.	227 361 098	51,50	15,2	3 455 889
TAURON Polska Energia S.A.	526 848 384	30,06	5,05	2 660 584
GRUPA AZOTY S.A.	32 734 509	33,00	63,3	2 072 094
Grupa LOTOS S.A.	69 076 392	53,19	25,5	1 761 448
Polski Holding Nieruchomości S.A.	32 655 617	70,45	26,3	858 843
Giełda Papierów Wartościowych SA	14 688 470	35,00	45,7	671 263
Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „Police” S.A.	3 759 356	5,01	18,52	69 623
Elektrociepłownia Będzin S.A.	157 466	5,00	12,24	1 927
Bank Gospodarki Żywnościowej	9 158	0,02	79,95	732
Grupa Azoty Zakłady Azotowe "Puławy" S.A.	1	0,000005	139,5	0,139

II. Akcje, z których prawa wykonuje Minister Gospodarki i PGL Lasy Państwowe

Nazwa podmiotu	Liczba akcji Skarbu Państwa	Udział Skarbu Państwa	Kurs	Wartość giełdowa w tys. zł
Jastrzębska Spółka Węglowa S.A.	64 394 754	54,84	16,75	1 078 612
Paged S.A.	1 265 000	8,16%	44,28	56 014
BOŚ S.A.	978 300	4,28%	34	33 262
MBANK S.A.	500	0,0012%	498	249

Źródło: Dane MSP, PGL Lasy Państwowe, Ministerstwo Gospodarki.

Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa

Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze Ministra Skarbu Państwa
Bez spółek w likwidacji, upadłości i nie prowadzących działalności; dane finansowe w tys. zł.

Podmiot	Wartość nominalna akcji/udziałów	Kapitały własne	Wynik finansowy
"INOFAMA" S.A.	12 500	30 446	1 264
Zakłady Chemiczne RUDNIKI S.A.	7 000	38 160	8 452
Zakłady Urządzeń Chemicznych i Armatury Przemysłowej "CHEMAR" S.A.	12 500	725	3 558
Polska Żegluga Bałtycka S.A.	40 497	50 670	6 440
Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego CHEMO-BUDOWA-KRAKÓW S.A.	9 500	25 053	194
Zakłady Ceramiczne "BOLESŁAWIEC" w Bolesławcu Sp. z o.o.	2 040	10 386	237
Zakłady Mechaniczne Urządzeń Górniczych "DEZAM" Sp. z o.o.	950	-5 596	-2 031
H.CEGIELSKI-POZNAŃ S.A.	111 815	44 296	2 765
Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.	130 650	578 003	153 101
Regionalny Fundusz Gospodarczy S.A.	85 100	94 587	2 900
Totalizator Sportowy Sp. z o.o.	115 000	576 169	217 872
Dolnośląskie Zakłady Usługowo - Produkcyjne "DOZAMEL" Sp. z o.o.	49 000	86 602	6 457
Przedsiębiorstwo Przewozu Towarów Powszechnej Komunikacji Samochodowej S.A.	3 600	4 346	104
HUTMAR S.A.	3 450	4 537	1 146
Polska Agencja Prasowa S.A. w Warszawie	30 696	36 980	2 080
Bydgoskie Zakłady Przemysłu Gumowego "STOMIL" S.A.	31 076	20 854	-537
Kopalnie Surowców Skalnych S.A.	7 800	4 024	301
Uzdrowisko Krynica - Żegiestów S.A.	51 680	53 260	520
"Uzdrowisko Rabka" S.A.	21 300	24 657	301
Centralna Stacja Ratownictwa Górniczego S.A.	16 000	38 642	5 687
Polskie Pracownie Konserwacji Zabytków S.A.	4 443	15 612	561
Centrum Badań i Dozoru Górnictwa Podziemnego Sp. z o.o.	3 700	15 940	2 799
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim S.A.	4 830	5 139	-474
Warszawskie Zakłady Sprzętu Ortopedycznego S.A.	9 100	5 132	405
Centrum Biurowe Plac Grunwaldzki S.A.	2 200	3 006	192
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Lublińcu Sp. z o.o.	3 000	2 124	849
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej Częstochowa w Częstochowie Spółka Akcyjna	7 500	6 039	-164
Kopalnie Odkrywkowe Surowców Drogowych Sp. z o.o.	1 700	-1 044	-1 449
Przemysłowy Instytut Maszyn Budowlanych Sp. z o.o.	6 300	17 870	6 828
Przedsiębiorstwo Budowy Tras Komunikacyjnych "TRAKT" w Szczecinie Sp. z o.o.	600	750	-124
Zakłady Mechaniczne CHEMITEX Sp. z o.o.	2 600	1 414	-183
Zakłady Artykułów Technicznych "ARTECH" sp. z o.o.	2 000	1 784	294
Fabryka Maszyn Intrologatorskich "INTROMA" sp. z o.o.	1 000	949	-262
Agroma Kutno Sp. z o.o.	12 500	9 316	-2 655

Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej "POLONUS" w Warszawie S.A.	9 000	12 973	903
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Ostrowie Wielkopolskim Sp. z o.o.	1 000	1 264	1 576
Studio Filmowe KRONIKA Polska Kronika Filmowa Sp. z o.o.	130	24	75
Studio Filmów Rysunkowych Sp. z o.o.	1 200	1 412	-562
Przedsiębiorstwo Zaopatrzenia Szkół "CEZAS" sp. z o.o.	250	297	-248
Specjalistyczne Centrum Medyczne S.A.	36 800	155 668	1 676
SKLEJKA ORZECHOWO S.A.	10 500	14 947	733
Kopalnia Soli "Wieliczka" S.A.	21 000	97 852	13 704
Ośrodek Badawczy Ekonomiki Transportu Sp. z o.o.	145	613	11
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Puławach Sp. z o.o.	7 730	-4 804	-1 656
Przedsiębiorstwo Komunikacji Samochodowej w Gnieźnie Sp. z o.o.	1 000	453	-178
Przedsiębiorstwo Handlowo-Usługowe "PSK Rzeszów" Sp. z o.o.	525	426	-304
Zakład Przemysłu Odzieżowego CORA-TEX w Krasnymstawie S.A.	10 380	-3 346	-1 882
Fabryka Elementów Złącznych S.A.	9 000	12 926	204
Centrum Produkcyjne Pneumatyki "PREMA" S.A.	14 000	21 247	883
Przedsiębiorstwo Eksploatacji Rurociągów Naftowych PRZYJAŻŃ S.A.	1 235 978	2 732 896	207 171
Fabryka Przewodów Energetycznych S.A.	26 800	34 859	922
Kopalnia Soli Bochnia Sp. z o.o.	1 000	707	150
Polski Rejestr Statków S.A.	8 000	12 872	485
Centrum Techniki Okrętowej S.A.	15 500	39 609	7 925
Przedsiębiorstwo Produkcyjno Usługowe "PORT RYBACKI GRYF" Sp. z o.o.	5 650	9 079	2 245
Fabryka Obrabiarek do Drewna Sp. z o.o.	4 800	8 617	253
Centrala Farmaceutyczna "CEFARM" S.A.	55 400	76 581	1 699
Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Usług Turystycznych Sp. z o.o.	3 500	5 810	1 319
Wytwórnia Surowic i Szczepionek BIOMED Sp. z o.o.	9 000	4 127	825
Instytut Automatyki Systemów Energetycznych Sp. z o.o.	9 000	19 842	324
Centralny Ośrodek Badawczo Rozwojowy Aparatury Badawczej i Dydaktycznej COBRABID Sp. z o.o.	6 900	7 217	-1 923
Wojskowe Przedsiębiorstwo Handlowe Sp. z o.o.	2 500	4 630	533
Chłodnia "MORS-WOLA" Sp. z o.o.	400	1 254	332
Studio Miniatur Filmowych Sp z o.o.	410	134	78
Przedsiębiorstwo Usług Hotelarskich PUH Sp. z o.o.	1 400	1 657	-48
Przedsiębiorstwo Wydawnicze "RZECZPOSPOLITA" S.A.	24 000	35 966	2 522
Polskie Wydawnictwo Muzyczne S.A.	2 510	3 163	-24
Elektrownia Chorzów S.A.	8 000	41 242	-538
Agencja Rozwoju Przemysłu S.A.	5 041 242	5 616 898	134 599
Międzynarodowa Korporacja Gwarancyjna Sp. z o.o.	342 704	81 475	168
Polskie Radio RDC S.A.	900	5 063	-976
Radio Kielce S.A.	823	9 463	569
Radio Łódź S.A.	942	4 885	144
Radio Merkury S.A.	822	6 443	198

Radio Białystok S.A.	783	7 334	326
Radio Kraków S.A.	753	5 081	-2 582
Radio Katowice S.A.	951	13 561	-446
Radio Gdańsk S.A.	1 202	12 895	357
Radio Koszalin S.A.	634	9 139	-1 657
Radio Pomorza i Kujaw S.A.	704	10 784	394
Radio Olsztyn S.A.	713	5 881	-1 373
Radio Opole - S.A.	624	12 781	199
Polskie Radio Szczecin S.A.	866	12 204	-247
Radio Wrocław S.A.	1 329	9 374	111
Polskie Radio Rzeszów S.A.	693	12 910	-853
Radio Zachód S.A.	583	8 716	-320
Radio Lublin S.A.	1 217	6 916	-178
Polskie Radio S.A.	8 366	145 482	2 645
Telewizja Polska S.A.	266 597	655 355	6 287
Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. w Warszawie	9 116	13 062	20
Hotele Olsztyn Sp. z o.o.	15 724	16 681	1 191
Towarzystwo Finansowe Silesia Sp. z o.o.	491 846	645 822	7 495
Gliwicka Agencja Turystyczna S.A.	25 085	24 998	-2 566
Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Handlowe FERMA-POL Sp. z o.o.	19 074	23 003	6
Nowe Centrum Administracyjne sp. z o.o.	14 505	14 505	*
Gryf Nieruchomości Sp. z o.o.	5 650	6 143	*
Polskie Centrum Badań i Certyfikacji S.A.	16 000	21 171	402
Zespół Elektrowni Wodnych Niedzica S.A.	225 838	294 799	19 028

Dane własne MSP z bilansów na koniec 2014r. Jeżeli rok obrotowy spółki nie kończy się 31 grudnia lub gdy spółka została sprywatyzowana przed sporządzeniem bilansu, w miarę możliwości wykorzystano dane z innych sprawozdań.

**Spółki rozpoczęły działalność w listopadzie 2014 r. i nie sporządziły sprawozdania za okres do 31 grudnia 2014 r.*

Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze innych Ministrów

Podmiot	Wartość nominalna akcji	Wartość majątku netto	Wynik netto 2014 w tys. zł
	31 XII 2014 w tys. zł		
Polskie Koleje Państwowe S.A.	10 150 716	119 491	219 028
Poczta Polska S.A.	774 140	1 321 164	54 786
Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.	9 605 473	12 515 286	616 402
OPERATOR GAZOCIĄGÓW PRZESYŁOWYCH GAZ-SYSTEM S.A.	3 771 991	5 720 444	404 049
Kompania Węglowa S.A.	2 333 140	-368 142	-1 005 942
Katowicki Holding Węglowy S.A.	300 148	597 779	-467 417
"WĘGLOKOKS" S.A.	40 000	1 740 287	118 133
Spółka Restrukturyzacji Kopalń S.A.	43 837	186 396	3 741
Narodowe Centrum Sportu – Rozliczenia Sp z o.o.	2 000	2 368	-13
PL.2012+ Sp. z o.o.	12 000	-424	-706

Źródło: Dane Ministerstw. Bez spółek w nadzorze MON.

Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa (wg największych wartości majątku netto spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa)

Podmiot	Udział Skarbu Państwa	Wartość majątku spółki w części odpowiadającej udziałowi Skarbu Państwa w tys. zł
PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.	85,89%	9 351 957
Polski Holding Obronny Sp. z o.o.	84,08%	1 635 764
Krajowa Spółka Cukrowa S.A.	79,69%	1 548 650
Zarząd Morskiego Portu Gdynia S.A.	99,48%	1 201 804
Polskie Inwestycje Rozwojowe S.A.	98,71%	1 174 987
Zarząd Morskich Portów Szczecin i Świnoujście S.A.	85,74%	690 268
Zarząd Morskiego Portu Gdańsk S.A.	93,30%	480 698
Pomorska Specjalna Strefa Ekonomiczna Sp. z o.o.	70,12%	297 411
Międzynarodowe Targi Poznańskie Sp. z o.o.	60,00%	296 296
Tarchomińskie Zakłady Farmaceutyczne POLFA S.A.	85,69%	205 475
Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.	33,33%	144 352
Korporacja Ubezpieczeń Kredytów Eksportowych S.A.	63,31%	128 434
Wałbrzyska Specjalna Strefa Ekonomiczna INVEST-PARK Sp. z o.o.	78,26%	315 582
Warszawski Rolno-Spożywczy Rynek Hurtowy S.A. w Broniszach	71,84%	115 323
Dolnośląskie Centrum Hurtu Rolno-Spożywczego S.A.	86,30%	97 783
LS Airport Services S.A.	99,95%	76 901
JSW KOKS S.A.	3,23%	69 765
Mazowiecki Port Lotniczy Warszawa - Modlin Sp. z o.o.	34,43%	68 472
„Lubelski Rynek Hurtowy” S.A.	87,96%	63 708
Łódzka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A.	71,46%	56 676
Pomorskie Hurtowe Centrum Rolno - Spożywcze S.A.	70,12%	69 722
Nadwiślańska Spółka Mieszkaniowa Sp. z o.o.	96,47%	54 098
Grupa Azoty Zakłady Chemiczne „POLICE” S.A.	5,01%	52 169
.....		

Źródło: Dane własne MSP.

Spis tabel

Tab. 2.1. Zabytki wpisane do rejestru zabytków	15
Tab. 2.2. Muzea państwowe i ich zbiory	16
Tab. 2.3. Zbiory bibliotek państwowych.....	17
Tab. 2.4. Ewidencja zasobu.....	19
Tab. 3.1. Zasoby bilansowe złóż kopalin.....	23
Tab. 3.2. Zasoby eksploatacyjne wód leczniczych, termalnych i solanek.....	24
Tab. 3.3. Powierzchnia i zapas drewna w parkach narodowych	25
Tab. 4.1. Grunty Skarbu Państwa wg grup rejestrowych i użytków	32
Tab. 4.2. Grunty Skarbu Państwa, zmiany w strukturze użytków w roku 2014	33
Tab. 4.3. Własność gruntów w Polsce, zmiany w roku 2014.....	33
Tab. 4.4. Własność gruntów w miastach	33
Tab. 4.5. Budynki Skarbu Państwa.....	34
Tab. 4.5.1. Lokale Skarbu Państwa.....	35
Tab. 4.6. Nieruchomości oddane w trwały zarząd urządowi państwowym	36
Tab. 4.7. Grunty pod autostrady według sposobu nabycia.....	38
Tab. 4.8. Grunty pod autostrady	38
Tab. 4.9. Szacunkowa wartość gruntów Skarbu Państwa	39
Tab. 5.1. Sieć dróg krajowych.....	41
Tab. 5.2. Obiekty mostowe na sieci dróg krajowych.....	41
Tab. 5.3. Wartość dróg krajowych i obiektów mostowych	41
Tab. 5.4. Stan ilościowy i utrzymanie urządzeń melioracyjnych podstawowych.....	43
Tab. 5.5. Wartość melioracji wodnych podstawowych i obiektów przeciwpowodziowych	43
Tab. 5.6. Wartość morskich budowli hydrotechnicznych.....	44
Tab. 6.1. Nieruchomości PGL Lasy Państwowe	46
Tab. 6.2. Majątek PGL Lasy Państwowe	46
Tab. 6.3. Grunty Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa wg województw	47
Tab. 6.4. Zagospodarowanie gruntów ANR, powierzchnia w ha	48
Tab. 6.5. Powierzchnia i wartość gruntów ZWRSP	49
Tab. 6.6. Wartość Zasobu Własności Rolnej Skarbu Państwa	50
Tab. 6.7. Wybrane składniki mienia powierzonego AMW	50
Tab. 6.8. Wartość księgową niektórych składników majątku WAM	51
Tab. 7.1. Państwowe jednostki budżetowe (w kraju)	54
Tab. 7.2. Jednostki organizacyjne za granicą.....	55
Tab. 7.3. Majątek jednostek budżetowych organów centralnych	56
Tab. 7.4. Mienie użytkowane przez jednostki podporządkowane wojewodom	58
Tab. 7.5. Fundusze własne państwowych jednostek budżetowych i ich funduszy celowych	59
Tab. 7.6. Zasób majątkowy państwowych agencji wykonawczych	60
Tab. 7.7. Zasób majątkowy państwowych instytucji gospodarki budżetowej	61
Tab. 7.8. Majątek państwowych instytucji kultury.....	62
Tab. 7.9. Majątek samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej.....	63
Tab. 7.10. Majątek uczelni publicznych.....	64
Tab. 7.11. Majątek parków narodowych.....	65
Tab. 7.12. Majątek państwowych osób prawnych sektora finansów publicznych	68
Tab. 7.13. Fundusze ubezpieczeń społecznych	69
Tab. 8.1. Spółki kapitałowe z udziałem Skarbu Państwa	70
Tab. 8.2. Akcje i udziały, z których prawa wykonuje Minister Skarbu Państwa	71
Tab. 8.3. Powody zmiany liczby jednoosobowych spółek czynnych w nadzorze MSP w 2014 r.....	71
Tab. 8.4. Majątek spółek jednoosobowych które nadzoruje Minister Skarbu Państwa	72

Tab. 8.5. Przekształcenia kształtujące łączny majątek jssp nadzorowanych przez MSP	72
Tab. 8.6. Spółki z udziałem Skarbu Państwa według wielkości udziału Skarbu Państwa	73
Tab. 8.7. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	74
Tab. 8.8. Akcje i udziały, z których prawa wykonują pozostałe organy lub jednostki państwowe	75
Tab. 8.9. Majątek jednoosobowych spółek Skarbu Państwa	76
Tab. 8.10. Akcje i udziały w spółkach niepublicznych Skarbu Państwa	76
Tab. 8.11. Szacunkowa wartość akcji i udziałów Skarbu Państwa.....	76
Tab. 9.1. Liczba przedsiębiorstw państwowych w ostatnich latach	77
Tab. 9.2. Przedsiębiorstwa państwowe według organów założycielskich	78
Tab. 9.3. Procesy likwidacji lub upadłości przedsiębiorstw państwowych	79
Tab. 9.4. Majątek przedsiębiorstw państwowych.....	79
Tab. 9.5. Majątek instytutów badawczych	80
Tab. 10.1. Należności z tytułu umów zbycia i odpłatnego korzystania z mienia Skarbu Państwa	81
Tab. 10.2. Struktura należności z tytułu umów zbycia mienia Skarbu Państwa.....	81
Tab. 10.3. Należności Skarbu Państwa będące w ewidencji Ministra Finansów.....	82
Tab. 10.4. Udziały Rzeczypospolitej Polskiej w międzynarodowych organizacjach finansowych.....	82
Tab. 11.1. Zasób na zaspokojenie roszczeń z tytułu poręczeń i gwarancji Skarbu Państwa	88
Tab. 11.2. Potencjalne zobowiązania Skarbu Państwa z tytułu gwarancji i poręczeń	88
Tab. 11.3. Wykonanie przychodów z prywatyzacji.....	89
Tab. 11.4. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium miejsca emisji.....	91
Tab. 11.5. Zadłużenie Skarbu Państwa według kryterium rezydenta	91
Tab. 11.6. Zobowiązania wobec międzynarodowych instytucji finansowych.....	91
Tab. 12.1. Zestawienie zbiorcze mienia Skarbu Państwa w mln zł.....	93
Tab. 13.1. Grunty Skarbu Państwa wg województw	95
Tab. 13.2. Wartość wybranych grup rodzajowych składników majątku jednostek państwowych	97
Tab. 13.3. Akcje Skarbu Państwa w spółkach publicznych	98
Tab. 13.4. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze Ministra Skarbu Państwa	99
Tab. 13.5. Jednoosobowe spółki Skarbu Państwa w nadzorze innych Ministrów	102
Tab. 13.6. Wybrane spółki niepubliczne z udziałem Skarbu Państwa	102

